

Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü

Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Programı

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRENEN ÇİNLİ
ÖĞRENCİLERİN YAZILI ANLATIMLARINDA HATA
ÇÖZÜMLEMESİ**

Xiaohui JIANG

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2023

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRENEN ÇİNLİ ÖĞRENCİLERİN YAZILI
ANLATIMLARINDA HATA ÇÖZÜMLEMESİ

Xiaohui JIANG

Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü
Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Programı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2023

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan "**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**" kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

1/11/2023

Xiaohui JIANG

¹"Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metodların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir
*Tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.**

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında zgn olduğunu, Prof. Dr. Mevlüt ERDEM danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığımı beyan ederim.

1/11/2023

Xiaohui JIANG

TEŞEKKÜR

Yüksek lisansımın tamamlanmasında destekleri ve yardımlarıyla beni yönlendiren birçok kişiye teşekkür etmek istiyorum. İlk olarak tez konusu seçiminde bana yön veren, tezle ilgili değerli bilgi ve önerilerini sunan Prof. Dr. Ayten GENÇ'e, ders sürecinde engin bilgilerle bana rehberlik eden başta Prof. Dr. Sema ASLAN DEMİR, Prof. Dr. Kubilay AKTULUM olmak üzere bende emeği olan tüm hocalara teşekkür ederim.

Benim akademik ufkumu genişleten, akademik bilgilerini benden asla esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Mevlüt ERDEM'e sonsuz saygı ve şükranlarımı sunmak istiyorum. Her soruma daima açıklayıcı ve doyurucu cevap vermesi beni çok duygulandırmıştı. Değerli geri bildirimleri ve destekleyici tutumu sayesinde bu çalışmayı tamamlayabildim. Kendisiyle çalışmaktan büyük bir mutluluk ve onur duyuyorum. Yüksek lisans eğitimim boyunca bana kazandırdığı bilimsel vizyonla akademik alanda daha ileriye gidebileceğimi düşünüyorum. Sağ olsun!

Yine bu süreçte YDTÖ bölümünü sevmemi ve akademik alanda sağlam adımlarla ilerlememi sağlayan sayın Prof. Dr. Mustafa DURMUŞ'a teşekkürlerimi en içten bir şekilde iletmek istiyorum. Ders sürecinde çok yıkıcı eleştiriler aldığım için kendimden şüphe etmeye başlamıştım, motivasyonum da dibe vurmuştu. O zor günlerde Mustafa Hoca olmasaydı yılabilir ve vazgeçebilirdim. Bana yapıcı eleştiri ve önerilerle yaklaşarak bende bir akademik tohum ekip zaman zaman akademik enerji vererek tohumu yeşertmişti. Mustafa Hoca'nın samimiyeti, nezaketi, herkesi (benim gibi vasat bir öğrenci bile) eşit görmesi ve geniş bilgi birikimi beni derinden etkilemişti. Kendisiyle etkileşimde bulunmak, her zaman çok ilham verici ve motivasyon arttırıcıdır. Kendisi bu bölümün en değerli hazinesidir ve onun sayesinde Türkiye'de bu bölümde eğitim görmem anlam kazanmıştı. Bu kadar anlayışlı, donanımlı ve öğrencisever bir hocanın öğrencisi olmaktan kendimi çok şanslı hissediyorum.

Jüride yer alan ve tezimle ilgili çok değerli görüşlerini paylaşan Doç. Dr. Yaşar TOKAY'a bir teşekkürü borç bilirim. Ayrıca tez sürecinde yardımlarını gördüğüm Arş. Gör. İsa KOYUNCU'ya da çok minnettar olduğumu belirtmek istiyorum ve kendisine büyük akademik başarılar diliyorum.

Benimle birlikte yüksek lisansa başlayan, hem güzelliklerine hem de zekâlarına hayran

kaldığım sınıf arkadaşlarım Neslihan Arif Osman'a, Ebru Gül'e, Hakan Atalay'a da teşekkür etmek istiyorum. Ortak çalışmalar ve bilgi paylaşımı sayesinde ders dönemimi verimli bir şekilde tamamlayabildim. Birlikte geçirdiğimiz günler benim için son derece değerliydi. İyi ki tanıştık, iyi ki birlikte bu güzel yolculuğa atıldık! İlerleyen hayatlarında da değişik başarılar elde edeceklerinden eminim.

Her zaman yanımda olan, desteklerini eksik etmeyen, bu noktaya gelmemde büyük payı olan can dostlarım Roşangül Gulamova ve Neslihan Altunpul'a da içtenlikle teşekkür ediyorum. Onların teşvik edici sözleri, tez çalışmamın zorlu aşamalarında benim için büyük bir motivasyon kaynağı olmuştu. Hacettepe'de çok güzel anları biriktirdik, Ankara'yı birlikte keşfettik. Birlikte geçirdiğimiz güzel ve unutulmaz anlar, eğitim hayatımı anlamlı ve renkli kıldı.

Son olarak tüm zorluklara rağmen yüksek lisansı tamamlamış olan kendime de teşekkür ederim. Ekonomik bağımsız olup kendime maddi destek sağlayabildim. Gerek lisansta Türkçe bölümünü gerekse yüksek lisansta Hacettepe YDTÖ bölümünü kazandığımda bölüme sıcak bakmayanlar ve bana gülenler oldu. Ama kararlılığımı kaybetmeden pes etmeden hedefe doğru ilerledim ve nihayet bu noktaya gelebildim. İyi ki vazgeçmemişim, iyi ki Hacettepeli olmuşum. Hacettepeli olmaktan büyük mutluluk duyuyorum. Çünkü bu süreç, beni sadece akademik anlamda değil, aynı zamanda kişisel olarak da olgunlaştırdı ve beni daha güçlü bir birey haline getirdi. Gelecekte de karşıma çıkan engeller ne olursa olsun beni durduramaz, aynı azimle ilerlemeye devam edeceğim!

ÖZET

JIANG, Xiaohui. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Çinli Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarında Hata Çözümlemesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2023.

Yabancı dil öğrenme sürecinde öğrencilerin hata yapmaları kaçınılmazdır. Söz konusu kural, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Çinli öğrenciler için de geçerlidir. Çinli öğrencilerin yazılı anlatımda yaptıkları hatalara odaklanmak, Türkçe öğretiminde olası hataları azaltma açısından büyük önem arz etmektedir. Bu doğrultuda bu çalışma yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Çinli öğrencilerin yazılı anlatımda yaptıkları hataları tespit etmek ve bunlara çözüm önerileri sunmak amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın verileri, Çin Xi'an Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi Türkçe Bölümü 3. sınıfında eğitim gören 17 öğrenciden, ders kapsamında yazdıkları kompozisyonlar toplanarak elde edilmiştir. Kompozisyonları analiz etmek için nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Çinli öğrencilerin yaptıkları hatalar; yazım ve noktalama hataları, sesbilgisel hatalar, biçimbilgisel hatalar, biçim-sözdizimsel hatalar, sözdizimsel hatalar, sözcüksel-anlamsal hatalar olmak üzere 6 kategoriye ayrılarak çözümlenmiştir. Çalışmanın bulgular bölümünde, öğrencilerin yazmış oldukları kompozisyonların değerlendirilmesi sonucunda elde edilen veriler yorumlanmıştır. Çinli öğrencilerin yazılı anlatımda yaptıkları hatalar, bu 6 kategori çerçevesinde ele alınıp açıklanmıştır. Yapılan analizler sonucunda yazım ve noktalama kategorisinde 60, sesbilgisinde 25, biçimbilgisinde 131, biçim-sözdizimde 299, sözdizimde 33, sözcük-anlam bilgisinde 244 hata olmak üzere toplam 792 hata tespit edilmiştir. Çinli öğrencilerin en çok biçim-sözdizimsel ve sözcüksel-anlamsal hatalar yaptıkları görülmüştür. Hataların sebepleri üzerinde yapılan analizler sonucunda dikkatsizlik, ana dilinden aktarım ve Türkçedeki kuralların yeterince öğrenilmemesi faktörlerinin etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmanın son bölümünde tespit edilen hatalara yönelik çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, yazılı anlatım, hata analizi, Çinli öğrencilerin Türkçe yazma hataları

ABSTRACT

JIANG, Xiaohui. *Error Analysis in Writings of Chinese Students Learning Turkish as a Foreign Language*, Master's Thesis, Ankara, 2023.

In the process of learning a foreign language, it is inevitable that students will make errors. This rule applies equally to Chinese students learning Turkish as a foreign language as well. Focusing on the errors made by Chinese students in their writings is of paramount importance, as it can help minimize potential errors in Turkish teaching. In light of this, this study was conducted with the objective of identifying the errors made by Chinese students in their writings and proposing solutions to these errors. Data were collected from compositions written by 17 junior students of the Turkish Department at Xi'an International Studies University in China. This study employed content analysis, a qualitative research method, to analyze these compositions. The errors made by Chinese students have been categorized into six distinct groups for analysis: spelling and punctuation errors, phonological errors, morphological errors, morpho-syntactic errors, syntactic errors, and lexico-semantic errors. In the findings section of the study, the data obtained from evaluating the collected compositions were presented and elucidated, showcasing the errors made by Chinese students in writings across six aforementioned categories. A total of 794 errors have been identified with the following categorization: 60 errors in spelling and punctuation, 25 errors in phonetics, 131 errors in morphology, 299 errors in morpho-syntax, 33 errors in syntax, and 244 errors in lexico-semantic knowledge. It has been observed that Chinese students make the most errors in morpho-syntax and lexico-semantics. Through the analysis of the causes of these errors, it has been established that factors such as inattentiveness, negative transfer from the native language and insufficient knowledge of Turkish rules were identified as the reasons for these errors. In the final section of this study, solutions and recommendations regarding the identified errors have been provided.

Key Words

Teaching Turkish as a foreign language, writing, error analysis, writing errors in Turkish of Chinese students

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	ii
ETİK BEYAN.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR DİZİNİ.....	x
ŞEKİL VE TABLOLAR DİZİNİ.....	xi
GİRİŞ	1
Problem Durumu	1
Çalışmanın Amacı	2
Çalışmanın Önemi	3
Çalışmanın Sınırlılıkları.....	3
Tanımlar.....	4
1. BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE	5
1.1. Yabancı Dil Öğretiminde Yazma Becerisi	5
1.1.1. Yazma Becerisinin Genel Özellikleri.....	5
1.1.2. Yazmanın Temel Süreçleri.....	6
1.1.3. Yazma Öğretiminin Aşamaları.....	9
1.1.4. Yazma Yaklaşımları.....	11
1.1.5. Referans Metinlerde Yazma Becerisi.....	12
1.2. Yabancı Dil Öğretiminde Hata Anlayışı.....	14
1.2.1. Önerilen Temel Terimler	14
1.2.2. Yanılma ve Yanlış Karşıtlığı.....	15
1.2.3. Karşıtsal Çözümleme	16
1.2.4. Yanlış Çözümlemesi.....	19
1.3. Türkçe ve Çincenin Temel Tipolojik Özelliklerinin Karşılaştırılması	22
1.3.1. Türkçe ve Çincenin Ses Özelliklerinin Karşılaştırılması	22

1.3.2. Türkçe ve Çincenin Biçimbilgisel Özelliklerinin Karşılaştırılması	25
1.3.3. Türkçe ve Çincenin Sözdizimsel Özelliklerinin Karşılaştırılması	26
1.4. Çin’de Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi	29
1.4.1. Çin ve Türkiye Arasındaki İlişkiler	29
1.4.2. Çin’de Türkçe Öğretimi	31
2. BÖLÜM: YÖNTEM	35
2.1. Araştırma Modeli	35
2.2. Çalışma Grubu	35
2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi	35
3. BÖLÜM: BULGULAR	37
3.1. Yazım, Noktalama Hataları	37
3.1.1. Birleşik ve Ayrı Yazım Hatası	38
3.1.2. Büyük ve Küçük Harf Hataları	38
3.1.3. Sözcüklerin Yanlış Yazımı	39
3.1.4. Noktalama Hataları	41
3.2. Sesbilgisel Hatalar	43
3.2.1. Ünlü Uyumu Hataları	43
3.2.2. Ünlü Düşmesi Hataları	45
3.2.3. Ünsüz Ötümlüleşmesi Hataları	45
3.2.4. Yardımcı Sesle İlgili Hatalar	46
3.3. Biçimbilgisel Hatalar	47
3.3.1. Çokluk Eki Hataları	48
3.3.2. Kip Eki Hataları	50
3.3.3. Zaman-Aspekt Eki Hataları	53
3.3.4. Diğer Biçimbilgisel Hatalar	55
3.3.5. Eklerin Yanlış Yazımı	57
3.4. Biçim-Sözdizimsel Hatalar	60
3.4.1. Çatı Eki Hataları	61
3.4.2. Durum Eki Hataları	64
3.4.3. İsim Tamlaması Hataları	67

3.4.4. Sıfat Tamlaması Hataları	69
3.4.5. Cümle Uyumsuzluğu	71
3.4.6. Yan Cümle Kuruluşu	74
3.5. Sözdizimsel Hatalar	79
3.5.1. Öge Diziliş Hataları.....	80
3.5.2. Öge Eksikliği ve Fazlalığı.....	81
3.5.3. Edat ve Bağlaçların Kullanımıyla İlgili Hatalar.....	82
3.6. Sözcüksel-Anlamsal Hatalar.....	84
3.6.1. Yanlış Sözcük Seçimi	85
3.6.2. Gereksiz Sözcük Kullanımı.....	88
3.6.3. Eksik Sözcük Kullanımı.....	89
3.6.4. Mantık Hataları	90
3.6.5. Diğer Anlamsal Hatalar	91
TARTIŞMA VE SONUÇ	94
ÖNERİLER	98
KAYNAKÇA	102
EK 1. Örnek Kompozisyon Kağıtları.....	108
EK 2. Etik Kurul İzni	110
EK 3. Orijinallik Raporu.....	111
EK 4. Turnitin Benzerlik İndeksi	112

KISALTMALAR DİZİNİ

Akt: Aktaran

Ö: Öğrenci

K: Konu

TDK: Türk Dil Kurumu

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

s: Sayfa

ŞEKİL VE TABLOLAR DİZİNİ

- Şekil 1: Yazma Sırasında Gerçekleştirilen İşlemler
- Şekil 2: Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'ndeki Dil Düzeyleri
- Şekil 3: Hata, Yanılma ve Yanlış Kavramları
- Tablo 1: Yazılı Anlatım Değerlendirme Formu
- Tablo 2: Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nde Dil Seviyelerine Göre Tanımlanan Yazma Becerisi Ölçütleri
- Tablo 3: Yanlış ve Yanılma Arasındaki Farklılıklar
- Tablo 4: Türkçenin Sesleri
- Tablo 5: Çincenin Sesleri
- Tablo 6: Çince Karakterler Örneği
- Tablo 7: Türkçedeki Ekler
- Tablo 8: Çince ve Türkçenin Sözdizimsel Özelliklerinin Karşılaştırılması
- Tablo 9: Çin'deki Türkçe Bölümleri
- Tablo 10: Çin'de Türkçe Öğretimi Alanında Yayımlanan Kitaplar
- Tablo 11: Hata Sayısı ve Oranı
- Tablo 12: Yazım, Noktalama Hataları
- Tablo 13: Sesbilgisel Hatalar
- Tablo 14: Biçimbilgisel Hatalar
- Tablo 15: Biçim-sözdizimsel Hatalar
- Tablo 16: Sözdizimsel Hatalar
- Tablo 17: Sözcüksel-anlamsal Hatalar
- Tablo 18: Ana Kategori Olarak Hataların Sıralanması
- Tablo 19: Alt Kategori Olarak Hataların Sıralanması

GİRİŞ

Giriş bölümünde bu çalışmanın temelini oluşturan çalışma konusu, amacı, önemi ve kapsamı sunulmuştur. Ayrıca çalışmada kullanılan bazı önemli terimler de açıklanmıştır.

PROBLEM DURUMU

Yabancı dil öğretimi, dilin temel becerilerine odaklanır. Dilin dört temel becerisi, dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileridir. Dilin tam anlamıyla öğrenilmesi ve etkin bir şekilde kullanılabilmesi için söz konusu becerilerin paralel bir şekilde geliştirilmesi gerekmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de dört beceri esas alınmaktadır. Dinleme ve okuma anlama becerileri; konuşma ve yazma ise anlatma becerileridir. O nedenle dinleme anlama, okuma anlama, sözlü anlatım, yazılı anlatım gibi eş dizimsel kullanımlar söz konusudur. Anlatma becerilerini etkin bir şekilde kullanmak, öğrencinin hedef dilde kendisini yazılı veya sözlü olarak ifade edebilmesini sağlayabilmektedir. Anlatma becerilerinden yazma; duygusal, düşünsel ve bilgi temelli içeriklerin yazılı olarak aktarılmasını mümkün kılan bir beceri alanıdır. Nitekim yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma becerisinin geliştirilmesinin amacı, bireyin kendi düşüncelerini Türkçenin kurallarına uygun ve sistematik bir şekilde yazıya aktarmasını sağlamaktır (Tiryaki, 2013, s. 38).

Yazma becerisi; “kelime seçimi, kelimelerin bağlama uygun kullanımı, dilbilgisi kurallarının doğru kullanımı, düşünceyi geliştirme tekniklerinin kullanımı, anlamlı bir bütünlük, tutarlılık, metin türü, tema, üslup, yazım kuralları, noktalama işaretleri, sayfa düzeni, güzel el yazısı vb. birçok bileşene sahip olması nedeniyle, bilişsel ve psikomotor becerilerin birlikte işe koşulmasını gerektirir” (Çetin, 2017, s. 394). Bundan dolayı yazma, diğer becerilere kıyasla daha zor ve geç kazanılan bir beceri olarak kabul edilmektedir.

Günümüzde Çin Halk Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti ekonomik, siyasi ve kültürel vb. birçok alanda işbirliği yapmaktadır ve bu işbirlikleri günden güne gelişmektedir. Bu işbirliklerinin derinleştirilmesiyle birlikte Çin’in Türkçe bilen uzmanlara olan ihtiyacı da

giderek artmaktadır. Bu durum, Çin'i Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin yapıldığı ülkeler arasına taşımıştır. Çin'de Türkçe öğrenen ve öğrenmek isteyen Çinli öğrenci sayısının her geçen arttığı görülmektedir. Ancak iki dil arasındaki önemli tipolojik farklılıklar, yabancı dil öğrenme sürecinde kuralların birbiriyle karıştırılması ve yanlış uygulanması gibi çeşitli sebeplerden dolayı Çinli öğrenciler Türkçe yazılı anlatımda diğer alanlarda olduğu gibi birçok sorun yaşamakta ve hata yapmaktadır.

Çinli öğrencilerin yazma becerisinde birçok sorun yaşamaları, yazılı anlatımlarında hata üzerinde durmayı gerekli kılmaktadır. Yazma etkinliklerinde öğrencilerin yaptıkları hataları tespit etmek ve bu hataları en aza indirmek için çözüm önerileri sunmak gerekir. Bu kapsamda bu çalışmada 2022-2023 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Çinli öğrenciler tarafından sınıf ortamında yazılan kompozisyonlar toplanmış ve yazılı anlatımda yaptıkları hatalar kategorize edilip belirlenmeye ve analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda bu çalışmanın problem cümlesi şu şekilde ele alınmıştır:

Problem cümlesi: Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Çinli öğrencilerin yazılı anlatımda yaptıkları hatalar nelerdir?

Bu problem cümlesini yanıtlayabilmek için aşağıda belirtilen alt problemler de araştırılmıştır:

1. Çinli öğrencilerin yazılı anlatımda yaptıkları yazım, noktalama hataları nelerdir?
2. Çinli öğrencilerin yazılı anlatımda yaptıkları sesbilgisel hatalar nelerdir?
3. Çinli öğrencilerin yazılı anlatımda yaptıkları biçimbilgisel hatalar nelerdir?
4. Çinli öğrencilerin yazılı anlatımda yaptıkları biçim-sözdizimsel hatalar nelerdir?
4. Çinli öğrencilerin yazılı anlatımda yaptıkları sözdizimsel hatalar nelerdir?
6. Çinli öğrencilerin yazılı anlatımda yaptıkları anlamsal hatalar nelerdir?

ÇALIŞMANIN AMACI

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Çinli öğrenciler öğrenme sürecinde çeşitli zorluklarla karşılaşmakta ve yazılı anlatımda hata yapmaktadır. Bu bağlamda bu

çalışmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Çinli öğrencilerin yazılı anlatımda yaptıkları hataları tespit etmek ve bunlara çözüm önerileri sunmaktır.

ÇALIŞMANIN ÖNEMİ

Son yıllarda Çin ve Türkiye arasındaki ikili ilişkilerin hızlı gelişmesiyle birlikte Çin’de çok sayıda Türkçe bilen uzmana ihtiyaç duyulup Türkçe öğretimine önem verilmeye başlanmıştır. Bu bakımdan Türkçenin Çin’de öğretilmesi ve araştırılması büyük bir önem kazanmıştır. Ancak, Çin’de Türkçenin sistematik bir biçimde öğretimi oldukça yeni bir alandır ve birçok eksiklik bulunmaktadır. Özellikle yazma becerisi üzerine yapılan araştırmaların sayıca sınırlı olduğu dikkat çekmektedir.

Dilin sesbilgisi, biçimbilgisi, sözdizim, sözvarlığı gibi tüm dilsel öğelerini barındıran yazma becerisinin zor kazanılan ama aynı zamanda büyük bir öneme sahip olan dil becerisi olduğu düşünüldüğünde, Çinli öğrencilerin yazılı anlatımda yaptıkları hataları tespit etmek, değerlendirip analiz etmek ve bu hatalara yönelik çözüm önerileri sunmak, hem öğrencilerin öğrenme sürecini hem de öğretmenin öğretme sürecini kolaylaştırabilir.

Çalışmanın Çinli öğrencileri ele alması ve yazılı anlatımda yaptıkları hatalara odaklanması, bu tezin özgün yönünü oluşturmakta ve büyük bir önem teşkil etmektedir. Bu çalışma, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Çinli öğrencilerin yazılı anlatımlarında hata analizi konusunda ilk çalışma olma özelliğini taşımaktadır. Tez çalışmasında elde edilen bulguların, Çinli öğrencilere Türkçe öğretimine çeşitli açılardan (sınıf içi öğretim ve geri bildirim, materyal geliştirme, ders kitabı yazma vb.) önemli katkı sağlayacağı beklenmekte ve gelecekte bu alanda yapılacak olan çalışmalara fayda sağlayacağı umulmaktadır.

ÇALIŞMANIN SINIRLILIKLARI

Bu çalışma;

1. Çin’deki Xi’an Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi (Xi’an International Studies University) Asya ve Afrika Çalışmaları Fakültesi Türkçe Bölümünde 2022-2023 eğitim öğretim yılının bahar döneminde 3. sınıfta eğitim gören 17 öğrenciyle,

2. bu öğrenciler tarafından sınıf ortamında yazılan kompozisyonlarla ve kompozisyonların analizi sonucu elde edilen verilerin değerlendirilmesiyle sınırlı tutulmuştur.

TANIMLAR

Bu çalışmada kullanılan önemli terimler ve anlamları aşağıdaki gibidir:

Ana dili: Bir kişinin ilk edindiği ve düşüncelerini ifade etmek için en rahat kullandığı dildir (Richards ve Schmidt, 2013, s. 202).

Yabancı dil: Belirli bir ülkedeki veya bölgedeki halkların büyük çoğunluğunun ana dili olmayan, okullarda eğitim aracı olarak kullanılmayan ve yönetimde, medyada iletişim işleri ile geniş bir biçimde yer almayan dildir (Richards ve Schmidt, 2013, s. 206).

İkinci dil: Bu çalışmada ikinci dil terimi geniş anlamda kullanılmıştır. Yani kişinin ana dilinden sonra öğrendiği herhangi bir dildir (Durmuş, 2018).

Yazılı anlatım: Bireyin bilgi, düşünce, duygu veya isteklerini belli kurallar çerçevesinde yazıya dökmesidir.

Yanlış: Öğrencinin bilgi eksikliğinden dolayı yaptığı dilsel hatadır (Richards ve Schmidt, 2013, s. 184).

Yanılma: Öğrencinin hedef dilin kurallarını bildiği halde yaptığı dilsel hatadır. Genelde dikkatsizlik, yorgunluk gibi faktörlerden kaynaklanır (Richards ve Schmidt, 2013, s. 184).

Hata: Yanlış ve yanılma ikisini de içine alan kapsayıcı bir kavram.

1. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE YAZMA BECERİSİ

1.1.1. Yazma Becerisinin Genel Özellikleri

Alanyazında yazma ile ilgili birçok tanım bulunmaktadır. Özbay (2007, s. 115) tarafından yapılan tanıma göre yazma; duyguların, düşüncelerin, isteklerin ve olayların belirli kurallara bağlı olarak semboller aracılığıyla ifade edilmesidir. Göçer (2010, s.178) yazma bir konu üzerinde duygu, hayal veya düşünceleri belirli bir düzen ve bütünlük içinde yazıya geçirme işlemi olarak değerlendirmektedir. Güneş (2021, s. 151) ise yazma becerisini bireyin zihnindekileri dilin kurallarına uygun olarak yazılı metin hâline getirme işi olarak tanımlamaktadır.

Bu tanımlardan hareketle yazma becerisinin pek çok kurala bağlı olduğu sonucuna varılabilir. Yazma becerisi, kuralları anlama ve metinlerde doğru bir şekilde uygulama yeteneğini gerektirir. Burada kural ile vurgulanan, yalnızca yazım kuralları, dilbilgisi kuralları, sözcük seçimi gibi bileşenlerle sınırlı kalmıyor; aynı zamanda yazıda akıcılık, tutarlılık, mantıklılık, bağdaşıklık gibi söylem unsurlarını da kapsıyor. Yazı yazarken, doğru sözcük ve cümle yapıları kullanmanın ötesinde, metnin akıcı bir biçimde kaleme alınması ve fikirlerin tutarlı ve bağlantılı bir şekilde sunulması gerekmektedir. Bu yüzden yazma becerisi, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde daha genel söylemek gerekirse dil öğretiminde en zor geliştirilen beceri alanı olarak kabul edilir.

Zor bir beceri olmasına rağmen yazmada ortaya çıkan hatalar hoş görülmemektedir. Sözlü anlatımda yapılan hatalara karşı hoşgörülü tutum sergilenirken yazılı anlatımdaki hatalar hoşgörüle karşılanmamaktadır (Demirel, 2012, s. 117). Bunun temel nedeni, yazılı anlatım ve sözlü anlatım arasındaki farklılıklara dayanabilir. Sözlü anlatıma kıyasla yazılı anlatımın; daha kalıcı olduğu, daha uzun bir işleme sürecine sahip olduğu, düzenleme imkanına sahip olduğu, kurallara daha sıkı bir şekilde uyulması beklendiği

düşünülmektedir (Brown, 2001; Akt, Durmuş, 2013, s.206). Bunun için yazılı anlatım, genellikle daha yüksek standartlar ve beklentiler barındırmaktadır.

Yazma, bireyin günlük yaşamında işlerini halletmekten düşüncelerini toplumla paylaşmaya kadar başvurdukları bir beceri alanıdır (Tok, 2013, s. 251). İnsanlar ihtiyaçlarını gidermek, düşüncelerini aktarmak ve bilgi alışverişinde bulunmak için yazarlar. Örneğin, alışveriş listeleri, notlar, formlar gibi yazılar yazmak ayrıca gündelik gereksinimleri karşılarken e-postalar, mektuplar, mesajlar, duyurular gibi yazılar yazmak başkalarıyla yazılı iletişim kurmaya yardımcı olur. Şiir, hikâye, roman, makale gibi yazılı eserler ise insanların iç dünyalarını zaman ve mekân kısıtlamalarını aşarak ifade etmelerini sağlar. İyi bir yazma becerisi, etkili iletişim kurmaya, düşünceleri açık bir şekilde ifade etmeye ve başkalarıyla etkileşimde bulunmaya yardımcı olur.

Yazma becerisinin geliştirilmesi, yabancı dil öğrenme ve öğretme sürecinde oldukça önemlidir. Yazma becerisinin geliştirilmesi; öğrenme sürecini kontrol etmeye, öğrencilerin dil seviyelerini belirlemeye, öğretilen sözcük ve yapıların pekiştirilmesine, dilsel hataların saptanmasına, noktalama işaretlerinin öğretilmesine, diğer becerilerin daha etkin bir şekilde kullanılmasına, öğrencilerin dil yetilerinin gelişmesine, öğrencilerin yaratıcı düşünmelerine, anlatılan konuların kısa dönem bellekten uzun dönem belleğe geçirilmesine ve öğrencilerin yetilerinin (competence) performansa dönüştürmelerine yardımcı olmaktadır (Çakır, 2010, s.167-168).

Özetle yazmanın; çok bileşeni kapsayan, zor ve geç kazanılan, dilsel hataları pek hoş karşılamayan son derece önemli bir beceri olduğu anlaşılmaktadır.

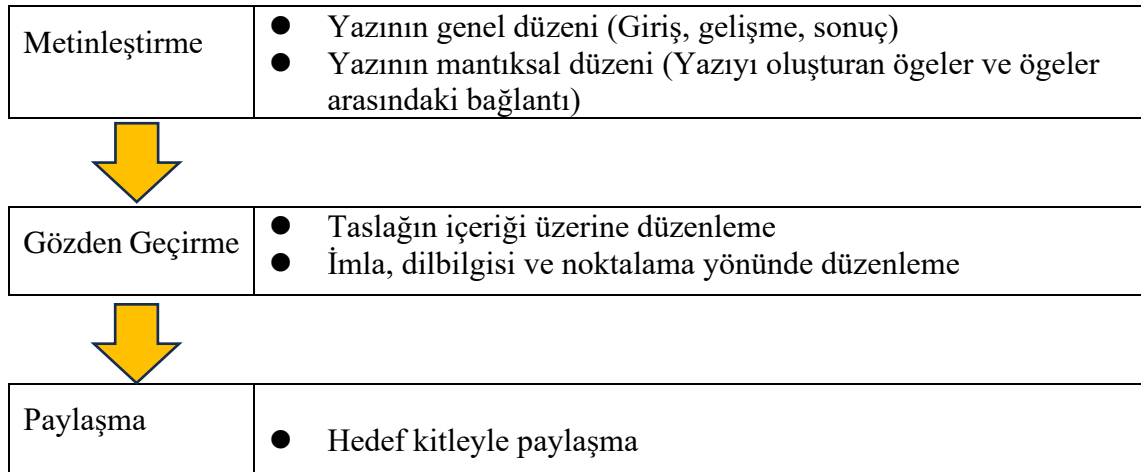
1.1.2. Yazmanın Temel Süreçleri

Yabancı dil öğretiminde yazma süreçleri temelde üç kısımdan oluşur: yazma öncesi, yazma sırası ve yazma sonrası.

Yazma çalışmasına hazırlık süreci olan yazma öncesinde düşünsel tasarım işlemleri gerçekleştirilir. Bu aşamada, ele alınacak konuyla ilgili bilgiler taranır, yazma amacı ve yazılacak metin düzeni belirlenir (Güneş, 2021, s.165). Akyol (2006, s. 95) zamanın %70'inin yazma öncesi sürece tahsis edilmesi gerektiğini belirtir ve konu seçme, amaç, hedef kitle ve yazı türü belirleme, konu hakkında düşünceleri organize etme gibi

çalışmaların bu süreçte yapılmasını önerir. Bu öneriden yola çıkarak yazma etkinliğine başlanmadan önce öğretmenin; öğrencilerle beraber konu üzerine bilgileri gözden geçirmesi, kullanılabilir sözcük ve dilbilgisi yapılarını açıklaması, yazma çalışmasına yönelik açık ve net yönergeler vermesi, değerlendirme ölçütleri hakkında bilgilendirmesi ve öğrencileri motive etmesi, yazma etkinliğinin sağlıklı ve verimli bir şekilde yürütülmesi açısından son derece önemlidir.

Yazma sırası süreçte, bir önceki süreçte yapılan yazma planı uygulanarak zihinsel tasarım yazıya aktarılır. Bu süreç; metinleştirme, gözden geçirme ve paylaşma olmak üzere üç alt süreci içermektedir. Öğrenciler, yazma işlemlerinden ilk adım olarak metinleştirme işlemiyle yazının ilk taslağını oluştururlar. Taslak, yazının genel düzeni olan giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşur. Bu bölümleri yazarken yazıyı oluşturan öğelerin birbiriyle bağlantılı olmasına ve yazının mantık düzeyine dikkat ederler. İlk taslağın tamamlanmasının ardından öğrenciler, gözden geçirme aşamasına geçerler. Bu süreçte öğrenciler taslak içeriği, üzerine düzenleme yaparak imla, dilbilgisi, noktalama işaretleri gibi kurallara özen göstererek metin hâline getirirler. Son olarak da öğrenciler metnin hitap edeceği kitleye yönelik düzenlemeler yapıp paylaşımına geçerler (Güneş, 2021, s. 171-172). Özetleyecek olursak,

Şekil 1. Yazma Sırasında Gerçekleştirilen İşlemler

Yazma sonrası, yazma sürecinin son basamağıdır. Bu aşamada yazma çalışmasının sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini anlamak amaçlanır. Bu amaç doğrultusunda öğrenciler tarafından yazılan yazıları belirli ölçütlere göre değerlendirmek gerekir. Değerlendirme ve geribildirim, yazma sürecinin etkin ve verimli bir biçimde tamamlanmasını sağlar ve öğrencilerin yazma becerilerini ilerletmelerine yardımcı olur.

Yazıların kontrol edilmesi ve değerlendirilmesiyle birlikte yazma süreci tamamlanır. Aşağıdaki tablo, öğrencilerin yazdıkları metinleri değerlendirmek ve geliştirmek için bir rehber olarak kullanılabilir.

Tablo1. Yazılı Anlatım Değerlendirme Formu (Demirel, 2012, s. 134)

ÖLÇÜTLER	PUANLAR				
	A	B	C	D	E
I. Başlık a) Başlığın konuyla ilişkisi b) Başlığın anahtar sözcüklerden oluşması					
II. Anlatım Düzeni a) Giriş 1. Ana fikri tanıtan anlatım 2. Sunuş açıklığı 3. Etkileyiciliği b) Geliştirme 1. Ana fikrin açıklanması 2. Ana fikre ulaşmadaki düşünce zinciri 3. Yardımcı fikirlerin ana fikri desteklemesi c) Sonuç 1. Ana fikri bir sonuca götürme 2. Yan fikirlerle desteklenmesi					
III. Anlatım Zenginliği a) Sözcük kullanımı ve yerindeligi b) Cümle yapıları c) Paragrafların arasındaki geçişler					
IV. Yazım Kurallarına Uygunluk a) Yazım b) Söz dizimi c) Noktalama d) Paragraf düzeni					
V. Bir bütün olarak yazılı anlatım (Verilmek istenen mesaj)					
Toplam					

1.1.3. Yazma Öğretiminin Aşamaları

Yabancı dil öğretiminde yazma becerisinin geliştirilmesi için belirli aşamalar izlenir. Bu aşamalar; alfabe öğretimi, sözcük öğretimi, cümle öğretimi, paragraf öğretimi ve metin öğretimi şeklinde sıralanabilir.

Alfabe Öğretimi: Hedef dilde yazma öğretiminin ilk aşaması olan alfabe öğretimi, hedef dilde yazma becerisinin gelişiminde temel taş niteliğini taşımaktadır. Hedef dilin alfabesinde bulunan harfler ve sesler, çeşitli görsel-işitsel materyallerden yararlanılarak öğretilir. Alfabe öğretiminde öğretmen, Türkçede bulunan fakat öğrencinin ana dilinde bulunmayan seslere dikkat etmelidir. Bunun nedeni, öğrencilerin kendi ana dilinde bulunmayan harfler ve seslerin öğreniminde zorluk yaşayabilmesidir. Çinli öğrencilerin ana dilini ele aldığımızda, çoğu dilden farklı olarak Çince alfabeti olmayan çizim tabanlı bir yapıya sahip bir dildir. Fakat Çinli öğrenciler, Çince karakterlerin okunabilmesini sağlayan, romanizasyon sistemi olan Pinyin sistemini bildikleri ve ilkökul çağından beri İngilizce öğrendikleri için Latin harflerine alışıktır. Latin harflerine alışık olmalarına rağmen Pinyin ve İngilizce alfabesinde bulunmayan /ç/, /ğ/, /ı/, /ö/, /ş/ harfleri, Çince mevcut olmayan /r/, /j/, /ö/ sesleri Çinli öğrencilere aktarılırken göz önünde bulundurulmalıdır.

Sözcük Öğretimi: İkinci aşama sözcük düzeyinde gerçekleşir. Öğrencilerin yazılı olarak üretebilmek için zengin bir sözcük dağarcığına sahip olmaları gerekir. Sözcük öğretiminde öğrencilerin günlük yaşamlarında sık sık karşılaşabilecekleri sözcüklerin öncelikli olarak öğretilmesine özen gösterilmelidir. Bu bağlamda kullanım sıklığı yüksek olan temel sözcük göz önünde bulundurulurken öğrencinin ihtiyaçları dikkate alınmalıdır. Barın'a (2003, s.311) göre, organ ve akrabalık adları, sayılar, günlük hayatta sıkça kullanılan isim ve fiil gibi sözcüklerin yanı sıra onlarla ilişkili olan başka sözcükler, sıkça kullanılan deyimler, atasözleri ve iletişimde önemli rol oynayan kalıplaşmış sözler gibi temel sözvarlığının kavranması gerekir. Sözcük öğretimi yaparken öğretmenin; öğrencilerin sözcüklerin anlamını daha iyi kavrayabilmesi için gerçek objeleri gösterme, jest, mimik ve hareketlerle açıklama, resim, fotoğraflar, grafikler gibi görselleri kullanma ve anlamlı bağlamdan yararlanma gibi tekniklere başvurması önerilir.

Cümle Öğretimi: Cümle, bir ya da birden fazla sözcüğün bir araya gelerek anlam ifade eden bir dil birimidir. Cümle öğretimi aşaması, öğrencilerin daha karmaşık metinler

oluşturabilmeleri açısından hayati öneme sahiptir. Cümle oluşturma yeteneği yetersiz olan öğrenciler, metin yazmada zorlanır ve bu durum onlarda yazma kaygısını tetikleyebilir. Bu nedenle, metin öğretimine geçmeden önce cümle düzeyindeki öğretime dikkatlice odaklanması ve bu aşamanın sağlıklı olarak gerçekleşmesi sağlanmalıdır. Cümle öğretimi aşamasında öğrencilerin uygun sözcükleri seçerek ve dilbilgisi kurallarını doğru kullanarak anlamlı cümleler kurmaları beklenmektedir. Cümle öğretiminde, öğretmenin ana dili ve hedef dil arasındaki temel tipolojik farklılıkların farkında olması önemlidir. Bu farklılıklar, öğrencinin cümle kurarken zorlanabileceği noktaları öngörmekte yardımcı olabilir. Ana dili Çince olan öğrencilerin başlangıç düzeyinde cümle kurarken sesbilgisel, biçimbilgisel ve sözdizimsel hatalar yapmaları ihtimali yüksektir. Bu tür sorunların çözümü, öğretmenin bu süreçte bol miktarda örneklerin sunması ve çeşitli alıştırmalar ve etkinliklerin düzenlenmesi ile mümkün olabilir.

Paragraf Öğretimi: Yazma öğretiminin dördüncü aşaması paragraf düzeyinde gerçekleşir. Paragraf, anlamlı bir bütünlüğü sağlayan cümleler topluluğudur. Paragrafın en önemli özelliği, uzunluğu yerine tutarlı bir bütünlüğe sahip olmasıdır (Tiryaki, 2013, s. 41). Dolayısıyla bu aşamaya geçen öğrencilerin, mantıksal bağlantı kurarak anlamlı bir paragraf oluşturmaları istenir. Bu düzeye ulaştıklarında öğrenciler, yazılı anlatım becerilerini önemli ölçüde geliştirmiş olurlar. Öğrencilerin paragraf düzeyinde cümleler arası geçişlerin ve düşünce bağlantılarının nasıl yapıldığını anlamaları gerekmektedir. Ayrıca düşünce geliştirmek için hangi yollara başvurabilecekleri konusunda da bilgi sahibi olmalıdır. Bu anlamda öğretmenin sınıf ortamında öğrencilere farklı metinlerden paragraf örnekleri sunması ve paragraf yapılarını ayrıntılı bir şekilde incelemesi faydalı olur. Bu tür etkinlikler, öğrencilerin paragrafı oluşturan cümleler arasındaki geçiş ifadelerini, bağlaçları kavramalarını sağlayabilir. Bu bağlantıların nasıl kurulması gerektiğini anlamaları, onların daha tutarlı ve akıcı paragraflar yazma yeteneklerini geliştirir.

Metin öğretimi: Metin; bilgi, duygu ve düşüncelerin çeşitli biçim, anlatım ve noktalama özelliklerine bağlı kalarak mantıklı ve tutarlı bir düzenlemeye tabi tutulduğu yapıdır (Güneş, 2013, s. 2). Bir metnin oluşumu, alfabe, sözcük, cümle ve paragraf birimlerinin tutarlı ve uyumlu bir şekilde birleştirilmesini gerektirir. Metin öğretiminin bir parçası olarak boşluk doldurma, sözcük ve kavram havuzundan seçerek yazma, yarım bırakılan

bir metni tamamlama, güdümlü ve kontrollü yazma, eleştirel ve serbest yazma gibi yazma etkinliklerine yer verilmesi önerilmektedir (Göçer, 2010, s. 185).

Metin öğretiminde sıkça karşılaşılan sorunlar arasında paragraflar arasında bağlantısızlık, yarım bırakılan cümleler, ana fikir cümlesinin yardımcı düşüncelerle desteklenmemesi, gereksiz tekrarlar veya konu dışı bilgilerin yer alması, anlatım tarzı ve yazı türü arasında uyumsuzluk bulunması yer alır (Coşkun, 2011, s. 66; Akt. Bağcı ve Başar, 2018, s. 321). Bu sorunların ele alınması ve çözüm yollarının sunulması metin öğretiminin temel hedefleri arasında yer almalıdır. Metni oluşturan her paragraf, konunun farklı yönlerini ele alarak ana fikri destekler nitelikte olmalıdır. Paragraflar arası mantıksal bağlantılar ve geçişler, metnin bütünlüğünün korunmasında önemli rol oynar ve konunun dağılmasını önler. Öğrencilere, metin oluşturma sürecinde paragraflar arasında nasıl bağlantılar kurabilecekleri ve geçişleri nasıl sağlayabilecekleri konusunda rehberlik etmek, bu becerinin gelişimine yardımcı olur.

1.1.4. Yazma Yaklaşımları

Yazma öğretiminde temelde üç yaklaşım dikkate alınır: ürün odaklı yaklaşım, süreç odaklı yaklaşım ve tür odaklı yaklaşım.

Ürün odaklı yaklaşım, yazma etkinliği sonunda ortaya çıkan yazılı ürünlere odaklanan bir yaklaşımdır. Sun ve Feng'a (2009, s. 151) göre bu yaklaşımın birincil amacı, dilsel hatası olmayan bir metin oluşturmaktır. Dolayısıyla değerlendirme de dilsel unsurlara dayalı olarak yapılır. Bu yaklaşımda yazma ürünleri; genellikle metinlerdeki yazım kuralları, noktalama işaretleri, dilbilgisi kuralları gibi ölçütlere göre değerlendirilir (Tabak ve Göçer, 2013, s. 149; Temizkan ve Yalçınkaya, 2013, s. 83). Öğrencinin yazılı olarak ürettiği metin; hedef dilin yazım, noktalama ve dilbilgisi kurallarını ne derecede kavradıklarını somut bir şekilde yansıtabilir, bunun için yazma becerisinin gelişiminin belirlenmesinde önemli bir yere sahiptir. Fakat yazma süreci ihmal edildiği için yazma sürecinde oluşabilecek yazma kaygıları da ihmal edilmiş olur, öğrencilerin bireysel farklılıkları da göz ardı edilir. Bu durum, öğrencilerin etkin katılımlarını engelleyebilir. Öğretmen, ürün değerlendirme görevini üstlenir ve merkezi bir konumda bulunur. Bu yaklaşımın öğrenci merkezli bir anlayış benimsememesi, anlamdan çok biçimsel öğelere

daha önem vermesi gibi nedenlerle öğrencilerin yazma becerisini geliştirmekte yetersiz kaldığı düşünülür.

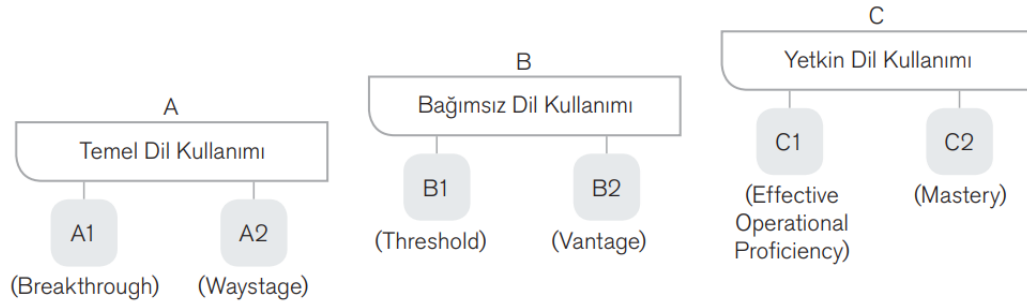
Süreç odaklı yaklaşımda ise yazma ürünü değil, kaliteli bir ürünün ortaya çıkması için yazma sürecinde yapılması gereken noktalar üzerinde durulur. Yukarıda belirtildiği gibi, yazma sürecinde hazırlık, metinleştirme, gözden geçirme, paylaşma ve son olarak değerlendirme gibi işlemler gerçekleştirilmektedir. Ürün odaklı yaklaşıma kıyasla bu yaklaşımda öğrenciler daha aktif rol oynar. Öğretmen ise öğrencilerin yazma becerisini geliştirmek amacıyla yazma etkinliğini planlayan, öğrencilerin ürünlerini bireysel olarak değerlendiren ve bu süreçte öğrencilere yardımcı olan rehberlik rolündedir (Akbaba ve Ayaz, 2017, s. 346). Ürün odaklı yaklaşımdan ayrı olarak dilbilgisi bir araç olarak görülür, biçime önem vermekten ziyade anlama önem verilir. Yazma becerilerinin temelinde bilişsel beceriler yer almaktadır. Öğrencilerin bu yaklaşımla eleştirme, problem çözme gibi bilişsel becerilerini kullanabilmeleri söz konusudur.

Ancak süreç odaklı yaklaşım, yazma sürecinin bütün yazı türleri üzerine uygulanması ve yazı türlerinin farklılıklarını göz ardı etmesi nedeniyle eleştirilmiştir. Bu eleştiriye yanıt olarak yazı türlerinin farklılıklarını vurgulayan tür odaklı yaklaşım ortaya çıkmıştır. Yazma türlerine raporlar, denemeler, makaleler, başvuru metinleri gibi kurgusal olmayan yazılar; romanlar, kısa hikayeler, fıkralar, dramalar, şiirler gibi kurgusal yazılar; mektuplar, tebrik kartları, günlük, dergiler, notlar, mesajlar gibi gündelik iletişimde kullanılan yazılar örnek olarak verilebilir (Brown, 2001; Akt. Durmuş, 2013, s.212). Tür odaklı yaklaşımda öğrencilere farklı yazma türleri öğretilir ve bu türlerin amaç, fonksiyon, kullanım alanı ve dilsel üslup özellikleri üzerine durulur. Bu yaklaşım, öğrencilerin ihtiyaçlarından hareketle mesleki, akademik ve sosyal bağlamda uygulanabilecek uygun yazı türlerinin öğretimini içine dahil eder. Bu şekilde bağlama uygun yazılar yazma çalışmalarında dilsel çıktı olarak üretilir.

1.1.5. Referans Metinlerde Yazma Becerisi

Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi, yabancılara Türkçe öğretiminde yol gösterici nitelik taşıyan bir kaynaktır. Yabancılara Türkçe öğretiminde ders kitaplarının birçoğu, bu metne dayalı olarak hazırlanmış, konular ve ders müfredatı buna göre düzenlenmiştir. Yazma becerisinin değerlendirilmesi için de bu metinden yararlanılabilir.

Farklı seviyelerdeki yazma yeterlilikleri, uygulama, seviyeye uygunluk gibi konulardaki birçok sorunun cevabı bu kaynakta yer almaktadır (Erol, 2016, s.186). Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nde temel, orta ve ileri düzey olmak üzere üç temel dil seviyesi bulunmaktadır ve her bir seviye kendi içinde iki alt seviyeye ayrılmaktadır.

Şekil 2. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'ndeki Dil Düzeyleri

Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nde söz konusu alt dil seviyelerine göre tanımlanan yazma becerisi ölçütleri şunlardır (TELC-MEB, 2013, s.32):

Tablo 2. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nde Dil Seviyelerine Göre Tanımlanan Yazma Becerisi Ölçütleri

A1	Örneğin, tatil selamları göndermek için kısa ve basit bir posta kartı yazabilirim; otellerde adları, adresleri, ulusal kimliği ve benzerlerini formlara işleyebilirim.
A2	Kısa, basit notlar, haberler yazabilirim. Örneğin, bir şeye teşekkür etmek için çok basit kişisel bir mektup yazabilirim.
B1	İlgi alanındaki konular üstüne ya da beni kişisel olarak ilgilendiren konularda basit, kendi içinde bağlantılı metin yazabilirim. Deneyim ve izlenimlerimi içeren mektup yazabilirim.
B2	Beni ilgilendiren çok sayıda konu üzerine açık ve ayrıntılı metinler yazabilirim. Bir yazıda ya da raporda bilgiler verebilir ya da belli bir görüşe yandaş veya karşıt olarak gerekçeler ve karşı gerekçeler ortaya koyabilirim. Olayların ve deneyimlerin kişisel önemlerini vurgulayarak mektup yazabilirim.
C1	Kendimi yazılı olarak açık ve iyi yapılandırılmış bir şekilde ifade edebilir ve görüşümü ayrıntılı biçimde anlatabilirim. Karmaşık konularda mektup, kompozisyon ya da rapor yazabilir ve bu esnada benim için önemli olduğumu düşündüğüm konuları ön plana çıkarabilirim. Yazdığım metinlerde belirlediğim okuyucu kitlesine uygun bir üslup seçebilirim.
C2	Açık, akıcı bir üslupla seçtiğim amaca uygun metinler yazabilirim. Bir durumu iyi yapılandırılmış bir şekilde anlatan ve böylece okuyucunun önemli noktaları ayırt edip algılamasına yardımcı olacak etkili mektuplar, karmaşık raporlar ya da makaleler yazabilirim. Mesleki metinler ve yazınsal yapıtlar hakkında özet ve eleştiriler yazabilirim.

Çin'deki Türkçe programları, Türkiye'de yaygın olarak kabul gören Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'ni benimsememiştir. Bu programların müfredatlarına bakıldığında, iki dönemlik yazma dersi (her dönemde 32 ders saati) gerçekleştirildikten sonra öğrencilerin yazma becerilerine ilişkin beklentiler şu şekilde belirtilmiştir¹: Notlar, duyurular, gayri resmî ve resmî mektuplar, özgeçmiş, başvuru formları gibi günlük ve resmî iletişimde sıkça kullanılan yazı türlerini yazabilir. Belirli bir olayı doğru bir şekilde aktarabilir, belirli konulara yönelik kendi fikirlerini uygun bir şekilde ifade edebilir.

Fakat müfredatlarında dil seviyesi belirlenmemekte, öğrencilerin hangi aşamada hangi konu üzerine yazmaları gerektiği konusunda net bir ölçüt bulunmamaktadır. Bu hususlar tamamen ders hocasının inisiyatifine bırakılmıştır.

1.2. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE HATA ANLAYIŞI

1.2.1. Önerilen Temel Terimler

Doğru bir analiz yapabilmek için *mistake* ve *error* arasında anlamsal olarak büyük farklılıklar olduğunu unutmamak gerektir. Her şeyden önce *mistake* ile *error* kavramlarının neyi ifade ettiğini net bir şekilde ayırt etmek önemlidir. İngilizcedeki *error* terimi Türkçede *hata* ya da *yanlış* sözcükleriyle karşılanır. Türkçe akademik literatürlerde de *error* sözcüğünün *hata* ya da *yanlış* olarak çevrildiği gözlemlenmiştir. Hata analizi çalışmalarında *hata* ve *yanlış* terimlerinin farklı kullanımlarına rastlanmaktadır. *Error* terimini Türkçede ifade etmek için bazı araştırmacılar *hata* terimini (Subaşı, 2010; Akçay, 2016; Gedik, 2019; Gürler, 2019;) kullanırken, diğerleri ise *yanlış* terimini (Dede, 1985; Bölükbaş, 2011; Büyükkiz ve Hasırcı, 2013; Çekinkaya, 2015) tercih etmektedir.

Söz konusu kavramları farklı bir biçimde ele alan Durmuş (2019, s. 121), çatı kavram olan *yanlış* kavramı altında *hata* (error) ve *yanılma* (mistake) alt başlığı olarak kategorize edip kavramsal bir ayrım sağlamıştır. Bu kavramsal öneriden ilham alınarak bu çalışmada *yanılma* terimi *mistake* terimine karşılık olarak, *yanlış* terimi ise error terimine karşılık olarak kullanılmıştır. Bu iki kavramın tamamını kapsayabilmek için de çatı terim olarak

¹ https://ryxy.gdufs.edu.cn/local/B/3B/67/F779665233A18A9A730C9896C47_FC08EFDB_DD28C.pdf 02.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

hata terimi tercih edilmiştir. Zira *yanlış* ve *yanılma* arasındaki anlamsal farklılıkları ayırtabilmek için Durmuş, her iki kavramı da kapsayan üçüncü bir terime ihtiyaç duyulduğunu ifade etmektedir. İngilizcede bu kapsayıcı çatı kavram ne yazık ki bulunmamaktadır, bu da bazı terminolojik karmaşıklığa yol açabilir. Örneğin, “Corder divided errors into errors and mistakes” cümlesindeki birinci error kapsayıcı bir kavram, ikinci error ise mistake kavramının karşıtı olarak kullanılır. Bu durumda yanlış anlaşılabilir. Ama üçüncü kavramı kullanırsak “Corder hatayı yanılma ve yanlış olmak üzere ikiye ayırmıştır” cümlesi daha doğru olur. Bazı İngilizce kaynaklara (Zaki, 2015; Rustipa, 2011) bakıldığında, üçüncü kavram kullanılmadığı için “a mistake refers to a performance error” gibi tanımların terminolojik olarak doğru yapılmadığı görülmektedir. Yukarıdaki bilgilerden yola çıkılarak bu çalışmada önerilen temel kavramlar aşağıdaki şekildedir:

Şekil 3. *Hata, Yanılma ve Yanlış Kavramları*

1.2.2. Yanılma ve Yanlış Karşıtlığı

Brown (2000, s. 217) yanlış (error) hedef dilin gramerinden belirgin bir sapma durumu olarak tanımlarken yanılmayı (mistake) ise bilinen bir sistemde hedef dil kullanımındaki başarısızlık, dil sürçmesi şeklinde nitelendirmektedir. Yanlış, öğrencinin hedef dilde yeti (competence) düzeyini yansıtırken yanılma ise performansını (performance) ilişkilendirir. Ona göre yanılma, hem ana dili konuşurları hem de ikinci dil öğrencileri tarafından yapılabilir.

Yanlış ve yanılma arasındaki diğer farklılıklara gelince, Ellis’e (1997, s. 17) göre yanlış, öğrencinin bilmediği bir konuda yaptığı hatadır. Yanılma ise öğrencinin konuyu bildiği halde çeşitli nedenlerden dolayı hatalı bir şekilde uygulamasıdır. Bu bağlamda yanlışlar, öğrencinin bilgi eksikliklerini gösterirken, yanılmalar öğrencilerin sahip oldukları

bilgiyi uygulayamadıklarını yansıtmaktadır. Benzer şekilde Erdoğan (2015) yanılmanın dikkatsizlik ya da yorgunluk gibi sebeplerle ortaya çıktığını, yanlışın ise öğrenci bilmediği için meydana geldiğini belirtmiştir. Başka bir deyişle, öğrencilerin bilgi seviyeleri ve uygulama becerileri açısından bu iki kavramın belirgin bir ayrımı bulunmaktadır.

Hatanın yanlış mı yoksa yanılma mı olduğunu değerlendirmek için iki yola başvurabiliriz. Birincisi, öğrencinin tutarlılığı gözlemlemektir. Öğrencinin sürekli olarak aynı hatayı yapması, bu hatanın bilgi eksikliğinden kaynaklandığını gösterir ve yanlış olduğu anlaşılır. Buna karşılık, eğer öğrenci aynı yapıyı bazen yanlış bazen doğru kullanıyorsa, bu durumda hatanın yanılma olarak kabul edilmesi mümkündür. İkincisi, öğrencinin hatasını kendisi düzeltebilip düzeltemeyeceğine bakmaktır. Eğer öğrenci hatasını kendi başına düzeltebiliyorsa, bu hatanın bir yanılma olduğu düşünülebilir; ancak düzeltemiyorsa, hatanın yanlış olduğu sonucuna varılabilir (Ellis, 1997, s.17).

Bir bütün olarak değerlendirildiğinde, yanılmalar öğrencinin doğru bilgisine sahip olduğu halde dikkatsizlik, dalgınlık veya yorgunluk gibi dış etkenlerden kaynaklanır ve öğrenci yaptığı yanılmayı kendisi düzeltebilir. Yanlışlar ise öğrencinin doğru bilgisine sahip olmamasından dolayı ortaya çıktığı için kendisi düzeltilmesi mümkün değildir. Yanlışlar ve yanılmalar arasındaki farklılıklar şu şekilde özetlenebilir:

Tablo 3. Yanlış ve Yanılma Arasındaki Farklılıklar

Yanlış (error)	Yanılma (mistake)
Bilgisizlikten kaynaklanır.	Bilinen bir sistemde ortaya çıkıyor.
Yeti (competence) ile ilgili.	Performans (performance) ile ilgili.
Öğrenci tarafından sürekli yapılır.	Öğrenci tarafından sürekli yapılmaz.
Öğrenci tarafından düzeltilemez.	Öğrenci tarafından düzeltililebilir.

1.2.3. Karşıtsal Çözümleme

Yabancı dil öğrenme sürecini etkileyen faktörlerden biri, öğrencinin ana dili ile hedef dil arasındaki farklılıklar ve benzerliklerdir. Hedef dil ile öğrencinin ana dili arasında benzer yönlerin varlığı kolaylık sağlayabilirken farklı yönlerin zorluklar doğurabileceği ve

bunun sonucunda hataların ortaya çıkabileceği düşünülür (Lado, 1957). Bu bakımdan sistematik olarak diller arasında karşılaştırmalı çalışmalar yapmak büyük önem arz etmektedir. Karşılaştırmalı dil çalışmalarının tarihi, 18. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Dilbilime bilimsel yaklaşımlarından biri karşılaştırmalı dilbilim (comparative linguistics), dil ailesine ait ortak bir köken yani ana dilin (proto-language) varlığına dair kanıtları bulmaya çalışır. Bu tür çalışmalar, diller arasındaki ilişkileri belirleyerek dil ailelerini belirlemeyi hedefler (Vardar, 2002, s.130).

Karşıtsal dilbilim (Contrastive Linguistics) ise daha dar ve spesifik bir alan üzerine durur. Karşılaştırmalı dilbilimden farklı olarak karşıtsal çözümleme, sadece günümüzde yaşayan ve kullanılan dilleri araştırmaktadır. Başka bir deyişle karşıtsal çözümleme, dilin tarihiyle ilgilenmek yerine eş zamanlı olarak diller arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri incelemektedir. Genellikle çeviribilim ve dil öğretimi alanlarının yararlandığı karşıtsal çözümleme, dilin yapısal farklılıklarını ve benzerliklerini sistemli bir şekilde analiz eden bir dilbilim dalıdır. Onun ikinci dil öğretiminde temel amacı, öğrencinin hedef dil öğreniminde karşılaşılabileceği potansiyel zorluklarını belirlemektir (Keshavarz, 1997, s.5).

Karşıtsal çözümleme (Contrastive Analysis), karşıtsal dilbilimin başvurduğu bir yöntemdir. İkinci dil ediniminde kişinin ana dilinin hedef dil üzerinde etkisi olduğu kabul edilmektedir. Olumlu etkiye olumlu dil aktarımı, olumsuz etkiye ise olumsuz dil aktarımı denir. Karşıtsal çözümleme, ana dilinden hedef dile aktarım üzerinde durur. Lado 1957 yılında yayımladığı ‘‘Kültürlerarası Dilbilim’’ (Linguistic Across Culture) kitabında öğrencilerin ana dillerinin yabancı dil öğrenme sürecini nasıl etkilediğini araştırmış ve öğrenme sürecinde dilsel hataların sebebini ana dillerine dayanarak karşıtsal çözümleme yöntemini ortaya koymuştur. Bu yöntem, dilsel hatalara önemli bir perspektif sunmuş ve ardından uygulamalı dilbilimde popüler bir konu haline gelmiştir.

Karşıtsal çözümleme yöntemiyle ilgili zamanla üç farklı tez ileri sürülmüştür. Bunlar güçlü görüş, zayıf görüş ve orta görüştür. Lado (1957, s.2), hedef dil ve ana dili arasında farklı yapılar üzerine karşılaştırmalı çalışmaların yapılmasının, hedef dil öğrenim sürecinde meydana gelebilecek hataların anlaşılmasına katkı sağlayabileceğini iddia etmiştir. Lado'nun bu düşüncesi, karşıtsal çözümleme ile ilgili güçlü görüşü temsil etmektedir. Bu görüşe göre, ikinci dil ediniminde ortaya çıkan dilsel hataların kaynağı,

ana dilinden hedef dile yapılan olumsuz aktarımlardır. Buna göre, öğrenciye en zor gelen konular hedef dilde karşılığı olmayan yapılardır. Bu manada hedef dil ile ana dili karşılaştırılarak öğrencilerin yapabilecekleri potansiyel hatalar önceden tahmin edilebilir ve buna göre önlemler alınabilir (Bölükbaş, 2011, s.1358).

Zayıf görüş, güçlü görüşün karşıtı olarak hedef dil öğreniminde karşılaşılabilecek sorunların ve olası hataların öngörülebileceği görüşüne karşı çıkar. Dil, çoklu öğelerden oluşan bir bütünlüktür, bu nedenle tüm hataları karşıtsal çözümleme ile önceden kestirmenin mümkün olmadığı savunulur (Wardhaugh, 1970, s.124). Her iki görüş de ana dilinin hedef dile aktarımını ve hataların kaynağının ana dilinde aranması gerektiğini kabul eder ancak hataları öngörme konusunda ayrılır. Zayıf görüş, hataları öngörmek yerine ortaya çıktıktan sonra nedenleri açıklar. Fakat bu açıklama da yine dil aktarımına dayanır ve diğer faktörler ihmal edilir. Zayıf görüş daha sonra yanlış çözümlemesinin bir parçası haline gelmiştir (Huthaily, 2003, s.16).

Oller ve Ziahosseiny (1970), İngilizce öğrenen yabancı öğrencilerin yaptıkları yazım hataları analiz ederek orta görüşü ileri sürmüşlerdir. Çalışmasında güçlü görüşün tahmininin aksine, ana dili Latin harfleri olan (Fransızca, İspanyolca, Almanca gibi) öğrencilerin İngilizce yazımda Latin alfabesi kullanmayan (Çince, Japonca, Sami dilleri gibi) öğrencilere göre daha çok hata yaptıkları tespit edilmiştir. Benzer ya da çok az farklılık olan yönlerde de zorlukların yaşanabileceği kanıtlanmıştır. Dolayısıyla onlara göre yapılan hataların sebebi, ana dili ve hedef dil arasındaki farklılık değil, benzerliktir. Güçlü görüşte diller arasındaki farklılığın artmasıyla ana dili girişiminin arttığı savunulurken orta görüşte benzerlik arttıkça ana dili girişiminin arttığı düşünülmektedir.

Bu üç görüş, hedef dil ve ana dili arasındaki benzerlik ve farklılıkları farklı bakış açılarıyla ele almaktadır. Hedef dil Türkçe olduğunda; güçlü ve zayıf görüş, Türkçeden çok farklı dilleri (Çince, Vietnamca gibi) konuşan öğrencilerin yaptıkları hataları açıklamak için kullanılırken zayıf görüş, ana dili Türkçeye benzer (Kazakça, Azerice vs.) olan öğrencilerin hatalarını açıklayabilir.

İki dil arasındaki farklı yapılar da benzer veya örtüşen yapılar da öğrenme güçlüklerini de oluşturabilir. Bütün bu görüşlerin temelinde yatan varsayımı, hedef dil öğrenen bireyin ana dili aktarımı olduğudur. Bu düşünceler doğrultusunda, iki dilin sesbilgisi, biçimbilgisi

ve sözdizimi gibi yönlerinin karşılaştırılmasıyla öğrenme zorlukları bir yere kadar belirlenebilir.

Karşıtsal çözümlemenin ikinci dil edinimine sağladığı katkısı göz ardı edilemez. İki dil arasındaki karşılaştırmaya dayalı olarak yapılan çalışmalar; materyal geliştirme, müfredat hazırlama, ders anlatım vb. konularda faydalı olur. Ancak hataların sadece ana dilinden aktarıma bağlı olduğu düşüncesi yetersizdir. Çünkü hataların kaynağı, öğrencinin sadece ana dilinden kaynaklanan olumsuz aktarım değildir. Dilsel hataların tamamı önceden karşıtsal çözümleme yoluyla belirlenemez. Hata kaynakları, ilk dilin olumsuz aktarımından daha öteye uzanmaktadır. Hedef dilin içindeki yapısal karmaşıklık, öğrencilerin aşırı genelleme yapmaları gibi faktörlerden kaynaklanan hatalar da bulunmaktadır. Bu sebeple öğrencinin hata yapma nedenlerini belirlemede başka bir yöntem ihtiyacı duyulmuştur. Bu ihtiyaç, öğrencilerden alınan verilerin analizine dayalı *yanlış çözümleme* yöntemini ortaya çıkarmıştır.

1.2.4. Yanlış Çözümlemesi

Karşıtsal çözümlemenin eksikliğini gidermek için yanlış çözümleme yöntemi ortaya çıkmıştır. Yanlış çözümleme yönteminin kurucusu Corder (1967, s. 167) dil öğrenme sürecindeki yanlışın önemini üç açıdan ifade etmiştir: İlk olarak, yanlışlar öğretmene öğrencinin öğrenme hedefine ne kadar ulaştığı konusunda kanıt verebilir. İkincisi, araştırmacılar açısından da yanlışlar dilin nasıl öğrenildiği veya edinildiği hususunda veriler sunarak hangi öğretim stratejilerinin uygulanması gerektiğini gösterebilir. Üçüncüsü, öğrenciye hedef dilin kurallarını geri bildirim sağlama konusunda yardımcı olabilir.

Yanlış çözümleme, ikinci dil öğrencileri tarafından yapılan yanlışların analiz edilmesidir. Yanlış çözümlemede yanlışları sistemli bir şekilde araştırıp kaynağını belirlemek, gelecekte yanlışların tekrarlanmasını önlemek ve yanlışları öğrencinin dil sistemindeki rolünü açıklamak hedeflenmektedir.

Yanlış çözümlemesinin iki temel amacı var:1). Dil öğrenme sürecinde müdahalelerin yapılabilmesi için verileri sunmaktır. 2). Öğretmenlere ve müfredat geliştiricilere hedef dil öğrencilerinin hangi konularda en çok zorlandığını ve iletişim kurma becerisinin en

çok hangi yanlış türlerinden etkilendiğini göstermektir (Dulay ve Krashen, 1982; Akt. Al-khresheh, 2016, s. 50). Öğrencinin yanlışlarını belirlemek ve düzeltmek, öğrencinin ihtiyaçlarına odaklanmak açısından yanlış çözümlenmesi büyük bir önem taşımaktadır.

Ellis'e (1994, s. 48) göre yanlış çözümlenmesi dört aşamada gerçekleştirilir. Bu aşamalar şunlardır: **a)** verilerin toplanması, **b)** yanlışların belirlenmesi, **c)** yanlış türlerinin sınıflandırılması ve **d)** yanlış kaynaklarının açıklanmasıdır.

a) Yanlış çözümlenmesi, verilerin toplanmasıyla başlar. Dil öğrenme sürecinde karşılaşılabilecek sorunlar, varsayımlarla değil gerçek verilerle belirlenir. Yanlış çözümlenmesi, somut verilere dayalı olmasıyla kendisini karşıtsal çözümlenmeden ayırılır (Sridhar, 1976). Karşıtsal çözümlenme, hedef dil ile ana dili arasındaki yapılar karşılaştırılarak ve ana dilinden hedef dile aktarıma dayanarak yapılırken; yanlış çözümlenmesi ise öğrencilerden elde edilen verilere dayanarak öğrenme zorlukları belirlemeye çalışır. Ayrıca karşıtsal çözümlenme önceden yapılırken, yanlış çözümlenmesi ise verilere dayandığı için sonradan yapılır. Bu yüzden hedef dilin girdilerine değil, çıktısına odaklanmaktadır (Yılmaz ve Bircan, 2015, s. 115). Somut verilerin kullanımı nedeniyle de yanlış çözümlenmesi, öğretmenin öğretim yöntem ve tekniği seçmesi, materyal geliştirmesi, öğretimin gidişatını değerlendirmesi ve öğretim programını düzenlemesi konularında yol gösterici bir rol oynamaktadır (Bölükbaş, 2011, s.1359).

b) İkinci aşaması olan yanlışların belirlenmesinde yanlış ve yanlışlık ayırt edilir. Bu çalışmada yanlışlık ve yanlış arasındaki ayrımlara bakmadan bütün bunlar hata olarak değerlendirilmiştir. Böyle analiz etmenin iki nedeni var: Bir, yanlışlık ve yanlış kavramları her ne kadar karşıtlık ilişkisi içerisinde olsa da birbirinden ayırmak için mutlak ve net bir sınır çizmek mümkün değildir. Ellis hatayı yanlışlık mı yanlışlık mı olarak değerlendirebilmek için iki yol ileri sürmesine rağmen yanlışlık ve yanlış arasında net bir ayırım yapmak mümkün olmayabileceğini de belirtmiştir (1997, s. 18). Brown'a göre (2000, s.218), öğrenciye hatası gösterildiğinde düzeltilebilirse hatanın yanlışlık olduğu anlaşılır. Fakat öğrenci hata yaptığının farkına varmamışsa, buradaki hatanın yanlışlık mı yanlışlık mı olduğunu anlamak güçtür. İkincisi, bu çalışma sadece yazılı anlatımda yapılan hatalara odaklanmaktadır. Öğrencilerin yazılı anlatımda yazdıkları yazıları gözden geçirip hatalarını düzeltme imkanına sahiptir. Öğrencilerin yanlışlık yaptıklarının farkına

varamazsa bu yanlışların müdahale edilmesi gerekir. Bu da yanlışların hata analizine dahil edilmesini gerekli kılmıştır.

c) Dilsel özellikleri açısından yanlışların beş kategoride toplandığı görülmektedir (Keshavarz, 1997; Bargezar, 2013). Bu kategoriler şunlardır:

1. Yazımsal Yanlışlar (orthographic errors): Yazılı anlatımda sözcüğün yanlış biçimde yazılmasıdır. Örneğin, öğrencinin *üniversite* sözcüğü *universite* şeklinde yazması.

2. Sesbilgisel Yanlışlar (phonological errors): Yazılı anlatımda sesbilgisel kuralların doğru uygulanmamasından (ünlü uyumu, ünsüz uyumu, ünlü düşmesi gibi) kaynaklanan yanlışlardır. Öğrencinin *sınıfta* yerine *sınıfte*, *Ankaralıyım* yerine *Ankaralियim* şeklinde yazması, sesbilgisel yanlışların örneklerindedir.

3. Biçimbilgisel Yanlışlar (morphological errors): Biçimbilimsel kurallara uymama durumudur. Biçimbilgisel hatalar genellikle sözcük yapıları ile ilgilidir. Fiilin doğru çekimlenmemesi, ismin yanlış bir ek ile çekimlenmesi veya türetilmesi gibi durumlar bu tür hatalara örnek olarak verilebilir.

4. Sözdizimsel Yanlışlar (syntactic errors): Türkçenin sözdizimi yapısına ilişkin kuralları yanlış uygulama durumudur. Ögenin yanlış dizilişi, öge eksikliği ve fazlalığı, bağlaç ve edatların yanlış kullanımı bu tür yanlışlardandır.

5. Sözcüksel-Anlamsal Yanlışlar (lexico-semantic errors): Dili anlam yönünden ele alan anlambilim (semantics), anlama ilişkin sorunları ilgilendirmektedir (Vardar, 2002, s. 19). Anlamsal yanlışlar; yanlış sözcük seçimi, sözcüğün gereksiz kullanımı, anlam ilişkilerinin hatalı kurulması gibi aktarılması istenen anlamın aktarılmaması durumlarını kapsar. Semantik yanlışlar genellikle dilbilgisel yapıların tam olarak anlaşılması veya sözcük dağarcığının yetersiz olmasıyla ilişkilidir. Örneğin, “Bugün onun **giydiği** (doğrusu taktığı) kravat çok güzeldi”, “Her gün spor yapmak, sağlıklı kalmamıza **yol açar** (doğrusu kalmamızı sağlar)” öğrenci cümlelerindeki yanlış, anlamsal yanlıştır.

d) Yanlışlar, kaynakları açısından incelendiğinde iki gruba ayrılmaktadır. Bunlar, dillerarası yanlışlar ve dil içi gelişimsel yanlışlardır (Richards, 1970; Akt. Büyükkiz ve Hasırcı, 2013, s. 54).

1. Dillerarası yanlışlar (Interlingual errors): Ana dilinden olumsuz aktarım kaynaklı yanlış türüdür. Ana dili ile hedef dil arasındaki yapısal farklılıkları yansıtabilir. Örneğin,

Çinli öğrencilerin “Sana özür dilerim” cümlesini kurması. Bunun nedeni, Çince *向你道歉* (xiàng nǐ dào qiàn) cümlesindeki *向* (xiàng) yönelme durum eki görevindedir.

2. Dil içi yanlışlar (Intralingual/ Developmental errors): Öğrencinin ana dili ile bağlantılı olmayan yanlışlardır. Öğrencinin hedef dildeki yapıları kullanırken sınırlı bilgiye sahip olması ve tam kavramamasından kaynaklanan hatalardır. Dil içi gelişimsel yanlışlar, hedef dildeki öğelerin karşılıklı etkileşimi sonucu meydana gelir (Çetinkaya, 2015, s. 170). Örneğin, Çinli öğrencinin “benim yaptığım resim” “Ali’nin çalıştığı konu” ifadelerinden hareketle “Ayşe’nin okula gelmediği için öğretmen ona çok kızdı” cümlesini kurması.

1.3. TÜRKÇE VE ÇİNCENİN TEMEL TİPOLOJİK ÖZELLİKLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Türkçe ile Çince arasında birçok temel farklılık bulunmaktadır. Türkçe, fonolojik, morfolojik ve sözdizimsel boyutlar dahilinde çok sayıda kuralı olan bir dildir. Türkçe öğrenen Çinli öğrencilerin, yazılı olarak kendilerini doğru bir şekilde ifade edebilmeleri için Türkçenin yapısal özelliklerini iyice kavraması gerekir. Bu kapsamda Türkçe ve Çincenin sesbilgisi, biçimbilgisi ve sözdizim gibi tipolojik özellikleri üzerine durulmasında fayda vardır. Çinli öğrencilere Türkçe öğretiminde iki dilin temel tipolojik özellikleri dikkate alınarak öğretim yapmak, onların yazma becerilerini daha etkin bir şekilde kullanmalarına yardımcı olacaktır.

1.3.1. Türkçe ve Çincenin Ses Özelliklerinin Karşılaştırılması

Türkçenin ve Çincenin ses özelliklerinin karşılaştırılması için önce iki dilin seslerini tanımak gerekir.

Tablo 4. Türkçenin Sesleri

		art		ön	
		düz	yuvarlak	düz	yuvarlak
ünlüler	geniş	a	o	e	ö

	dar	ı	u	i	ü
ünsüzler	ötümsüz	f, s, t, k, ç, ş, h, p			
	ötümlü	b, c, d, g, ğ, j, l, m, n, r, v, y, z			

Tablo 5. Çincenin Sesleri²

Baş harfler (23) 声母 ünsüzler							
b	p	m	f	d	t	n	l
g	k	h	j	q	x	zh	ch
sh	r	z	c	s	y	w	
Son harfler (24) 韵母 ünlüler							
a	o	e	i	u	ü	ai	ei
ui	ao	ou	iu	ie	üe	er	an
en	in	un	ün	ang	eng	ing	ong

Yukarıdaki tablolara baktığımızda Türkçede bulunan Çince bulunmayan sesler, /ö/, /j/, /r/, /v/ sesleridir (Diğer sesler bulunmakta ama farklı şekilde yazılmaktadır). Işık, P. ve Işık, Ö. F. (2020) çalışmasında Çinli öğrencilerin özellikle /r/ sesini üretmekte zorlandıklarını tespit etmiştir. Çinli öğrencilere Türkçe sesletim öğretiminde bu sesler dikkate alınmalıdır.

Türkçenin tipik ses özellikleri, ses uyumlarının bulunmasıdır. Türkçede ses uyumları şu şekildedir:

1. Ünlü uyumu. Ünlü uyumunda artlık-önlük uyumu ve düzlük-yuvarlaklık uyumu olmak üzere iki uyum bulunmaktadır.

Artlık-önlük uyumuna göre Türkçede sözcüğün son hecesindeki ünlü, bu sözcüğün sonuna getirilecek ekin ön ünlü (e, i, ö, ü) veya art ünlü (a, ı, o, u) olup olmayacağını belirler. Örneğin, *ev-ler-imiz-den, masa-lar-ımız-da*.

² Bu Çincenin alfabesi değildir. Çince, Türkçe gibi yazıldığı gibi okunan, harflere dayanan bir dil değildir. Çince karakterleri gördüğümüzde okunuşunu bilmemek söz konusudur. Karakterlerin doğru bir şekilde telaffuz edilebilmesi için Pinyin sistemi ortaya çıkarılmıştır. Metinde bahsedilen baş harf, son harfler Pinyin sisteminin bir parçasıdır, Çince gerçek anlamda harf yoktur, anlam ifade etmek için karakter kullanılır.

Düzlük-yuvarlaklık uyumuna göre Türkçede sözcüğün ilk hecesinde düz bir ünlü bulunursa sonraki hecelerde de düz, yuvarlak ünlü varsa sonraki hecelerde dar-yuvarlak veya düz-geniş ünlüler gelir. *Kapı-mız, ev-imiz, göz-ümüz, kol-umuz* örneklerinde görüldüğü gibi, dar ünlü iyelik eklerinin hem dar-yuvarlak, hem de dar-düz biçimleri mevcuttur.

Ötümlülük-Ötümsüzlük Uyumu: Ötümlü ve ötümsüz varyantları olan bir ek; ünlülerden ve ötümlü ünsüzlerden sonra ötümlü ünsüzle, ötümsüz ünsüzlerden (f, s, t, k, ç, ş, h, p) sonra ötümsüz ünsüz ile başlayan bir ek alır. *Türk-çe, sınıf-ta, masa-da* bu uyuma örnekler olarak gösterilebilir (Demir ve Yılmaz, 2014).

Çincedeki seslere gelince Çince karakterin sesi, genellikle baş ses (ünsüz), son ses (ünlü) ve ton olmak üzere ün ögeden oluşur: ünsüz + ünlü + ton (baş harf yani ünsüz mutlaka bulunması gereken öge değil). Pinyin sisteminde 23 baş harf, 24 son harf ve 4 ses tonu bulunmaktadır.

Tablo 6. Çince Karakterler Örneği

Karakter	Pinyin	Baş harf	Final harf	Ton
安	ān	yok	an	birinci ton
阳	yáng	y	ang	ikinci ton
我	wǒ	w	o	üçüncü ton
谢	xiè	x	ie	dördüncü ton
灰	huī	h	ui	birinci ton
回	huí	h	ui	ikinci ton
毁	huǐ	h	ui	üçüncü ton
慧	huì	h	ui	dördüncü ton
会	huì	h	ui	dördüncü ton

Yukarıdaki örneklerden yola çıkılarak,

1. Çince tek heceli bir dildir. Bir karakterde sadece bir hece yani bir ünlü bulunur. ai, ei, ao, ou, ia, ie, ua, uo, üe, io, iao, iou, uai, uei gibi birleşik ünlüler tek hece olarak tanımlanır.
2. Çincede ünsüzle hece bitmez. er, an, en, in, un, ün, ang, eng, ing, ong gibi sesler tek ünlü ses olarak algılanır.

3. Çince son derece güçlü bir tonal sistemle karakterize edilir. Bu tonlamalar, karakter veya sözcüklerin anlamlarını ayırt etmede belirleyici bir özelliğe sahiptir.

4. Karakterin genelde tek bir telaffuzu var, fakat aynı telaffuza sahip olan birçok karakter bulunmaktadır. Karakterin telaffuzu değil, onun yazılışı bu karakteri diğerlerinden ayırır. Örneğin, yukarıda verilen 慧(huì) ve 会(huì) karakterleri aynı telaffuza sahiptir, ancak yazılışları farklıdır.

1.3.2. Türkçe ve Çincenin Biçimbilgisel Özelliklerinin Karşılaştırılması

Morfolojik tipoloji açısından temelde üç tip dil bulunmaktadır: yalınlayan, bükümlü ve eklemeli dillerdir. Türkçe, sondan eklemeli dillerin en tipik olanlarından biri olarak kabul edilmektedir. Yani söz yapımı ve çekimi son eklerle gerçekleşmektedir. Türkçedeki ekler zaman, kip, aspekt, durum, şahıs gibi bilgileri bildirir.

Tablo 7. Türkçedeki Ekler

Yapım ekleri	İsimden isim yapım ekleri (-li, -siz, -lik, -ci...) İsimden fiil yapım ekleri (-le, -leş, -se...) Fiilden isim yapım ekler (-me, -ış) Fiilden fiil yapım ekleri (-dir, -t, -ın, -il) Eşitlik eki (-ca) Aitlik eki (-ki)	
Çekim ekleri	İsim çekim ekleri	Çokluk eki (-ler), İlgi eki (-nin), Durum ekleri (-e, -de, -den, -i,), İyelik ekleri Vasıta eki (-le)
	Fiil çekim ekleri	Kip ekleri (-Abilmek, -mAIX, -sA...) Şahıs ekleri Zaman ekleri (-DX, -AcAk, -Xyor...)

İsim köküne çokluk, iyelik ve durum ekleri gibi ekler gelebilir. Fiil köklerine ise daha karmaşık bir morfem kompleksi gelir. Çatı (ettirgen, edilgen ve diğer çatılar), yeterlik, olumsuzluk, aspekt, kip, zaman, soru, özne temsilcisi (şahıs, sayı) gibi ekler bu kompleks

içerisinde bulunur. Bu eklerle Türkçede ileri derecede bitişken yapılar ortaya çıkar. Ekler ünlü ve ünsüz uyumu kurallarına uygun olarak, art arda sıralanır (Johanson, 2007).

Kitap-lık-lar-ımız-da

Ev-ler-imiz-de

Gel-ecek-ler

Batı-lı-laş-tır-a-ma-dıkları

Çincenin morfolojik özellikleri aşağıdaki örneklerle açıklamak mümkündür.

a) wǒ cān guān bó wù guǎn

我 参观 博物馆

Ben ziyaret etmek müze (Ben müzeyi ziyaret ediyorum.)

b) nǐ cān guān bó wù guǎn

你 参观 博物馆

Sen ziyaret etmek müze (Sen müzeyi ziyaret ediyorsun.)

c) tā cān guān bó wù guǎn

他 参观 博物馆

O ziyaret etmek müze (O müzeyi ziyaret ediyor.)

d) míng tiān wǒ yào cān guān bó wù guǎn

明天 我要 参观 博物馆

Yarın ben geleceği bildiren sözcük ziyaret etmek müze (Yarın müzeyi ziyaret edeceğim.)

e) zuó tiān wǒ cān guān le bó wù guǎn

昨天 我 参观 了 博物馆

Dün ben ziyaret etmek geçmişini bildiren sözcük müze (Dün müzeyi ziyaret ettim.)

Örneklerde görüldüğü gibi, hangi şahıs ve zaman olursa olsun 参观(cān guān, ziyaret etmek) sözcüğünün biçimi Çince asla değişmez.

Yukarıdaki örneklere baktığımızda, Çincedeki sözcükler hiçbir şekilde ek almayıp yalın haliyle kullanılırken Türkçe sözcükler yapım ve çekim eki ile birlikte anlam ifade eder. Türkçenin morfolojik özellikleri, karmaşık bir ek sistemiyle yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Çinli öğrenciler için zor bir konu oluşturabilir.

1.3.3. Türkçe ve Çincenin Sözdizimsel Özelliklerinin Karşılaştırılması

Türkçe ve Çince, sözdizimsel özellikleri karşılaştırıldığında, belirli farklılıklar ve benzerlikler gösterirler. Aşağıda Türkçe ve Çincenin sözdizimsel özellikleri, öğelerin sıralanışı açısından karşılaştırılmıştır.

Temel öge sıralanışı: Türkçede temel öge sıralanışı “özne + nesne+ yüklem” şeklindedir. Cümlelerde genellikle bu sıralama kullanılır fakat Türkçede durum ekleri sayesinde daha esnek bir sözcük sırası var, sözcüklerin cümle içerisinde yer değişmesi mümkündür.

Ali vazoyu kırdı. (özne + nesne + yüklem)

Vazoyu Ali kırdı. (nesne + özne + yüklem)

Çincede cümle yapısını “özne + yüklem + nesne” formülüyle açıklanabilir. Yüklem özneyi takip eder ve ardından nesne gelir. Eklerin bulunmaması nedeniyle katı bir cümle yapısı var. Örneğin,

wǒ ài nǐ
我 爱 你 (özne + nesne + yüklem)
Ben sevmek sen (Ben seni seviyorum)

Sözcük sırasını değiştirdiğimizde, cümle başka anlama kayar ya da tamamen yanlış olur.

nǐ ài wǒ
你 爱 我 (önceki cümlenin nesnesi + yüklem + önceki cümlenin öznesi)
Sen sevmek ben (sen beni seviyorum)

wǒ nǐ ài
我 你 爱 (özne + nesne + yüklem)
Ben sevmek ben (tamamen yanlış cümle)

Son edat/ön edat: Türkçede sözcükler arası ilişkileri sağlayan edat, isimden sonra gelir.

Senin için, Ali gibi, sabaha doğru (isim + son edat)

Çincede ön edat + isim dizilişi söz konusudur.

wèi le wǒ duì yú tā
为了 我 对于 他 (ön edat + isim)

için ben (benim için) karşı o (ona karşı)

Genitif ve isimlerin sıralanışı: Türkçe ve Çince bu konuda benzerlik gösterir, iki dilde de genitif isimden önce yer alır. Diğer bir ifadeyle hem Çince de hem de Türkçede ilgi durumu + isim dizilişi benimsenir.

Ayşe'nin kitabı, öğrencinin çantası (ilgi durumu + isim)

wǒ de shū

我的书 (ilgi durumu + isim)

ben -nin kitap (benim kitabım)

Sıfat ve isimlerin sıralanışı: Hem Çince de hem de Türkçede sıfat isimden önce gelir.

Güzel kız, çalışkan öğrenci (sıfat+ isim)

měi lì de nǚ hái

美丽的女孩 (sıfat+ isim)

güzel kız (güzel kız)

Zarf ve fiil dizilişi durumu: Bu konuda iki dil yine benzerlik gösteriyor, zarf + fiil dizilişi iki dilde de görülüyor.

Türkçeyi çok güzel konuşuyorsun. (zarf + fiil)

wǒ qīng qīng de guān shàng le mén

我轻轻地关上了门 (zarf+ fiil)

ben sessizce kapatmak kapı (ben kapıyı sessizce kapattım)

Fiil ve olumsuz diziliş durumu: Türkçe ve Çince arasında fiil ve olumsuz diziliş durumu açısından farklılık bulunmaktadır. Türkçede fiil + olumsuz sıralanışındayken Çince de olumsuz + fiil sıralanışındadır. Türkçede olumsuzluk bildirimini için fiil köküne -mA eki eklenir. Çince ise 不 (bù) ya da 没 (méi) sözcükleriyle olumsuzluk ifade eder.

Ödevi henüz yapmadı. (fiil+ olumsuz)

wǒ méi chī zǎo fàn

我没吃早饭 (olumsuz + fiil)

ben olumsuzluk yemek kahvaltı (Henüz kahvaltı yapmadım)

İsim ve ilgi tümcesi sırası: Hem Türkçede hem de Çince isim ilgi cümlesinden sonra yer alır.

[Öğretmenin anlattığı] konu (ilgi tümcesi+ isim)

xiaǒ wán zi jiǎng de gù shi

[小丸子 讲的] 故事 (ilgi tümcesi+ isim)

Maruko anlatmak hikâye (Maruko'nun anlattığı hikâye)

Birleşik cümle yapısı: Türkçedeki birleşik cümlelerde yan cümle ana cümledeki yüklem soluna dallanırken Çince yan cümle sağa dallanır.

Hacettepe'de çok güzel anları biriktireceğimden emindim. (Yan cümle + yüklem)

wǒ rèn wéi tā kǎo bù shàng dà xué

我 认为 他 考 不 上 大 学

Ben düşünmek o kazanamamak üniversite

(Onun üniversiteyi kazanamayacağını düşünüyorum). (Yüklem + yan cümle)

Aşağıdaki tablo, iki dilin temel sözdizimsel özelliklerini özetler.

Tablo 8. Çince ve Türkçenin Sözdizimsel Özelliklerinin Karşılaştırılması

	Türkçe	Çince
Temel öge sıralanışı	ÖNY şeklindedir ve esnektir.	ÖYN şeklindedir ve katıdır.
Son edat/ ön edat	Son edat	Ön edat
Genitif ve isim dizilişi	İlgi durumu + isim	İlgi durumu + isim
Sıfat ve isim dizilişi	Sıfat + isim	Sıfat + isim
Zarf ve fiil dizilişi	Zarf + fiil	Zarf + fiil
Fiil ve olumsuz dizilişi	Fiil + olumsuz	Olumsuz + fiil
İsim ve ilgi tümcesi sırası	İlgi tümcesi + isim	İlgi tümcesi + isim
Birleşik cümle yapısı	Yan cümle + yüklem	Yüklem + yan cümle

1.4. ÇİN'DE YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ

1.4.1. Çin ve Türkiye Arasındaki İlişkiler

Çin Halk Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti arasındaki diplomatik ilişki, resmi olarak 1971’de tesis edilmiştir. 1980’li yıllardan itibaren ikili ilişkiler hızlı gelişme kaydetmiştir. 2010 yılında Çin ve Türkiye, “Stratejik İşbirliği” ilişkisini kurarak yeni bir aşamaya geçmiştir. 2015 yılında iki ülke arasında siyaset, ekonomi, ticaret, güvenlik, kültür gibi alanlarda işbirliklerini daha verimli bir şekilde yönetmek amacıyla hükümetler arası işbirliği komitesi kurulmuştur. Ayrıca her iki ülke de Birleşmiş Milletler, G20 ve diğer uluslararası platformlarda birlikte çalışarak küresel meselelere çözüm bulma çabalarında ortaklık kurmaktadır.

Diplomatik ilişkinin kuruluşundan bu yana ekonomi alanındaki işbirliği de olağanüstü bir gelişme göstermiştir. Çin’in dünya ticaretindeki güçlü pozisyonu ve Türkiye’nin stratejik coğrafi konumu, ekonomik işbirliği için uygun bir zemin oluşturmuştur. Kuşak ve Yol inisiyatifinin ortaya çıkmasıyla Türkiye ile Çin arasındaki ticaret ve finans alanlarında verimli sonuçlar elde edilmiştir. Ticaret ve finans alanlarında Çin’in Türkiye’ye yapmış olduğu toplam yatırım miktarı 4 milyar dolardan fazladır. İki ülke Merkez Bankaları arasında 2019’da imzalanan ikili para takası (swap) anlaşması, 15 Haziran 2021 tarihinde güncellenerek 35,1 milyar TL ve 23 milyar Çin Yuanı artırılmış ve böylelikle toplam 46 milyar TL ve 35 milyar Çin Yuanı işlem hacmine ulaşmıştır³.

İki ülke arasında kültürel etkileşim her geçen gün daha da derinleşmektedir. Türkiye ile Çin, 16 Haziran 2010 tarihinde dönemin Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanı ile Çin Kültür Bakanı tarafından imzalanan Mutabakat Zaptı ile 2012 yılı Türkiye’de “Çin Kültür Yılı” ve 2013 yılı Çin’de “Türk Kültür Yılı” olarak ilan edilmiştir. Bu alanda yapılan iş birliği sayesinde iki ülkenin halkları arasındaki bağlar güçlenmekte ve kültürel alışveriş artmaktadır.

Türkiye, zengin kültürel kökleri ve doğal güzellikleriyle milyonlarca Çinli turistini ilgisini çekmektedir. “Türkiye Turizm Yılı” olarak anılan 2018 yılında Çin’de Türkiye’nin kültürel çeşitliliğini ve zenginliklerini tanıtmayı amaçlayan birçok etkinlik düzenlenmiştir, o yılda Çin’den gelen turist sayısı 394 bine ulaşmış önemli bir artış göstermiştir. 2019 yılında ise Türkiye’nin Çin’e yönelik turizm çabalarının meyveleri

³ <https://www.mfa.gov.tr/turkiye-cin-halk-cumhuriyeti-ekonomik-iliskileri.tr.mfa> 01.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

daha da artmıştır ve Çin'den gelen turist sayısı 427 bin kişiye ulaşmıştır. Bu, iki ülke arasındaki turizm ilişkilerinin giderek geliştiğinin bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Bu durum, Türkiye ve Çin arasındaki kültürel alışverişin ve karşılıklı anlayışın artmasına katkı sağlamaktadır.

İki ülkenin vatandaşlarının birbirinin dilini öğrenme ilgileri de artmış durumdadır. Çin'de Türkçe bölümünü açan toplam 11 üniversite mevcuttur. 2021 yılında Yunus Emre Enstitüsü Pekin Kültür merkezi de açılmıştır. Türkiye'de Ankara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Okan Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi'nde Çince bölümü (Çin Dili ve Edebiyatı, Sinoloji) bulunmaktadır. Ayrıca Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Okan Üniversitesi ve Yeditepe Üniversitesi'nde Konfüçyüs Enstitüsü kurulmuştur.

Türkiye ve Çin arasındaki ikili ilişkiler, her iki ülkenin de ortak çıkarları ve karşılıklı saygı temelinde ilerlemeye devam etmektedir. Türkiye ve Çin arasındaki ikili ilişkiler, köklü tarihsel bağlarla beslenen, karşılıklı çıkarlara dayalı ve gelecekte büyük potansiyele sahip olan bir ilişkidir. Yaşanan tüm siyasi ve ekonomik gelişmeler iki ülkenin birbiri için önemini giderek arttırdığını göstermekte ve gelecekte, iki ülke arasındaki ekonomik ve ticari iş birliğinin daha da güçlenmesi, siyasi diyalogun artması ve kültürel alışverişin derinleşmesi beklenmektedir. Çin ve Türkiye arasındaki ikili ilişkilerin karşılıklı saygı ve kazan-kazan iş birliği temelinde ortak çabalarıyla derinleştirilmesi sadece bu iki ülkenin kalkınması değil, aynı zamanda bölgesel refah ve istikrar için de faydalar getirecektir.

1.4.2. Çin'de Türkçe Öğretimi

Çin'de Türkçe öğretimi, ağırlıklı olarak üniversitelerde yürütülmektedir. Pekin Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi, 1985 yılında Türkçe bölümünün açılmasıyla Çin'de Türkçenin öğretildiği ilk kurum olmuştur. Çin ile Türkiye arasındaki ikili ilişkilerin hızlı gelişimi, Türkçe öğretimi alanında daha fazla uzmana olan ihtiyacı ortaya çıkarmış ve Çin'de Türkçenin öğretimi gündeme gelmiştir. Türkçe bilen uzmanlar yetiştirme ihtiyacının karşılanması için zamanla birçok üniversitede Türkçe bölümü açılmıştır. Bugüne kadar Çin'de bulunan Türkçe bölümü sayısı 11'ye yükselmiştir. Bu bölümlerle ilgili temel bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 9. Çin’deki Türkçe Bölümleri

No	Üniversite	Fakülte	Kuruluş yılı
1	Pekin Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi	Asya Dilleri Fakültesi	1985
2	Çin İletişim Üniversitesi	Yabancı Diller Fakültesi	2001
3	Şanghai Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi	Doğu Dil ve Kültürleri Fakültesi	2011
4	Xi’an Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi	Asya ve Afrika Çalışmaları Fakültesi	2012
5	Guangdong Yabancı Diller Üniversitesi	Asya ve Afrika Dil ve Kültürleri Fakültesi	2016
6	Tianjing Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi	Asya ve Afrika Dilleri Fakültesi	2017
7	Pekin İkinci Yabancı Dil Üniversitesi	Ortadoğu Fakültesi	2017
8	Pekin Dil ve Kültür Üniversitesi	Ortadoğu Fakültesi	2018
9	Zhejiang Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi	Doğu Dil ve Kültürleri Fakültesi	2018
10	Zhejiang Yuexiu Yabancı Diller Üniversitesi	Doğu Dil ve Kültürleri Fakültesi	2019
11	Sichuan Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi	Doğu Dil ve Kültürleri Fakültesi	2019

Söz konusu üniversiteler dışında 2013 yılında Pekin Üniversitesi’nde Yabancı Diller Fakültesi’ne bağlı iki yıllık Türkçe programı Arap Dili bölümü öğrencileri için seçmeli olarak açılmıştır⁴.

Türkçe programının öğretim kadrosunda hem Çinli hoca(lar) hem de Türk hoca(lar) görev yapmaktadır. Türkçe bölümüne kabul edilen Çinli öğrenciler, Türkçe hazırlık sınıfını okumadan direkt derslere başlamaktadır. Dört yıllık bir süre boyunca toplamda yedi dönemlik bir ders programı uygulanmaktadır. Ders programında dört beceriye odaklı Türkçe derslerine ek olarak, yazılı çeviri, sözlü çeviri, Türk kültürü, Türk edebiyatı, iş Türkçesi, Türkçe haber okuma gibi dersler de bulunmaktadır. Üçüncü sınıfta olan öğrenciler, okuduğu üniversite ve Türkiye’deki üniversiteler arasında tesis edilen değişim programı kapsamında kendi imkanlarıyla veya burslu olarak Türkiye’de eğitim alma imkânına sahiptir. Mezuniyet koşulları ders kredilerini tamamlamalarını, mesleki staj yapmalarını ve alanıyla ilgili bir tez yazmalarını gerektirmektedir⁵.

⁴ <https://sfl.pku.edu.cn/jxgl/fx/jxjh1/53189.htm> 02.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

⁵ <https://asian.bfsu.edu.cn/info/1050/1236.htm> 02.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

<http://www.saas.shisu.edu.cn/p2262c2086/list.htm> 02.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

http://smes.bisu.edu.cn/art/2021/11/5/art_10744_287189.html 02.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

http://zsb.blcu.edu.cn/art/2021/6/24/art_16228_1162961.html 02.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

https://ryxy.gdufs.edu.cn/local/B/3B/67/F779665233A18A9A730C9896C47_FC08EFDB_DD28C.pdf 02.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

Çin'deki Türkçe programları, Türkçeye ve Türkiye'nin genel durumuna hâkim Türkologlar yetiştirmeyi hedeflemektedir. Türkçe programı öğrencileri dört yıllık eğitimlerinin ardından Türkçenin dört temel becerisini etkin bir biçimde kullanabilmeleri, Türkçe-Çince sözlü ve yazılı çeviri çalışmalarını doğru bir şekilde tamamlayabilmeleri beklenmektedir. Ayrıca Türk kültürü, edebiyatı gibi alanların temel bilgilerine de sahip olmaları istenir. Türkçe mezunları; dış ilişkiler, dış ticaret, turizm, yayıncılık, gazetecilik, çeviri, eğitim, akademi ve yönetim gibi çeşitli sektörlerde çalışma imkanlarına sahiptir. Mezun sayılarına gelince, Çin genelinde Türkçe programları kurulduğu tarihten bu yana yaklaşık olarak 400 mezun vermiştir. Gelecek yıllarda bu bölümde eğitim gören ve mezun olan öğrenciler sayısının daha da artacağı beklenmektedir.

Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitapları, materyallerin başında gelir. Nitelikli ders kitapları, öğretim sürecinde en önemli araçlardan biridir (Tok, 2013, s. 250). Çin'deki Türkçe programlarında görev yapan akademik personeller Çinli öğrencilere yönelik birçok kitap yazmış, bu alana büyük katkılarda bulunmuşlardır.

Tablo 9. Çin'de Türkçe Öğretimi Alanında Yayınlanan Kitaplar

Kitabın İsmi	Yazar(lar)ı	Yayın Yılı
Genel Türkçe		
Türkçe 1, Türkçe 2	Li Zhiyu, Zhou Zhengqing	2004
Temel Türkçe Dersleri 1, 2	Liu Zhao, Li Zhiyu, Cem Aygün	2016
Temel Türkçe-İletişimsel Bir Yaklaşım	Gong Yingyuan, Cao Yiqun	2016
Merhaba Türkçe	Han Zhimin, Chen Qing, Hacer Tokyürek	2019
Temel Beceriler		
Güzel Türkçe Konuşalım	Liu Zhao, Li Zhiyu, Cem Aygün	2005
Pratik Türkçe Konuşma El Kitabı	Zuo Yunshan	2011
Pratik Türkçe-Çince El kitabı	Li Zhiyu, Liu Zhao, Cem Aygün	2015
Türkçe Sesbilgisi Ders Kitabı	Zhang Lei	2016
Türkçe Konuşma Ders Kitabı	Ding Huijun, Peng Jun	2016
Türkçe Konuşma El Kitabı	Wei Zongling	2016
Turistler İçin Konuşma	Larousse Yayınevi	2018
Türkçe Okuma Kitabı	Han Zhimin, Zhang Chao, Murat Elmalı	2020

Dilbilgisi		
Türkçe Dilbilgisi	Ding Huijun, Peng Jun	2015
Türkçe Dilbilgisi	Liu Zhao	2019

Yukarıdaki tabloya bakıldığında, Çin’de yayımlanmış olan kitapların sayıca az olduğu söylenebilir. Ayrıca yazma, dinleme becerilerine odaklanan ve özel amaca (iş Türkçesi, haber Türkçesi, turizm Türkçesi vs.) göre kitap hazırlanmamıştır. Bazı mezunların dış ticaret, turizm, yayıncılık, gazetecilik gibi sektörlerde çalışacakları düşünüldüğünde, bunun büyük bir eksiklik olduğu söylenebilir.

Shen ve Işık (2020) da çalışmasında Çin’de Türkçe öğretimi alanında Türkçe öğretim kaynaklarının yeterli olmadığı sonucuna ulaşmıştı. Ayrıca Türkçe programındaki akademisyenlerden sadece biri profesör üçü doçent unvanıyla görev yaptığını, bu alanın daha fazla doçent ve profesör unvanlarında öğretim üyesi ihtiyacının bulunduğunu belirtmiştir. Bu bilgilerden hareketle Çin’de yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, henüz olgunluğa ulaşmamış ve birçok eksikliği bulunan bir alandır. Bu eksikliklerin giderilmesi, bu alanın gelişmesi için çok önemli ve acil bir ihtiyaçtır.

Üniversiteler dışında, 2021 yılında Yunus Emre Enstitüsü Çin’in başkenti Pekin’de kültür merkezini açmasıyla Çin’de yabancı dil olarak Türkçe öğretimine büyük bir katkı sağlamaktadır. Kültür merkezi aracılığıyla Çinli öğrencilere Türkçe öğretmenin yanı sıra, Türk kültürü ve sanatını tanıtmak amacıyla birçok etkinlik düzenlemektedir. Kültür merkezi, Çinli öğrencilere Türkçe öğrenme imkânı sunmanın yanı sıra Türk kültürünü derinlemesine keşfetmelerini sağlamaktadır. Yunus Emre Enstitüsü’nün Pekin’deki kültür merkezi, Türkçe öğrenme ve Türk kültürüne ilgi duyan herkes için önemli bir kaynak ve destek noktası olmaktadır.

2. BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu çalışmada öğrencilerden toplanan kompozisyonların incelenmesinde nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. “İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanır” (Büyüköztürk ve diğ., 2012, s.240).

2.2. ÇALIŞMA GRUBU

Bu tezin çalışma grubu, Çin’deki Xi’an Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi Asya ve Afrika Çalışmaları Fakültesi Türkçe Bölümünde 2022-2023 eğitim öğretim yılının bahar döneminde 3. sınıfta öğrenim gören 17 öğrenciden oluşmaktadır. Bu öğrencilerin çalışma grubu olarak seçilmesinin temel sebebi, yazılı anlatımda yeterli Türkçe sözcük ve dilbilgisi yapılarına sahip olmalarının düşünülmesidir.

2.3. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

Bu çalışmada 2022-2023 eğitim öğretim yılının bahar döneminde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Çinli öğrencilerin yazdıkları kompozisyonlar toplanmaya çalışılmıştır. Türkçe yazma dersi kapsamında, çalışma grubundaki öğrencilerin ders hocası tarafından verilen konular üzerine yazdıkları 93 kompozisyon toplanmıştır. Toplanan kompozisyon kâğıtlarının incelenmesi sonucu veriler elde edilmiştir. Kompozisyonların incelenmesinde yanılma ve yanlış arasındaki ayrımlara bakılmadan bütün bunlar hata olarak değerlendirilip tespit edilmiştir. Analiz sürecinde, bir cümlenin hatası olup olmadığı, kompozisyonun bağlamına göre belirlenmiştir. Bazı cümleler bağlamdan bağımsız olarak doğru gibi görünebilir, ancak kompozisyonun bağlamıyla uyumsuz olduğundan yine de hata olarak değerlendirilmiştir.

Ardından tespit edilen hatalar, dilsel özellikleri açısından kategorize edilip sınıflandırılmıştır. Dilsel özelliklerine göre hataların yazımsal hatalar, sesbilgisel hatalar, biçimbilgisel hatalar, sözdizimsel hatalar, sözcüksel-anlamsal hatalar olmak üzere beş ulamda toplandığı önceki bölümde aktarılmıştır. Yazılı anlatımı etkileyen başka bir unsur noktalama işaretleri de dikkate alınarak yazımsal hatalarla birlikte yazım ve noktalama hataları kategorisinde toplanmıştır. Ayrıca Türkçede durum ekleri, çatı ekleri, tamlama gibi bazı yapılar hem biçimbilgisel hem de sözdizimsel ulama ait olduğundan bu beş ana kategoriye ek olarak bir biçim-sözdizimsel kategori de eklenmiştir. Bu bağlamda bu çalışmada ele alınan sınıflandırma şu şekildedir: yazım ve noktalama hataları, sesbilgisel hatalar, biçimbilgisel hatalar, biçim-sözdizimsel hatalar, sözdizimsel hatalar ve sözcüksel-anlamsal hatalar. Tespit edilen hatalar, söz konusu 6 kategoride sınıflandırılmıştır. Ardından her hata kendi içinde alt kategoriye ayrılmıştır ve kaynağı da açıklanmıştır. Hata analiz işlemi de bu şekilde gerçekleştirilmiştir.

3. BÖLÜM

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde Çinli öğrencilerin yazılı anlatımda yaptıkları hatalar, dilsel özellikleri çerçevesinde yazım ve noktalama hataları, sesbilgisel hatalar, biçimbilgisel hatalar, biçim-sözdizimsel hatalar, sözdizimsel hatalar ve sözcüksel-anlamsal hatalar kategorilerinde sınıflandırılıp hata sayısı ve oranı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Tabloda Çinli öğrencilerin yazılı anlatımda en çok yaptıkları hataların biçim-sözdizimsel hatalar (%37,75) ve sözcüksel-anlamsal hatalar (%30,81) olduğu belirlenmiştir.

Tablo 11. Hata Sayısı ve Oranı

Hata türü	Sayısı	Oranı
Yazım ve noktalama hataları	60	%7,58
Sesbilgisel hatalar	25	%3,15
Biçimbilgisel hatalar	131	%16,54
Biçim-sözdizimsel hatalar	299	%37,75
Sözdizimsel hatalar	33	%4,17
Sözcüksel-anlamsal hatalar	244	%30,81
Toplam	792	

Aşağıdaki bölümlerde her alt probleme ilişkin elde edilen bulgu ve yorumlar sunulmuştur.

3.1. YAZIM, NOKTALAMA HATALARI

Bu çalışmada yazım ve noktalama hatalarının tespit edilmesi için TDK Yazım Kılavuzu'na başvurulmuştur. Yazım ve noktalama hataları, birleşik ve ayrı yazım hatası, büyük ve küçük harf hatası, sözcüğün yanlış yazımı, noktalama hatası olmak üzere dört alt başlıkta sınıflandırılmıştır. Çinli öğrencilerin yazılı anlatımlarında tespit edilen yazım ve noktalama hataları sayısı aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir.

Tablo 12. Yazım, Noktalama Hataları

Ana Kategori	Alt Kategoriler	Sayı
--------------	-----------------	------

Yazım, Noktalama Hataları	Birleşik ve ayrı yazım hatası	1
	Büyük ve küçük harf hataları	5
	Sözcüklerin yanlış yazımı	39
	Noktalama hataları	15
		60 (toplam)

Çinli öğrencilerin kompozisyonlarında toplam 60 yazım ve noktalama hataları tespit edilmiştir. Bu kategori, sayıca dördüncü sırada yer almaktadır. Elde edilen verilere dayanılarak, bu hatalardan öğrencilerin en yoğun olarak sözcük yazımı ve noktalama işaretlerinde hata yaptıkları belirlenmiştir.

3.1.1. Birleşik ve Ayrı Yazım Hatası

Öğrencinin yazılı anlatımlarında *ya da* bağlacının birleşik yazıldığı gözlemlenmiştir. Bu hata, *ya da* ile *veya* arasındaki benzerliğe atfedilebilir, her iki sözcük eşdeğer anlama ve fonksiyona sahiptir. *Ya da* sözcüğünün ayrı, *veya* sözcüğünün ise birleşik yazılması nedeniyle öğrencinin iki sözcüğü birbirine karıştırması sonucu bu hatanın ortaya çıktığı söylenebilir.

Ö14K4 Telefonun mağazada pek çok gazete **yada** dergi uygulaması var.

(Telefonun (Android Market gibi) marketinde pek çok gazete **ya da** dergi uygulaması var.)

3.1.2. Büyük ve Küçük Harf Hataları

Harfin büyük ve küçük yazımında toplam 4 hata saptanmıştır. Yazımsal hataların bir alt kategorisini oluşturan büyük ve küçük harf hata çeşitleri şunlardır: **a)** cümle başındaki sözcüğün ilk harfin büyük yazılmaması, **b)** cümle başında olmayan sözcüğün büyük yazılması, **c)** kişi isminin ilk harfi büyük yazılmaması. Hata sayısının az olduğu ve öğrencilerin çoğu durumda bu kuralları doğru uyguladıkları göz önüne alındığında bu hataların büyük çoğunluğunun, öğrencilerin dikkatsizliği ya da gözden kaçırmalarına bağlı olduğu sonucuna ulaşılabilir.

- a) Ö14K1 Eskilerin söylediği gibi, ‘**para** bir araçtır, ama bir amaç değil.’
(Eskilerin söylediği gibi, ‘‘**Para** bir araçtır, amaç değil.’’)
- Ö1K2 **mesela** iştahsızlık, obezite, mide ağrısı veya hatta mide kanserine neden olur.
(**Mesela** iştahsızlık, obezite, mide ağrısı hatta kanserine neden olur.)
- b) Ö11K4 Televizyon bize dünyadaki gelişmeler hakkında bilgi verir ve **Yeni** bilgi öğrenebiliriz.
(Televizyon bize dünyadaki gelişmeler hakkında bilgi verir, biz de **yeni** bilgiler öğrenebiliriz.)
- c) Ö11K5 Çoban **beta**’ya okumayı öğretti.
(Çoban **Beta**’ya okumayı öğretti.)

3.1.3. Sözcüklerin Yanlış Yazımı

Bu kategoride toplam 40 hata tespit edilmiştir. İstatistiklere göre Çinli öğrencilerin yazımsal hata kategorisinde en çok hatayı, sözcüğün yazımında yaptıkları görülmüştür. Bu hatalar arasında â’nın a şeklinde yazılması, sözcüklerde harfin eksik ya da fazla yazılması, harflerin birbirine karıştırılması, alıntı sözcüğün İngilizcede olduğu gibi yazılması gibi hatalar gözlemlenmiştir. Bu gibi hatalar, yazılı iletişimde doğru ifadeyi sağlamada güçlük yaratabilir.

â’nın a şeklinde yazılması:

Bu konuda yapılan hata, sadece *hâlâ* sözcüğünün yazımında gözlemlenmiştir. *Hala* ve *hâlâ* sözcükleri öğretiminde yazımına dikkat edilerek öğrencilere özenle aktarılmalıdır.

- Ö12K4 Günümüzde çoğu evde televizyonlar **hala** kullanılmaktadır.
(Günümüzde çoğu evde televizyon **hâlâ** kullanılmaktadır.)
- Ö17K6 ama **hala** çok sayıda turist vardı.
(ama **hâlâ** çok sayıda turist vardı.)

Bazı harflerin karıştırılması:

Öğrencilerin harfleri karıştırmalarının nedeni, belirli sözcüklerin telaffuzları zor olması veya başka sözcüklere benzemesidir. Bu durumda öğrenciler sözcükleri hatalı yazmışlardır.

Ö1K2 Ancak bunun nedeniyle **vücüdü** bozunur.

(Ancak bunun nedeniyle **vücuda** bozulur.)

Ö7K4 Bu **vücüda** çok zararlı ve aynı zamanda insan giderek daha tembel ve bile işsiz getirebilir.

(Bu **vücuda** çok zararlı ve böyle devam ederse insan giderek daha tembelleşir ve işsiz bile kalabilir.)

Ö14K2 Sağlık her şeyi başlangıç, bu yüzden sağlıklı bir **vucüz** sahip olmak gerekir.

(Sağlık her şeyin başı, bu yüzden sağlıklı bir **vücuda** sahip olmak gerekir.)

Ö5K7 Ama başa gelen **müsibet**lerden ders almayı bilmeliyiz.

(Ama başımıza gelen **musibet**lerden ders almayı bilmeliyiz.)

Ö7K2 Bu nedenle, bu kötü alışkanlıklardan **erkan** kurtulmamız gerekir.

(Bu nedenle, bu kötü alışkanlıklardan **erken** kurtulmamız gerekir.)

Ö11K3 **Mesala:** hafta sonu onlar piyano, gitar, dans ve resim kurslarına gidebilir.

(**Mesela** hafta sonu onlar piyano, gitar, dans ve resim kurslarına gidebilir.)

Sözcüklerde harfin eksik ya da fazla yazılması:

Sözcükleri harfi eksik ya da fazla yazma sorunu, öğrencilerin sözcüğün telaffuzunu doğru bir şekilde beyinlerine kodlayamamalarından kaynaklanmaktadır. Bu durumda tamamen **a)** uydurma sözcükler veya **b)** farklı bir anlama sahip başka sözcükler hata olarak ortaya çıkmıştır.

a) Ö5K4 TikTok **kullancıların** tercihlerine göre videolar önerecektir.

(TikTok **kullanıcılarının** tercihlerine göre videolar önerecektir.)

Ö14K1 Para bize anlık **seviç** verebilir.

(Para bize bir anlık **sevinç** verebilir.)

Ö14K3 **Özelikle** büyük şehirde.

(Özellikle büyük şehirlerde.)

Ö14K3 Mesela toplu taşıma, kentsel **yeşileşme**, tıp servis vs.

(Mesela toplu taşıma, kentsel yeşilleşme, tıp hizmeti.)

Ö17K4 Bazı insanlar cep telefonlarının **zararlı** olduğunu düşünür.

(Bazı insanlar cep telefonlarının **zararlı** olduğunu düşünür.)

Ö16K4 Ayrıca cep telefonu işleri yanlış yapma **ihtimamizi** artırıyor.

(Ayrıca cep telefonu, işleri yanlış yapma **ihtimalimizi** artırıyor.)

b) Ö16K2 Ayrıca o çok **genç** yatar.

(Ayrıca o çok **geç** yatar.)

Alıntı sözcüğün İngilizcede olduğu gibi yazılması:

Burada *stres* alıntı sözcüğünün yazımında İngilizcenin etkisi görülmüştür.

Ö14K3 Birçok insanlar için şehirde ekonomi **stress** çok yüksek.

(Birçok insan için şehirde ekonomik **stres** çok büyük.)

3.1.4. Noktalama Hataları

Noktalama işaretlerinin doğru kullanımı, dilin yazılı ifadesinin doğru anlaşılmasını sağlayan önemli bir unsurdur. Öğrencilerin noktalama işaretlerinde toplam 15 hata yaptıkları görülmüştür. Bu hatalar arasında özel isimlerden sonra kesme işaretinin konmaması ya da öğrencinin ana dilindeki noktalama işaretinin konması, *mesela* ve *örneğin* sözcüklerinden sonra iki nokta işaretinin gelmesi, şart cümlesinden sonra virgülün yerleştirilmesi gibi hatalı durumlar yer almaktadır. Aşağıda verilen örneklerde, öğrenciler tarafından yapılan çeşitli noktalama hataları gösterilmektedir.

Özel isimle ilgili hatalar:

Özel isimlerden sonra kesme işaretinin kullanılması gerekir fakat özel isimlere gelen yapım ekleri ve bunlardan sonra kullanan diğer ekler kesmeyle ayrılmaz (mesela Türkçenin)⁶. Öğrenciler bu kuralı eksik uyguladığından hata yapmışlardır. Ayrıca öğrenci,

⁶ <https://tdk.gov.tr/icerik/yazim-kurallari/kesme-isareti/> 02. 06. 2023 tarihinde erişilmiştir.

burada Türkçede bulunmayan «» işaretini ana dilinden Türkçeye aktarmıştır. Çince «» işareti; kitap, şarkı ve film isimleri gibi özel isimlerin belirtilmesi için kullanılır.

Ö16K5 En sevdiğim kitaplardan biri **Küçük Prenstir**.

(En sevdiğim kitaplardan biri Küçük **Prens'tir**.)

Ö3K5 En sevdiğim kitap **Mavidir**.

(En sevdiğim kitap **Mavi'dir**.)

Ö5K5 Bu kitabında **İtalyanca'yı** kendi başına öğrenme hikayesini ve Roma'daki hayatını anlatıyor.

(Bu kitabında **İtalyancayı** öğrenme hikayesini ve Roma'daki hayatını anlatıyor.)

Ö13K5 Bence en sevdiğim kitap Yu Hua tarafından yazılan «**canlı**» olarak adlandırılır.

(En sevdiğim kitap Yu Hua Tarafından yazılan Yaşamak'tır.)

Örneğin ve mesela sözcüğü olan cümlede görülen hatalar:

Örneğin ve *mesela* sözcüklerinin ardından iki nokta konmaz. Öğrenciler bu kuralın farkında olmadıklarından söz konusu işaretini kullanmışlardır.

Ö11K3 **Mesala:** hafta sonu onlar piyano, gitar, dans ve resim kurslarına gidebilir.
(**Mesela** hafta sonu onlar piyano, gitar, dans ve resim kurslarına gidebilir.)

Ö12K2 **Örneğin:** Her şeyin başı sağlıktır.
(**Örneğin**, her şeyin başı sağlıktır.)

Şart cümlesinde görülen hatalar:

Şart ekinden sonra virgül konmaz⁷. Öğrenci, şart ekiyle cümlenin iki bölüme ayrıldığını düşünüp virgül koymayı tercih etmiştir.

Ö9K1 Eğer ruhumuz zenginse, paramızın olmaması önemli değildir.
(Eğer ruhumuz zenginse paramızın olmaması önemli değildir.)

⁷ <https://www.tdk.gov.tr/icerik/yazim-kurallari/noktalama-isaretleri-aciklamalar/> 02.06.2023 tarihinde erişilmiştir.

3.2. SESBİLGİSEL HATALAR

Ünlü uyumları, ünsüz uyumları ve ünsüzlerle ilgili kurallar Türkçe sesbilgisinin çok temel konularıdır. Çinli öğrencilerin ünlü uyumu, ünlü düşmesi, ünsüz yumuşaması ve yardımcı sesler konularında sesbilgisel hatalar yaptığı tespit edilmiştir. Aşağıdaki tabloda bu tür hata sayısı belirlenmiştir.

Tablo 13. Sesbilgisel Hatalar

Ana Kategori	Alt Kategoriler	Sayı
Sesbilgisel Hatalar	Ünlü uyumu hataları	15
	Ünlü düşmesi hataları	3
	Ünsüz ötümlüleşmesi hataları	2
	Yardımcı seslerle ilgili hatalar	5
		25 (Toplam)

Genel olarak değerlendirildiğinde Çinli öğrenciler tarafından yapılan sesbilgisel hatalar, toplam hataların sadece %3,15'sini teşkil edip en küçük payını oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri, bu hataların alt kategorisi olan ünlü uyumu hatasının diğer alt kategorilere göre en sık rastlanan hata türü olduğunu göstermiştir. Belirli eklerin kullanımında Türkçenin ses kurallarına uyulmayan hataların yoğun olduğu saptanmıştır.

3.2.1. Ünlü Uyumu Hataları

Ünlü uyumu, Türkçenin tipik ses özelliklerindenn birisidir. Yukarıdaki bölümde belirtildiği gibi, Türkçe sözcüklerde önlük-artlık ve düzlük-yuvarlaklık uyumu bulunmaktadır. Ünlü uyumu hataları arasında öğrencilerin farklı varyantları olan -mXştX, -DXr, -DXktAn, -lXk gibi eklerin ve bağlaç *da/de* sözcüğünün kullanımında ünlü uyumuna uymadıkların, bazı istisnai durumları (seyahat, meşgul gibi) da göz ardı ettikleri görülmüştür.

Eklerin kullanımında görülen ünlü uyumu hataları:

Türkçede birçok ekin farklı varyantları vardır. Ekler sözcük sonuna eklenirken ses uyumuna bağlı olarak doğru varyantı seçilmelidir. Ancak, bu varyantların çeşitliliği öğrencilerde kafa karışıklığı oluşturabilir. Bu durum **a)** ses uyumunu doğru bir şekilde uygulamalarına yol açmaktadır. Bunun dışında öğrenci **b)** şimdiki zaman ekinin formunda da hata yapmıştır. Şimdiki zaman -yor ekindeki /y/ sesi, önceki geniş ünlüyü daraltır ancak uygulanırken doğru dar ünlü getirilmemiştir.

a) Ö14K4 Genel olarak telefon hayatımızda çok önemli bir rol **oynamuştu**.

(Genel olarak baktığımızda telefon hayatımızda çok önemli bir rol **oynamıştır**.)

Ö14K7 Çünkü bu dünyadaki insanları için çok **faydalıdır**.

(Çünkü bu dünyadaki insanlar için çok **faydalıdır**.)

Ö15K1 Çok parayı elde **ettikten** sonra çoğu insan günaha girmekten kaçınamaz.

(Çok parayı elde **ettikten** sonra çoğun insan günaha girmekten kaçınamaz.)

Ö2K2 Bu, diş çürükleri gibi bazı **temizlik** hakkında hastalıkları önleyebilir.

(Bu, diş çürükleri gibi **temizlik** kaynaklı hastalıkları önleyebilir.)

b) Ö12K5 Bu eser dört büyük Jia, Shi, Wang, Xue ailesinin feodal toplumdaki unfuranı ve zevali **öyküliyor**.

(Bu eser dört büyük Jia, Shi, Wang, Xue klanının feodal toplumdaki çöküşünü **öykülüyor**.)

Bağlaç da/de sözcüğünün kullanımıyla ilgili hata:

Ö14K4 Ama telefon **de** kötü bir yön vardır.

(Ama telefonun **da** kötü yönü var.)

İstisnai durum:

Türkçede bazı sözcükler istisnai olarak ünlü uyumunun genel kurallarına uymazlar ve bu durum öğrenciler için zorluklar yaratabilir. Burada sunulan örneklerde öğrencilerin ünlü uyumunu uyguladıkları fakat sözcüklerin istisnai durumunu bilmedikleri görülmektedir.

Ö8K6 Çok mesut, unutmaz ve sevecen bir **seyahattır**.

(Çok mutlu, unutulmaz ve keyifli bir **seyahatti**.)

- Ö9K3 Öğrenciler çeşitli ders dışı becerileri öğrenmekle **meşguldur**.
(Öğrenciler çeşitli ders dışı becerileri öğrenmekle **meşguldür**.)

3.2.2. Ünlü Düşmesi Hataları

Türkçede bazı sözcükler (bazı organ isimleri, Arapça ya da Farsçadan ödünçlenen isimler), ünlü ile başlayan bir ek aldığı anda ikinci hecesindeki dar ünlü düşer. Bu ses olayına ünlü düşmesi denir (Sebzecioğlu, 2016, s. 76). Analiz sonucunda bu ses olayının gerçekleştirilmesi gereken durumda öğrencilerin ihmal ettikleri saptanmıştır. Fakat genel olarak baktığımızda bu aşamaya gelen öğrenciler tarafından yapılan ünlü düşmesi hatalarının sıklığı nispeten düşüktür.

- Ö9K5 Başka bir kültürlü kadınla büyük **şehire** gitti.
(Başka kültürlü bir kadınla büyük **şehre** gitti.)
- Ö11K3 Ayrıca **şehirin** ulaşımı çok gelişmiş.
(Ayrıca **şehrin** ulaşımı çok gelişmiş.)
- Ö8K4 Bunu seyrederken bilgi edinmek, baskımız dağıtmak ve **ufukumuzu** genişledebilir.
(Bunları seyrederek bilgi edinebiliriz, baskımızı azaltabiliriz ve **ufkumuzu** genişletebiliriz.)

3.2.3. Ünsüz Ötümlüleşmesi Hataları

Genelde çok heceli sözcüğün sonunda yer alan /p/, /ç/, /t/, /k/ ünsüzleri, ünlü ile başlayan bir ek aldığı zaman ötümlüleşir: /p/ > /b/, /ç/ > /c/, /t/ > /d/, /k/ > /ğ/, /g/ (Sebzecioğlu, 2016, s. 63). Bu ses olayı, ünsüz ötümlüleşmesi olarak adlandırılmaktadır. Aşağıda yer alan ve hata olarak değerlendirilen iki cümlede öğrencilerin ettirgen eki /t/ sesini ve *etmek* sözcüğünün /t/ sesini /d/ sesine dönüştürdükleri görülmüştür. Birinci örnek öğrencinin çatı eki -(i)t'lerin asla ötümsüzleşmeyeceği kuralını bilmediğini ve başka -t ile biten sözcüklerden yola çıkarak aşırı genelleme yaptığını göstermektedir. İkinci örnekte ise

öğrenci, *-t* sesinin *-d* sesine dönüşmesi için sözcüğün aldığı ekin ünlü ile başlama şartına bağlı olduğunu ihmal etmiştir.

Ö8K4 Bunu seyredirken bilgi edinmek, baskımız dağıtmak ve ufkumuzu **genişledebilir**.

(Bunları seyrederek bilgi edinebiliriz, baskımızı azaltabiliriz ve ufkumuzu **genişletebiliriz**.)

Ö12K5 Aynı zamanda Çin feodal toplumunun hayatını takip **eddim**.

(Aynı zamanda Çin feodal toplumunun hayatı hakkında da **bilgi edinmiş oldum**.)

3.2.4. Yardımcı Sesle İlgili Hatalar

Türkçe sözcüklerde iki ünlü genellikle yan yana gelmez. Dolayısıyla ekleme sırasında ikiz ünlülerin oluşmaması için araya genellikle /y/ sesi girer. /n/ sesi üçüncü şahıs iyelik ekleriyle durum ekleri arasında, ilgi ekinin başında, zamir çekiminde ve aitlik eki *-ki*'den sonra kullanılmaktadır (Demir ve Yılmaz, 2014, s. 138). /s/ sesi ise isim tamlamasında iyelik üçüncü tekil kişi ekinden önce bulunmaktadır. Kompozisyonlarda yardımcı ünsüzle ilgili beş hata tespit edilmiştir. Yardımcı ünsüzlerde görülen hatalar **a)** /y/, **b)** /n/, ve **c)** /s/ yardımcı seslerinin kullanımıyla ilgilidir. Aşağıda sunulan hatalı cümlelerde gösterildiği gibi, öğrenciler bu üç ünsüzlerin hangi durumda kullanılması gerektiği hususunda yetersiz oldukları için bu ünsüzleri birbirine karıştırıp hatalı yapıları oluşturmuşlardır.

a) Ö1K3 Taksiler, otobüsler, metrolar ve diğer ulaşım araçları insanların **dışarına** çıkmasını korur.

(Taksiler, otobüsler, metrolar ve diğer ulaşım araçları insanların **dışarıya** çıkmasını kolaylaştırır.)

b) Ö14K3 Bana göre gelecekte daha fazla yerleri kentleşecek ve renkli şehir **yaşamıdan** hoşlanıyorum.

(Renkli şehir **yaşamından** hoşlanan biri olarak bana göre gelecekte daha fazla yer kentleşecek.)

Ö7K3 Hafta **sonuda** insanlar eğlenmek için birçok yolu vardır.

(**Hafta sonunda** insanların eğlenmek için birçok seçeneği var.)

Ö1K2 Gözleri **bilgisayarın** ekranı olduğu için eşyaları görmez.

(Gözleri **bilgisayarın** ekranına uzun süre baktığı için uzaktaki eşyaları göremez hale gelir.)

c) Ö3K5 **Diğersi** yazarın mavi hakkında düşünceleri ve alıntı yaptığı paragraflardır. (**Diğerleri** ise yazarın mavi hakkında başka düşünceleri ve alıntı yaptığı paragraflardır.)

3.3. BİÇİMBİLGİSEL HATALAR

Biçimbilgisi, sözcüklerin iç yapılarıyla ilgilidir. Çekim ekleri ve türetim ekleri, biçimbilgisinin en temel konularındandır. Bu eklerden bazıları sözdizimiyle iç içedir. Bu bölümde sözdizimiyle daha az ilişkili olan ekler ele alınmıştır.

Öğrencilerin yazılı anlatımlarında biçimbilgisel düzeyde çokluk eki, kip eki, zaman-aspekt ekleri ve eklerin yazımında zorlukları yaşadıkları tespit edilmiştir. Tablo 14, her alt kategorideki hata sayısı hakkında bilgi vermiştir.

Tablo 14. Biçimbilgisel Hatalar

Ana Kategori	Alt Kategoriler	Sayı
Biçimbilgisel Hatalar	Çokluk eki hataları	31
	Kip eki hataları	20
	Zaman-aspekt eki hataları	31
	Diğer biçimbilgisel hatalar	22
	Eklerin yanlış yazımı	27
		131(toplam)

Sayılara bakıldığında Çinli öğrenciler tarafından yapılan biçimbilgisel hatalar, genel hatalar içinde üçüncü sırada yer almaktadır. Bu hatalar içerisinde özellikle çokluk eki, zaman-aspekt eki ve ekin yanlış yazımı gibi konular sayıca ön plana çıkmaktadır.

3.3.1. Çokluk Eki Hataları

Türkçede birden fazla varlığı belirtmek için çokluk eki -lAr kullanılmaktadır. Çincede çokluk anlamı, belirli sözcükler kullanılarak ifade edilebilir (Liu, 2022):

1). Sayı, sıfat (çok, bazı, az gibi belgisiz sıfatlar) ve sınıflandırıcı (classifier) sözcükler isimden önce yerleştirilerek çokluk ifade edilebilir.

2). İsimden sonra 们(men) gelerek çokluk bildirilebilir fakat 们 sözcüğünün kullanımı belirli kısıtlamalara tabidir: Bu sözcük yalnızca canlı varlıklarla birlikte kullanılabilir ve 们 sözcüğünün nitelediği isim, konuşan ve onun hitap ettiği kişilerin tanıdığı ve bildiği varlıktır.

Ancak, söz konusu sözcüklerin yokluğu ismin kesin tekil olduğunu göstermez. Örneğin,

书 在 桌子上

Kitap masa -nın üstünde

Bu cümlede sayı, sıfat ve 们(men) yok, fakat kitap sözcüğünün çoğul olup olmadığı belli değildir. Bağlamdan çıkarmamız ya da konuşan kişiye sormamız gerekir. Çincede bunun gibi birçok cümledeki ismin, bağlamdan bağımsız olarak tekil ya da çoğul olduğu anlaşılmaz. Başka bir deyişle sayı, sıfat, sınıflandırıcı sözcükler ve 们(men) sözcüğüyle birlikte kullanmayan ismin, tekil ya da çoğul olduğunu bilemeyiz.

Çokluk ekinin çok temel düzeyde öğretilmesine rağmen biçimbilgisel hataların en büyük parçasını çokluk hataları oluşturmaktadır. Hataların bu aşamaya gelen öğrenciler tarafından yapıldığı düşünüldüğünde, ciddi bir sorun olarak değerlendirilebilir. Aşağıda verilen örneklere dayanılarak öğrencilerin bu konularda yaptıkları hatalar gösterilmektedir: çokluk ekinin kullanılması gerektiği durumlarda tekil formun kullanılması, sayıların ardına çokluk ekinin getirilmesi ve belgisiz sıfatlardan sonra tekil ve çoğu formların kullanımındaki karışıklık.

Çokluk eki eksikliği:

Türkçenin çokluk ekinin kullanılması gereken durumda öğrenciler ihmal edip uygulamamışlardır. Görülen bu hataların kaynağı, Çincede cümlede çoğul durumda hep yalın haliyle kullanılan, tekil veya çoğul hâli belirtilmeyen isim yapılarına dayanabilir.

- Ö6K5 Aşağıdaki **neden**dir.
(Aşağıda **nedenleri** verilmiştir.)
- Ö8K4 **Bunu** seyredirken bilgi edinmek, baskımız dağıtmak ve ufkumuzu genişledebilir.
(**Bunları** seyrederek bilgi edinebiliriz, baskımızı azaltabiliriz ve ufkumuzu genişletebiliriz.)
- Ö14K3 Özellikle büyük **şehirde**.
(Özellikle büyük **şehirlerde**.)
- Ö15K2 Kısacası, sağlıklı kalmanın en güzel **yolu** iyi yemek yemek, aralıklarla spor yapmak ve uyku düzeni sağlamaktır.
(Kısacası, sağlıklı kalmanın en güzel **yolları**, iyi beslenmek, düzenli aralıklarla spor yapmak ve uyku düzeni sağlamaktır.)

Sayıdan sonra çokluk ekinin kullanılması:

Türkçede sayıyla belirtilen ada çokluk eki gelmez. Bu yüzden *beş elmalar* grubu yanlıştır. Öğrencilerin sayıdan sonra isim sonuna çokluk ekini getirmeleri, İngilizcenin etkisiyle ortaya çıkmış bir durum olarak değerlendirilebilir. İngilizce bilen ve Türkçe öğrenen öğrencilere, bu kural vurgulanarak aktarılmalıdır.

- Ö1K6 Sokaklarda **on binlerce insanlar** fotoğraf çekerek ziyaret ederek yerel yemekleri tadır.
(Sokaklarda ziyarete gelen **on binlerce insan** fotoğraf çekip yerel yemekleri tadar.)
- Ö15K4 Günümüzde televizyon, internet, gazete ve bilgisayar en temel **dört iletişim araçlarıdır**.
(Günümüzde televizyon, internet, gazete ve bilgisayar en temel **dört iletişim aracıdır**.)

Belgisiz sıfatlardan sonra çokluk ekinin hatalı kullanımı:

Türkçede bazı belgisiz sıfatların (fazla, çok, pek çok, birkaç, birçok gibi) nitelediği isimde çokluk eki kullanılmazken bazı belgisiz sıfatların (bazı, bütün, birtakım, kimi vs.)

tamladığı isim çoğul olur. Öğrenciler, belgisiz sıfat kategorisinin öğreniminde bu önemli kuralın farkında olmadıkları ya da karıştırdıkları için hatalar meydana gelmiştir.

- Ö3K1 **Çok fazla insanlar** göre hayatın en önemli şeyi paradır.
(**Çok fazla insana** göre hayatın en önemli şey paradır.)
- Ö6K3 Birinin sıkıntısı olduğunda **bütün köylü** toplanır.
(Birinin sıkıntısı olduğunda **bütün köylüler** toplanır.)
- Ö12K7 Yıllarınca pek çok **devlet adamları** bu köyü ziyaret etti.
(Yıllar boyunca pek çok **devlet adamı** bu köyü ziyaret etti.)
- Ö14K4 Telefon **bazı yönde** bize kolaylık veriyor.
(Telefon **bazı konularda** bize kolaylık veriyor.)

3.3.2. Kip Eki Hataları

Dilbilgisel özellikler doğrultusunda gerçekleşen çekim kategorisi olan kip, konuşucunun dile getiriş biçimini belirleyerek olgu ya da olaya karşı tutumunu yansıtır (Sebzecioğlu, 2016, s. 231). Türkçedeki kip grubunda yer alan ve eklerle gerçekleşen yeterlilik, gereklilik, istek, emir ve dilek-şart kipleri, Çince gramatikal eklerle değil sözcüklerle karşılanmaktadır. Çinli öğrencilerin yeterlilik, gereklilik, istek ve dilek kiplerinde hata yaptıkları gözlemlenmiştir: yeterlilik formlarını karıştırdıkları, önerileri sunmak için -mAll yapısı yerine başka yapıları seçtikleri, *zorunda* ve -mAll arasındaki ayrımı yapmakta zorlandıkları, istek kipi kullanmayarak teklif etme ifade edemedikleri, -sAydX ve -DXysA birbirine karıştırdıkları tespit edilmiştir.

Yeterlilik kipinin kullanımıyla ilgili hatalar:

Türkçede yeterlilik kipi, -abil veya -ebil ekleriyle yapılır. Yeterlilik kipinin yeterlilik ve olasılık bildirme, izin alma ya da izin verme gibi işlevleri bulunmaktadır. Öğrencilerin, yeterlilik ve olasılık fonksiyonlarını anlamlandırma ve doğru bir şekilde kullanma konusunda zorluk yaşadıkları görülmüştür. Özellikle bu kipi olumsuz formlarını tam içselleştirmedikleri daha sık karşılaşılan bir sorundur.

- Ö15K4 Eğer kontrol ve güvenli bir şekilde onları kullanabilir ve kişisel bilgileri korumaya dikkate edebilirsek kitle iletişim araçlarından **yararlanıyoruz**.
(Eğer kontrollü ve güvenli bir şekilde onları kullanabilir ve kişisel bilgileri korumaya dikkat edebilirsek kitle iletişim araçlarından **yararlanabiliriz**.)
- Ö9K1 Para olmadan birçok şeyi **gerçekleştirmeyiz**.
(Para olmadan birçok şeyi **gerçekleştiremeyiz**.)
- Ö15K4 bu yüzden onlar ders çalışmalarına **odaklanmaz**.
(bu yüzden onlar ders çalışmaya **odaklanamaz**.)
- Ö11K1 ama eğer para yoksa hasta olurken **doktora gitmeyebilir**.
(ama eğer para yoksa hasta olduğunuz zaman **doktora gidemezsiniz**.)

Gereklilik kipinin kullanımıyla ilgili hatalar:

Gereklilik kipi (-mAll), bir eylemin yapılmasının gerekli olduğunu anlatan dilbilgisel biçimdir. Bu kipin yapıları arasında gereklilik belirtme, tavsiye etme işlevlerine sahip olan -mAll eki, dış etkenli bir zorunluluğun anlatılmasında kullanılan *zorunda* yapısı gibi farklı gereklilik ifadeleri bulunmaktadır. Gereklilik kipinin kullanımıyla ilgili hatalarda öğrencilerin -mAll ekiyle öneri verilebileceği konusunda yetersiz bilgi sahip oldukları, gereklilik ifade etmede -mAll eki ve *zorunda* yapısı arasındaki güçlük derecesini fark etmedikleri anlaşılmıştır.

- Ö8K4 telefonun esiri **olamayız**.
(Telefonun esiri **olmamalıyız**.)
- Ö12K2 Sık sık dışarıya **çıkarmak** ve taze nefesi **tükенir**.
(Sık sık dışarıya **çıkmalıyız** ve taze **hava almalıyız**.)
- Ö2K2 Kendi kişisel temizlik alışkanlıklarımıza dikkat **etmek zorunda kalıyoruz**.
(Kendi kişisel temizlik alışkanlıklarımıza **dikkat etmeliyiz**.)
- Ö7K2 Günümüz toplumunda insanlar erken yatamıyorlar, çünkü **okuyor ya da çalışıyorlar**.
(Günümüz toplumunda insanlar erken yatamıyorlar, çünkü **ders çalışmak ya da mesai yapmak zorundalar**.)

Ö7K4 Bu yüzden rağmen bizi için TV izlemek çok çekiçi, TV izleyerek geçirdiğimiz zamanı **kontrol etmek zorundayız**.

(Bu yüzden televizyon programları ne kadar ilgi çekici olursa olsun TV izleyerek geçirdiğimiz süreyi **kontrol etmeliyiz**.)

İstek kipinin kullanımıyla ilgili hatalar:

İstek kipi, fiile istek, teklif anlamlarını katar ve -A ekiyle yapılır. Bu konuda tespit edilen hatalarda öğrencilerin doğru olanın istek kipi olduğu durumda öğrencilerin geniş zamanı tercih ettikleri görülmektedir. Geniş zamanın değil, istek kipinin teklif etme işlevi vardır. İstek kipi ve geniş zaman arasındaki işlevsel farklılığın öğrenciler tarafından anlaşılması durumunda, kavramsal bir kafa karışıklığı yaşanmış ve doğru kullanım gerçekleşmemiştir.

Ö6K5 Hemen kitaplara **el atarız**.

(Hemen kitaplara **el atalım**.)

Ö13K5 Hemen hareket **eder**.

(Hemen hareket **edelim**.)

Dilek-Şart kipinin kullanımıyla ilgili hata:

Dilek-şart kipi, fiile bir eylemin gerçekleşmesinin bir şarta, bir isteğe bağlı olduğunun bildirmek için kullanılır ve -sA ekiyle yapılır. Dilek kipi, bir oluşu şarta bağlayan tasarlama kipidir. Aşağıdaki birinci örnek cümlede öğrencinin bu ekin yazılışı ve fonksiyonunu bilmediği anlaşılmaktadır. Dilek kipinin hikayesi -sAydI eki, geçmişte bir eylemin gerçekleşmediğini ve bu durumdan doğan pişmanlığı anlatır. Görülen geçmiş zamanın şartı -DIysA eki, gerçekleştiği kesin olarak bilinen bir durumu belirli bir şarta bağlar. Farklı işlevleri gören bu iki yapı arasındaki biçimsel benzerlik, öğrencinin doğrusunu tercih etmekte zorlanmasına yol açmaktadır.

Ö8K2 Ancak bu tür yiyecekler bizim için iyi değil, uzun süreli **yeyim** kanser olabilir.

(Ancak bu tür yiyecekler bizim için iyi değil, uzun süre **yersek** kanser olabiliriz.)

Ö1K6 Keşke o zaman oraya **gitmediysem**.

(Keşke o zaman oraya **gitmeseydim**.)

3.3.3. Zaman-Aspekt Eki Hataları

Türkçe ders kitaplarında zamanlar, basit ve birleşik olarak sınıflandırılmaktadır. Basit zamanlar grubunda görülen geçmiş zaman (-DX), duyulan geçmiş zaman (-mXş), geniş zaman (-AcAk), şimdiki zaman (-yor); birleşik zamanlar sisteminde ise hikâye birleşik zaman (-yordu, -XrDX, -AcAktI gibi), rivayet birleşik zaman (-yormuş, -XrmXş, -AcAkmlş vs.) yer almaktadır. Bu konu üzerine bazı araştırmacılar, zaman ve aspekt (görünüş) ayrımı yapar (Sebzecioğlu, 2004; Aslan, 2012). Zamanın eylemin gerçekleşme vaktini ifade ettiği, aspektin ise eylemin sürekliliği veya bitmişliğini anlattığı düşünülmektedir. Bu bakımdan bazı birleşik zamanlarda terminolojik sorun olduğu düşünüldüğünde, bu çalışmada zaman-aspekt terimi kullanılmıştır.

Çince zaman-aspekt gramatikal işaretler değil, sözcükler yoluyla bildirilir. Bu yüzden Çinli öğrencilerin zaman-aspekt seçiminde hata yaptıkları görülmüştür. Belli bir zaman-aspektin kullanılması gerekirken başka bir yapı tercih edilmiştir. Bunun haricinde şart cümlesinde zaman ekinde de zorlandıkları gözlemlenmiştir.

Yanlış zaman-aspekt seçimi:

Örnek olarak sunulan öğrenci cümlelerinde, zaman-aspekt eklerinin kullanımının tam öğrenilmesinden ve birbirinden iyice ayırt edilmemesinden kaynaklanan yanlış zaman-aspekt algısı söz konusudur. Bundan dolayı da öğrenciler doğru zaman-aspekt ekini seçmede zorlanmış ve hatalı cümleler üretmişlerdir.

Ö3K6 Mearkang'a **gitmişim**.

(Mearkang'a **gitmiştim**.)

Ö5K6 Onun ölçümü yaklaşık 15 kilometreyi **buldu**.

(Onun uzunluğu yaklaşık 15 kilometreyi **bulur**.)

Ö16K5 Benim için henüz topluma **girmem**.

(Ben henüz topluma **karışmadım**.)

Ö7K3 Ayrıca köy de geliyor ve gelecekte daha **iyidir**.

(Ayrıca köy de geliyor ve gelecekte daha da **iyi olacaktır.**)

Ö7K4 Ama bazı insanlar buna tutkun oldu böylece televizyon seyrederek geç saate kadar **kaldı.**

(Ama bazı insanlar buna tutkun oluyor böylece televizyon seyrederek geç saate kadar **yatıyor.**)

Ö3K6 Dağ göğü ser **çekmişti,** nehir safir gibi yalap yalap **akmıştı.**

(Dağ göğe ser **çekiyor,** nehir safir gibi yalap yalap **akıyordu.**)

Ö4K5 Hızlı gelişme zamanda çok fazla önemli kişiyle **tanıştık.**

(Hızlı gelişen çağda çok fazla kişiyle **tanıştık.**)

Ö12K5 Aynı zamanda Çin feodal toplumunun hayatını **takip eddim.**

(Aynı zamanda Çin feodal toplumunun hayatı hakkında da **bilgi edinmiş oldum.**)

Ö16K6 Zhong Shu Ge'nin gerçek işlevi **ortaya atabilir.**

(Zhong Shu Ge'nin asıl işlevi de **gerçekleşmiş olur.**)

Sart cümlesinin ana cümlesinde görülen hatalar:

-sA ekini alarak oluşturulan şart cümlesinin bağlı olduğu ana cümlede geniş zaman (-Ir) veya gelecek zaman (-AcAk); yan cümlede -sAydİ ekinin kullanılması durumunda ana cümlede -XrdX ya da -AcAktİ ekleri kullanılır. Bu kurala dikkat etmeyen öğrenciler, yanlış ekleri kullanarak şart cümlesi ve ana cümle arasındaki zaman-aspekt uyumunu sağlayamamışlardır.

Ö14K2 Günde en az yarım saat egzersiz yaparsan vücudunuz **güçlendirilmiştir.**

(Günde en az yarım saat egzersiz yaparsan vücudun **güçlendirilir.**)

Ö15K1 Çok para sahip olup bütün istedikleri şeyler satın alırsa da insanlar kısa bir sürede tatmin duygusunu **oluşturuyor** ve uzun süredeki mutluluğuna **ulaşamayacak.**

(Çok paraya sahip olup bütün istedikleri şeyler satın alırsa da insanlar kısa bir sürede tatmin duygusunu **oluşturur** ama uzun süreli mutluluğa **ulaşamaz.**)

- Ö16K4 Cep telefonları içinde çırpınsak, fazla gerektiği yapılan şeyleri **unutuyoruz**.
(Cep telefonunu gerektiğinden fazla kullansak yapmamız gereken şeyleri **unuturuz**.)
- Ö8K2 Çünkü sağlıklı olmazsak çok **rahatsız olmak ve hastalanıyoruz**.
(Çünkü sağlıklı olmazsak **rahatsızlanıyoruz veya hastalanıyoruz**.)
- Ö8K7 Pişmiş toprak ordusu konuşabilseydi, şöyle **dedi**: “Biz dünyanın sekiz harikasından biriyiz.”
(Pişmiş toprak ordusu konuşabilseydi, şöyle **derdi**: “Biz dünyanın sekiz harikasından biriyiz.”)

3.3.4. Diğer Biçimbilgisel Hatalar

Bu kategorideki alt kategori hatalarının sayısı nispeten düşük olduğu için tek bir başlık altında toplanmıştır. Bu kategoride -IXk ve -IX yapım eki hataları, aitlik eki -ki hatası, -DXr eki hataları ve olumsuzluk eki hataları gibi hatalar bulunmaktadır.

-IXk ve -IX eki hataları:

Türkçenin türetken eklerinden biri olan -IXk eki, genellikle isim ve sıfat yapmada görev alır. Zaman gösteren isimlere gelerek “o süre içine giren” manasında sıfatlar türetebilir: üç günlük tatil, beş saatlik yolculuk vb. (Korkmaz, 2003, s. 58). -IX eki de oldukça işlemtir ve isimlerden sonra gelerek sahip olma, o özelliği taşıma gibi anlamlarda sıfat yapar (Korkmaz, 2003, s. 54).

a) Birinci örnekte öğrenci zaman belirten isimden -IXk ekiyle sıfat yapma bilgisine sahip olmadığından -IXk ekini gereksiz bir şekilde eklemiştir. **b)** İkinci yanlış cümlede ise öğrenci -IX ve -IXk eklerini birbirine karıştırarak sözcük türünü de yanlış algılamıştır.

a) Ö3K6 Beş **saatlik** sürmekten sonra Mearkang’a varmıştık.

(Beş **saat** sürdükten sonra Mearkang'a varmıştık.)

b) Ö11K3 Bana göre şehir hayatı daha **güvenlik** ve elverişli.

(Bana göre şehir hayatı daha **güvenli** ve elverişli.)

-ki ile ilgili hatalar:

İçinde bulunma ve aitlik bildiren işleve sahip olan aitlik eki, eklendiği sözü sıfat ve zamire çeviren bir yapım eki özelliği taşımaktadır. -ki eki, adlara doğrudan doğruya eklendiği gibi (önceki, yarınki vs.), adların ilgi ve bulunma durum eki almış biçimlerinden sonra gelir (benimki, masadaki vb.) (Korkmaz, 2003, s. 264). Öğrencilerin -ki ekinin kullanımıyla ilgili yaptıkları hatalarda *isim + ilgi eki + ki* yapısının eksik anlaşılması ve *-daki ... var* cümle yapısı uydurularak -ki ekinin gereksiz kullanılması söz konusudur.

Ö1K3 Köy hayatı **şehirkiyle** karşılaştırıldığında daha güvenlidir.

(Köy hayatı **şehrinkiyle** karşılaştırıldığında daha güvenlidir.)

Ö8K4 **Televizyondaki** çok olumlu programlar vardır.

(**Televizyonda** çok faydalı programlar vardır.)

-DXr eki hataları:

Türkçede -DXr bildirme eki, devam eden bir eylemi belirtmek için kullanılır. Kuralın bu şartı göz ardı edilip eylemin tamamlanmış olmasına rağmen gereksiz olarak uygulanmıştır.

Ö2K1 Uzun **zamandır** en temel yaşam ihtiyaçları karşılanamamak sebeplerden biridir.

(En temel yaşam ihtiyaçlarının uzun **zaman** karşılanamaması sebeplerden biridir.)

Ö4K5 Kız hastanede ona **gündür** ona baktı.

(Kız hastanede ona on **gün** baktı.)

Olumsuzluk eki hatası:

Bu hataların kaynağının temelinde, öğrencilerin Türkçede olumsuz cümle yapısını bilmemelerinden çok, bu yapıdaki hataları gözden kaçırıp farkında olamamaları yatmaktadır.

Ö8K1 Bence para için hayatta daha önemli bir şey **kaybetmemiz** gerektiğini düşünmüyorum.

(Bence para için hayatta daha önemli şeyler **kaybetmememiz** gerekir.)

Ö14K4 Onlara tutsak **olmalıyız**.

(Onlara tutsak **olmamalıyız.**)

Diğer:

Burada **a)** iki kalıp ifade ve **b)** belgisiz zamir ile ilgili hatalar tespit edilmiştir. (bir kişinin) *Başına gelmek* ve *bir taraftan* kalıp ifadelerinin *başta gelmek* ve *bir tarafından* şeklinde yazılması, bu ifadelere hâkim olmadıklarını ortaya çıkarır. Belgisiz zamir ve belgisiz sıfat sözcük türünün karıştırılması sonucunda, belgisiz zamir yerine belgisiz sıfatların kullanılması kaynaklı hatalar ortaya çıkmıştır.

a) Ö5K7 Ama **başta gelen** musibetlerden ders almayı bilmeliyiz.

(Ama **başımıza gelen** musibetlerden ders almayı bilmeliyiz.)

Ö15K2 Dengeli beslenmek **bir tarafından** hastalıkları önlememizin ve direnci artırmamızın arzuyu karşılar.

(Dengeli beslenmek, **bir taraftan** hastalıkları önlememizi ve direnci artırmamızı sağlar.)

b) Ö1K4 Bunlar **başkalarına** ciddi zarar verebilir. (Bunlar **başkalarına** ciddi zarar verebilir.)

Ö16K5 Benim için kitabında en duygulandığı cümlelerden biri “Tüm yetişkinler önceden çocuktur, fakat sadece **birkaç** bunu hatırlar.”

(Benim için kitapta en duygulandığım cümlelerden biri “Tüm yetişkinler bir zamanlar çocuktur, fakat sadece **birkaçı** bunu hatırlar”)

3.3.5. Eklerin Yanlış Yazımı

Çince eklemeli bir dil değil ve buna bağlı olarak da eklerin kullanımı söz konusu değildir. Çincenin durumunun tam tersine Türkçede sözcük yapıları, gramer kurallarına uygun olarak eklerin sözcükler sonuna gelmesiyle oluşmaktadır. Öğrencilerin eki eksik, fazla ve başka şekilde yazdıkları ve ekleri birbirlerine karıştırdıkları tespit edilmiştir.

Ekin eksik yazımı:

Ünlü ile başlayan ek fiilin son sesiyle aynı olduğunda, öğrencilerin /y/ sesini getirmek yerine aynı olan sesi sadece bir defa yazma eğilimde oldukları görülmektedir. Aşağıdaki

a) örnek cümlelerde gösterildiği gibi, /a/ ve /e/ harfleri ile biten fillere yeterlilik kip eki getirildiğinde, *-la-y-abilmek* ve *-le-y-ebilmek* değil *-labilmek* ve *-lebilmek* şeklinde yazılmıştır. Yani öğrenciler gerçek kural uygulamak yerine yeni kuralı uydurmuşlar, yeterince pratiklere maruz kalmayınca da alışkanlık haline getirmişlerdir. b) Bunun dışında dikkatsizlik de *toplumumuz* sözcüğünün eksik yazılmasına neden olmaktadır.

a) Ö15K1 Para, herhangi insanların istedikleri şeyler satın almalarını **sağlabılır**.

(Para, insanların istedikleri şeyler satın almalarını **sağlayabilir**.)

Ö15K4 İnsanların haberlere karşı farklı tutumlarının neden olduğu kitle iletişim araçlarında ifade ettiği yönelik etkili ve eğilimli sözlerin yayılması, internet üzerinden daha fazla insanı **etkilebilecektir**.

(Farklı insanların haberlere karşı farklı tutumları nedeniyle, kitle iletişim araçlarında ifade ettikleri yönlendirici ve taraflı sözlerin yayılması, internet üzerinden daha fazla insanı **etkileyebilecektir**.)

Ö16K5 Bir zamanlar benim de çocuk olduğumu **hatırlabilirim**.

(Bir zamanlar benim de çocuk olduğumu **hatırlayabilirim**.)

b) Ö3K7 Gençler **toplumumuzu** geliştirdiği en hareketli güçtür, milletimizin ümididir.

(Gençler **toplumumuzu** geliştiren en etkin güçtür, milletimizin ümididir.)

Ekin gereksiz kullanımı:

Bu hataların sebepleri, ekin eksik yazımı grubundaki hataların kaynağına benzemektedir.

-IA isimden fiil yapım ekiyle sözcük uydurma ve dikkat eksikliği söz konusudur.

Ö16K7 Yılın kişi başına **harcalanabilir** gelir ilkta 500 yuan'dan 14. 960 yuan'a arttırdı.

(Yıllık kişi başına **harcanabilir** gelir, başlangıçtaki 500 yuandan 14,960 yuana arttırdı.)

Ö13K6 Yeri **gezidikten** sonra lezzetli bir yemek yedik.

(Yeri **gezdikten** sonra lezzetli bir yemek yedik.)

Yanlış ek seçimi:

Ek seçiminde hataların daha dikkate alınması gerekir. Çünkü öğrencilerin getirdikleri ek varyantları aslında bulunmakta ama doğru olanı değildir. Bu grupta toplanan hatalar; **a)** edilgen çatı eki, **b)** ettirgen çatı eki ve **c)** geniş zaman ekiyle ilgilidir. Edilgen çatı eklerinin varyantları arasında -(X)n ve -Xl ekleri; ettirgen çatı ekleri arasında -t, -DXr, -Xr ekleri bulunmaktadır. Hangi fiile hangi varyantın gelmesi gerektiği konusunda kesin bir kural mevcut değildir. Bu konuda kuralların belirsiz olması, öğrencilerin doğru varyantı tercih etmede zorluk yaşamalarına yol açmaktadır.

Geniş zaman eki getirme kurallarına baktığımızda biraz daha karmaşık olur: ünlü ile biten sözcüğe -r, ünsüz ile biten tek heceli sözcüğe -Ar, ünsüz ile biten çok heceli -Xr ekleri gelir. Ayrıca ünsüz ile biten tek heceli sözcüklerde istisnai durumlar da bulunmaktadır (alır, verir, gelir, kalır, görür gibi). Öğrencilerin bu karmaşık kuralları özümsememiş olmaları sonucu, yanlış varyasyonunu tercih etmişlerdir.

a) Ö1K2 Ancak bunun nedeniyle vücudu **bozunur**.

(Ancak bunun nedeniyle vücudu bozular.)

b) Ö2K2 Nasıl güne başlamamız nasıl gece **bittirmemize** bağlıdır.

(Güne nasıl başlamamız, geceyi nasıl **bitirmemize** bağlıdır.)

Ö16K7 Yılın kişi başına harcanabilir gelir ilkta 500 yuan'dan 14. 961 yuan'a **arttırdı**.

(Yıllık kişi başına harcanabilir gelir, başlangıçtaki 500 yuandan 14,961 yuana **arttırdı**.)

c) Ö1K6 Sokaklarda on binlerce insanlar fotoğraf çekerek ziyaret ederek yerel yemekleri **tadır**.

(Sokaklarda ziyaret eden on binlerce insan fotoğraf çekip yerel yemekleri **tadar**.)

Ö16K4 Her şeyden önce, çok fazla cep telefonu izlersek sağlığınıza zarar **verer**.
(Her şeyden önce, çok fazla cep telefonuna bakmamız sağlığınıza zarar **verir**.)

Ö1K6 Sayısız büfe çeşitli çeşitli lezzetler **satır**.

(Sayısız büfede çeşit çeşit lezzetler **satılır**.)

Eklerin karıştırılması:

Öğrencinin ek-fiil ekini iyelik ekiyle karıştırması, *yaşamımız* ifadesini *yaşamız* şeklinde yazmasına sebep olmaktadır.

Ö8K2 Böylece **yaşamız** da daha mutlu olacak.

(Böylece **yaşamımız** da daha mutlu olacak.)

Diğer:

Diğer örnek cümlelerde dikkatsizlik veya unutkanlık gibi dış faktörlerle ek yanlış yazılmıştır (*olmaysa, eğitim*). *Marketeye* formundaki hata, *market* sözcüğünün orijinal yazımının *markete* zannedilmesinden kaynaklanmıştır. Öğrenci ek kavramı tam olarak oluşturmadan zihnine sözcüğün orijinal yazımını değil, cümle içindeki kullanılan biçimini kodlamıştır.

Ö1K2 Sağlığımız **olmaysa** her şeyi kaybedeceğiz.

(Sağlığımız **olmazsa** her şeyi kaybedeceğiz.)

Ö8K6 Son zamanlarda ziyaret **eğitim** bir yer.

(Son zamanlarda ziyaret **ettiğim** bir yer.)

Ö8K6 Yemeği yapmak için **marketeye** çıktık.

(Yemek almak için **markete** çıktık.)

3.4. BİÇİM-SÖZDİZİMSEL HATALAR

Biçim-sözdizim, hem dilin biçimsel yapısını inceleyen biçimbilgisi hem de dilin yapısal düzenini ve cümlelerin nasıl oluşturulduğunu inceleyen sözdizimi ilgilendirir. Biçim-sözdizimde sözcüğün iç yapısı ile sözcüklerin cümleleri ya da öbekleri nasıl oluşturduğu ele alınır. Örneğin, *Ali'nin kitabı* öbeğinin ilgi eki ve iyelik ekiyle biçimbilgisel boyutu, tamlama yapısıyla da sözdizimsel boyutu bulunmaktadır. Biçim-sözdizimi etkileşimi Türkçe değer değiştirme (çatı) yapılarından da oldukça belirgindir. Örneğin, *Ali güldü* cümlesi ettirgen yapıldığında *Ahmet Ali'yi güldürdü* biçimine dönüşür. Gül- fiiline eklenen ettirgenlik eki Ali öznesini ettirgen yapıda nesneye (Ali'yi) dönüştürür ve cümleye yeni bir özne ekler (Erdem, 2017).

Biçim-sözdizimsel hatalar ana kategorisi; çatı eki hataları, durum eki hataları, isim tamlaması hataları, sıfat tamlaması hataları, cümle uyumsuzluğu, yan cümle kuruluş olmak üzere altı alt kategoriden oluşmaktadır. Aşağıdaki tablodaki verilere dayanarak biçim-sözdizimsel hataların türlerini ve sıklıklarını belirlemek mümkündür.

Tablo 15. Biçim-sözdizimsel Hatalar

Ana Kategori	Alt Kategoriler	Sayı
Biçim-sözdizimsel hatalar	Çatı eki hataları	28
	Durum eki hataları	52
	İsim tamlaması hataları	37
	Sıfat tamlaması hataları	22
	Cümle uyumsuzluğu	74
	Yan cümle kuruluşu	86
		299(toplam)

Çinli öğrenciler tarafından biçim-sözdizimde toplam 299 hatanın yapıldığı görülmekte ve bu hatalar, genel hataların en büyük payını oluşturmaktadır. Dolayısıyla Türkçe öğretim sürecinde bu hatalara özel bir önem ve dikkat gösterilmesi gerekmektedir. Bu hatalar incelendiğinde yan cümle kuruluşu, cümle uyumsuzluğu ve durum eki hatası en sık yapılan hatalar olarak ortaya çıkmıştır.

3.4.1. Çatı Eki Hataları

Çatı, eylemin yapılmasına göre sunduğu duruma ilişkin dilbilgisel kategoridir. Çatı, özneye nesne arasındaki bağlantısını belirtebilir (Vardar, 2002, s. 58). Türkçede etken, edilgen, ettirgen, dönüşlü ve işteş çatılar bulunmaktadır.

Çince sadece etken ve edilgen çatının bulunduğu kabul edilmektedir (Liu, 2020). En sık görülen çatı etken çatıdır. Gramatikal olarak etken çatılı cümlede 把(bǎ), edilgen çatılı cümlede ise 被 (bèi) sözcüğü bulunmaktadır. Etken cümle yapısı, özne + 把(bǎ) + nesne + fiil; edilgen cümle yapısı, sözde özne + 被 (bèi) + fiil şeklindedir. Fakat bu iki gramatikal işaret bütün cümleler için geçerli olmaz. İki sözcüğün yokluğu, edilgen ve

etken çatıyı belirlemez. Çoğu durumda cümlenin anlamına göre etken veya edilgen çatıyı çıkarmak gerekmektedir.

Türkçede bulunan ettirgen ve dönüşlü çatıların Çince ifade şekilleri aşağıdaki gibidir:

Ettirgen: Ettirgen çatılı cümle kurmak için 让(ràng), ve 使(shǐ) gibi sözcükler kullanılır.

Dönüşlü: Türkçede *övünmek*, *söylenmek* ve bazı *kendi kendine + fiil* yapılarının Çince *自(zì, kendi anlamında) + fiil* şekli tam olarak karşılanmaktadır. Fakat Çince bütün fiiller 自(zì) birlikte kullanılmaz. *Üzülme*, *sevinme*, *yorulma*, *zorlanma* gibi sözcüklerin Çince karşılıkları hiç dönüşlü niteliği taşımaz. *Yıkanma*, *süslenme*, *giyinme* sözcüklerin Çinceye 自(zì) + fiil şeklinde çevrilmesi, bu eylemin kendisine dönüşlü olması değil bu işi başkasından yardım almadan tek başına halletmek anlamına geldiği için tamamen karşılanamamaktadır.

Öğrencilerin kompozisyonlarında eylem çatılarının kullanımında etken, edilgen, ettirgen ve dönüşlü çatı hataları gözlemlenmiştir. Dönüşlü yapı kullanım sıklığı düşük olduğu için özellikle etken, edilgen ve ettirgen uygulamalarında hataların belirgin olarak daha yüksek oranda olmasında görülmüştür.

Etken çatı eki hatası:

Etken çatı, bir eylemin gerçek bir özne tarafından gerçekleştirildiğini anlatan dilbilgisel yapıdır ve kalıplaşmış fiiller dışında fiil gövdesinde herhangi bir çatı eki yer almaz. Eylemin belirttiği oluşu, gerçek bir özne yaptığında öğrenciler gereksiz yerde edilgen çatı ekini getirme gereği duymuş ve hatalı çatı kullanmışlardır.

Ö14K7 Dünya Çin'in yükselmesini zaten **görülmüştü**.

(Dünya, Çin'in yükselişini zaten **görmüştü**.)

Ö3K2 Daha mutlu bir yaşam **elde edilebilirsiniz**.

(Daha mutlu bir yaşam **elde edebilirdiniz**.)

Ö3K4 Televizyon **insanın haberleri alınması** için faydalıdır.

(Televizyon **insanın haberleri alması** için faydalıdır.)

Edilgen çatı eki hatası:

Edilgen çatı, söylemsel nedenlerden dolayı sözdizimi araçları kullanılarak yapılır. Türkçede -l- ve -n- ekleri, geçişli etken bir cümlenin nesnesini özne konumuna getirir ve etken cümlenin öznesi ya düşürülür ya da tarafından sözcüğüyle edilgen cümleye katılır: *Ali çiçeği suladı.* → *Çiçek sulandı.* Birçok dilde geçişsiz fiille kurulan etken yapılar edilgen yapıya dönüştürülemez. Fakat birçok durumda Türkçe geçişsiz yapıların/fiillerin edilgen yapısına izin verir: *Ali otobüsten indi.* → *Otobüsten inildi* (ayrıntı için bk. Erdem 2006, 2009) .

Edilgen çatının örtükleştirme, kılıcsızlaştırma ve geçişsizleştirme gibi üç fonksiyonu bulunmaktadır (Sebzecioğlu, 2016, s. 270). Öğrenciler, cümlenin kılıcsızlaştırılması gerektiği durumda edilgen çatı yerine etken çatıyı tercih etmişler.

Ö12K4 İnternet **icat etmeden** önce, televizyon her aile için çok popülerdi.

(İnternet **icat edilmeden** önce, televizyon her ailede çok popülerdi.)

Ö14K1 Onlar para ile satın **almayacak**.

(Onlar para ile satın **alınamaz**.)

Ö14K4 Çünkü telefonda birçok uygulaması ödeme yapmak için **kullanabilir**.

(Çünkü telefonda birçok uygulama, ödeme yapmak için **kullanılabilir**.)

Ettirgen çatı eki hataları:

Ettirgen çatı, fiilin gösterdiği oluşun başkasına yaptırıldığı anlamı taşıyan fiil çatısıdır. Bu çatıda yapılan hatların büyük bir kısmı, **a)** etken ve ettirgen çatısının karıştırılmasından kaynaklanmaktadır. Çok az sayıda hata, **b)** ettirgen ve işteş çatılarının yanlış kullanılmasıyla ilgilidir. Bunun kökeni, özne ve nesne arasındaki ilişkiyi iyice belirlemedikleridir.

a) Ö15K2 Sık sık spor yapmak bizi **kilo verebilir**.

(Sık sık spor yapmak, bize **kilo verdirir**.)

Ö12K4 Özellikle iyi program insanların bilgilerini **zenginleştiriyor**.

(Özellikle iyi program insanların bilgilerini **zenginleştiriyor**.)

Ö1K1 Para, insanlara mutsuz ettiriyorsa, yoksulluğun acısını **hissetmemeli**.

(Para, insanları mutlu ediyorsa, yoksulluğun acısını **hissettirmez**.)

- Ö8K1 Benim için para ihtiyaçlarımı memnun edebilir ve istediğimi **elde edebilir**.
(Benim için para, ihtiyaçlarımı karşılayabilir ve istediklerimi **elde ettirebilir**.)
- Ö1K2 Ancak hastalandıklarında bu şeyler artık sağlıklarına **kavuşturulamaz**.
(Ancak hastalandıklarında bu şeyler sağlıklarına **kavuşturamaz**.)
- b) Ö14K7 Bana göre Çin öyküsünü iyice anlatmak istiyorsak ilk adım Çin dünyaya yeni **tanışmalıyız**.
(Bana göre Çin öyküsünü iyice anlatmak istiyorsak ilk adım olarak Çin'i dünyaya yeniden **tanıtmalıyız**.)

Dönüslü çatı eki hataları:

Dönüslü çatı, özne ve nesne konumundaki varlıkların eşgönderimli olmasını anlatan fiil çatısıdır. Dönüslü çatı, hem kılıcı hem de etkilenen rolün aynı anda yansıtılabilmesinin olanağını sağlamaktadır (Sebzecioğlu, 2016, s. 273; Erdem, 2017). Öğrencinin dönüslü olan yapıya etken yapıyı tercih etmesi, cümlenin kılıcısı ve bundan etkilenen aynı olduğunu doğru bir şekilde çıkaramadığını göstermektedir.

- Ö3K2 İnsanlar genç yaşındayken hazır yemek yer, dengeli **beslemezler**.
(İnsanlar genç yaşındayken hazır yemek yer, dengeli **beslenmezler**.)

3.4.2. Durum Eki Hataları

Durum ekleri, ismin tümcedeki işlevlerini gösteren, biçimsel değişimlerini belirten dilbilgisi ulamıdır (Vardar, 2002, s. 84). Başka bir deyişle, cümlenin dilbilgisel ilişkilerini ifade eden unsurlarını kodlar. Türkçede özne yalın durum ekiyle, nesne belirtme durum ekiyle (dolaylı nesne yönelme durum ekiyle), yönelme, bulunma ve ayrılma da sırasıyla yönelme, bulunma ve ayrılma durum ekleriyle sağlanır. Türkçede ilgi durum eki isimleri isimlere bağlamak için kullanılır. Yani ilgi durum eki, *öğrencinin kitabı* örneğinde olduğu gibi ismi fiile bağlamaz (durum eklerinin çeşitli işlevleri için bk. Erdem, 2011).

Yukarıda sayılan görevleri dışında durum eklerini fiilin gereksinimi (istemi) olarak kullanılabilir. Örneğin, *senden hoşlanıyorum, pastaya bayılıyorum* cümlelerindeki ayrılma ve yönelme eki yakınlaşma ya da uzaklaşma bildirmiyor, bu ekler fiilin bir

gereksinimidir. Bu gereksinim, Türkçede istem (valence) terimiyle karşılanmaktadır. İstem, sadece fiilin gerekli kıldığı şekiller değil aynı zamanda edatların da gerekli kıldığı şekilleri de kapsamaktadır (Karaca, 2011:7; Akt, Sakallı, 2016, s. 106): -Dan dolayı, -A rağmen, -A göre gibi.

Çincece durum ekleri yoktur, Çincece yön bildirme işlevleri gören 从 (cóng, bir yerden ayrılma), 向 (xiàng, bir yere gitme), 在 (zài, bir yerde bulunma) gibi ön edatlar vardır. Fakat durum eklerinin fiilin ve edatın istemi olarak kullanımı Çincece bulunmamaktadır.

Öğrencilerin yazılı anlatımlarında tespit edilen durum eki hataları; belirtme, yönelme ve bulunma durum eklerinin kullanımıyla ilgilidir. Ayrılma durum eki kullanımında hata görülmemiştir. Öğrencilerin Türkçede durum eki kullanımında yaptıkları hatalar şu şekildedir: durum eki eksikliği, durum eklerinin karıştırılması ve belirtme ekinin gereksiz kullanımındadır.

Durum ekinin eksik kullanımı:

Durum ekleri eksik kullanımında **a)** yönelme, **b)** belirtme ve **c)** bulunma durum eki eksik olduğu tespit edilmiştir. Hata sıklığı açısından en çok yönelme durum eki hatalarının yapıldığı saptanmıştır. Öğrencilerin durum ekini eksik olarak kullanmaları, Çincece durum eklerinin bulunmayışına bağlanabilir. Edat ve fiillerin ihtiyaç duyduğu durum ekinin isme gelmesi gerektiği konusunda hassas ve dikkatli olmadıkları görülmektedir.

a) Ö13K6 Plan yaptıktan sonra **otobüs bindik.**

(Plan yaptıktan sonra **otobüse bindik.**)

Ö14K2 **Sağlık sahip** olursa mutlu bir yaşam olacaktır.

(**Sağlığa sahip** olursak mutlu bir yaşamımız olacaktır.)

Ö4K4 En önemlisi **telefon tutsak olmamalıyız.**

(En önemlisi **telefona tutsak olmamalıyız.**)

Ö9K6 Ailemle birlikte Qujiang Okyanus Kutup **Parkı gittim.**

(Ailemle birlikte Qujiang Okyanus Kutup **Parkı'na gittim.**)

Ö14K2 **Herkes göre** sağlık çok önemli.

(**Herkese göre** sağlık çok önemli.)

- Ö14K1 Bazı **insanlar göre** para her şeyi satın alabilir.
(Bazı **insanlara göre** para her şeyi satın alabilir.)
- b) Ö4K4 Ama şimdiki insanlar **telefon** çok fazla ve kontrolsüz bir şekilde kullanır.
(Ama şimdiki insanlar **telefonu** gerektiğinden fazla kullanır.)
- Ö6K2 Ama **sağlığımız korumak** için ne yapabiliriz?
(Ama **sağlığımızı korumak** için ne yapabiliriz?)
- c) Ö2K3 Belki **şehir hayatı** insanlık noksan.
(Belki **şehir hayatında** insanlık noksan.)
- Ö13K3 Her şey **ilkbahar** iyileşir.
(Her şey **ilkbaharda** güzelleşir.)

Durum eklerinin birbirine karıştırılması:

Bu kategorideki hatalar, durum eklerinin yön bildirme fonksiyonu değil fiilin istemi ile ilişkilidir. Dil içi hatalar olarak değerlendirilebilen bu hatalar arasında özellikle belirtme ve yönelme durum eklerinin karıştırılması en çok görülmüştür. Hatalar incelendiğinde fiilin istemi olarak yalnız bir durum ekine ihtiyaç duyulan fiillerde (*dikkat etmek, düşünmek, çalışmak* gibi) ve birden fazla durum ekiyle kullanılan fiillerde (*sağlamak, getirmek*) durum eklerinin kullanımına dair sorun bulunmaktadır. Bu iki tür fiilin isteminde öğrencilerin karıştırdıkları şey farklıdır. **a)** Birinci grupta, öğrencilerin fiille birlikte kullanılan durum ekinin seçiminde güçlük yaşadıkları gözlemlenmiştir. **b)** İkinci grupta yapılan hatalar, hangi ekin nereye yerleştirilmesi gerektiği ile ilgilidir. Örneğin, *bir kişiye bir şeyi sağlamak yerine bir kişiyi bir şeye sağlamak* şeklinde kullanması.

- a) Ö12K2 Dengeli beslenme ve egzersiz **yapmayı dikkat eder**.
(Dengeli beslenmeye ve egzersiz **yapmaya dikkat etmeliyiz**.)
- Ö3K2 Sigara **içmeye** ve içki **içmeye bırakmazlar**.
(Sigara ve içki **içmeyi bırakmazlar**.)
- Ö3K6 Fırsatım varsa daha bir defa **gitmeye düşünüyorum**.
(Fırsatım olursa bir defa daha **gitmeyi düşünüyorum**.)

- Ö5K5 Ama ben kitap okumayı alışkanlık **etmeyi çalışırım.**
(Ama kitap okuma alışkanlığı **edinmeye çalışırım.**)
- Ö8K2 Bugün insanlar daha **sağlığa takip ederler.**
(Günümüzde insanlar **sağlıklarını** daha çok takip ederler.)
- Ö14K2 Bunlar **sağlıkla** kötü **etkiledi.**
(Bunlar **sağlığı** kötü **etkiler.**)
- b) Ö1K1 Para **beni** bir yerim **yaşanabileceğime** ve yiyecekler **yenebileceğime sağlar.**
(Para **bana** yaşayabilecek yer **bulmamı** ve yiyecekler **almamı sağlar.**)
- Ö12K1 Çalışmayla elde edilen para ve paranın anlamı şeyler yapmak için kullanılması **insanları mutluluk getirecektir.**
(Çalışmakla elde edilen para ve bu paranın anlamlı şeyler yapmak için kullanılması, **insanlara mutluluk getirecektir.**)

Durum ekinin gereksiz kullanımı:

Durum eki gereksiz kullanımında yalnızca belirtme durum ekiyle ilgili hata tespit edilmiştir. Öğrenciler, genel bir varlıktan bahsederken belirtisiz nesneyi kullanmak yerine belirtme eki kullanma gereği duymuşlardır. Belirtili nesne ve belirtisiz nesne arasındaki farklılıkları iyice ayırt edemediğinden hataları yapmışlardır.

- Ö7K3 Mesela arkadaşlar ile **filmi** seyrederim ya da yemek yerim.
(Mesela arkadaşlar ile **film** seyretmek ya da yemek yemek.)
- Ö8K4 Telefonlarıyla haber almak, arkadaşlarıyla sohbet etmek, **filmleri seyretmek** vb. gibi şey yapabilir.
(Telefonlarıyla haber takip etmek, arkadaşlarıyla sohbet etmek, **film seyretmek** gibi şeyler yapabilirler.)

3.4.3. İsim Tamlaması Hataları

Öğrencilerin bu konuda yaptıkları hatalarda, belirtili ve belirtisiz isim tamlamasında tamlayan veya tamlanan ekleri eksik olduğu görülmektedir. Bu hataların nedeni, Çince

genitif ve isim dizilişinin Türkçeye aynı olması fakat tamlayan ve tamlanan eklerinin bulunmayışıdır. Çince de hem tamlayan hem de tamlananın hep yalın haliyle kullanılması, öğrencilerin Türkçe öğrenirken tamlayan ve tamlanan eki getirmemelerine neden olmaktadır.

Belirtili isim tamlamasında görülen hatalar:

Türkçede belirtili isim tamlaması şu şekildedir:

isim + ilgi eki isim +iyelik eki

Tamlayan + Tamlanan

Belirtili isim tamlamasında tamlayanın ilgi ekini, tamlananın ise iyelik ekini alması gerekmektedir. Çinli öğrenciler bu konuda ya **a)** tamlayan ekini ya **b)** tamlanan ekini ya da **c)** ikisinde de eksik kullandıkları tespit edilmiştir.

a) Ö11K3 Ama şehir **hayatı dezavantajları** vardır.

(Ama şehir **hayatının dezavantajları** vardır.)

Ö12K4 Televizyonda yayınlanan **program** eğitici ve eğlence yönü vardır.
(Televizyonda yayınlanan **programların** hem eğitici hem de eğlenceli yönü vardır).

Ö16K2 **Dedem** mutlu bir yaşamı vardır.

(**Dedemin** mutlu bir yaşamı vardır.)

Ö17K2 Sağlık, yaptığımız **şey** ön koşuludur.

(Sağlık, yaptığımız her **şeyin** ön koşuludur.)

b) Ö1K2 Sağlık hayatın en değerli **zenginliktir**.

(Sağlık hayatın en değerli **zenginliğidir**.)

Ö4K4 Buna göre telefon hayatımızın bir **parça** oldu.

(Buna göre telefon hayatımızın bir **parçası** oldu.)

Ö5K6 Şian Surları, Çin'in en kütleli **surdur**.

(Şian Surları, Çin'in en büyük **surudur**.)

c) Ö9K3 Ancak **herkes** daha fazla **fırsat** var.

(Ancak **herkesin** daha fazla **fırsatı** var.)

Ö14K4 Ama **telefon** de kötü bir **yön** vardır.

(Ama **telefonun** da kötü **yönü** var.)

Belirtisiz isim tamlamasında görülen hatalar:

Türkçede belirtisiz isim tamlaması şöyledir:

isim isim + iyelik eki

Tamlayan + tamlanan

Belirtisiz isim tamlamasında tamlananın iyelik ekini alması gerekmektedir. Öğrencilerin tamlanan ekini eksik kullandıkları saptanmıştır.

Ö16K6 Böylece yanında **kitap raflardan** kitap alabilir.

(Böylece müşteriler yanındaki **kitap raflarından** kitap alabilir.)

Ö3K1 İnsanlar **gıda ürünler**, giyimler, evler, arabalar vs. dahil günlük ihtiyaçları satın alabilirler.

(İnsanlar **gıda ürünleri**, giyim, ev, araba vs. günlük ihtiyaçları satın alabilirler.)

Ö8K2 güzel ruh halini korumak **psikoloji sağlık** için iyidir.

(güzel ruh halini korumak için **psikoloji sağlığı** için önemlidir.)

Ö9K3 Şehirde pek çok farklı **ulaşım araçlar** vardır.

(Şehirde pek çok farklı **ulaşım aracı** vardır.)

3.4.4. Sıfat Tamlaması Hataları

Türkçede sıfat tamlaması şu şekildedir:

Kara kitap

sıfat (yalın) + isim (yalın)

Sıfat tamlamasında sıfat ve isim hiçbir ek almamaktadır. Çınlı öğrencilerin yazılı kâğıtlarında meydana gelen sıfat tamlaması hataları, hem **a)** sıfattan hem de **b)** isimde

görülmektedir. Sıfat tamlamasındaki hatalar, tamlayanların sözcük bakımından sıfat olmaması ve tamlananların iyelik ekini gereksiz olarak alması karşımıza çıkmaktadır. Sıfatta görülen hatalara ilişkin, öğrencilerin bir ismi sıfat zannedip tamlayan olarak kullandıkları tespit edilmiştir. Tamlananda tespit edilen hatalara gelindiğinde, öğrenciler isim tamlamasından yola çıkarak sıfat tamlamasında nitelenen isimlere de iyelik eki getirmişlerdir. Özetle bu kategorideki hatalar ilgili olarak yanlış sözcük türü algısı ve aşırı genelleme yapma söz konusudur.

a) Ö3K1 Ne kadar paranız olursa olsun, mutlu bir aile, **huzur** bir ülke, sağlıklı bir bedeni satın alamazsın.

(Ne kadar paranız olursa olsun, mutlu bir aile, **huzurlu** bir ülke, sağlıklı bir bedeni satın alamazsın.)

Ö5K2 **Disiplin** yaşam yaşamalıyız.

(**Disiplinli** yaşam sürmeliyiz.)

b) Ö11K5 **Bu kitabı**, çocukluğundan beri teyzesi tarafından büyütülen ve beş yaşından büyükbabasıyla birlikte yaşamak için dağlara gönderilen, annesi ve babasını kaybeden Heidi'nin hikayesini anlatıyor.

(**Bu kitap**, annesi ve babasını kaybeden, çocukluğundan beri teyzesi tarafından büyütülen ve beş yaşında büyükbabasıyla birlikte yaşamak için dağlara gönderilen Heidi'nin hikayesini anlatıyor.)

Ö14K3 Bana göre gelecekte **daha fazla yerleri** kentleşecek ve renkli şehir yaşamından hoşlanıyorum.

(Renkli şehir yaşamından hoşlanan biri olarak bana göre gelecekte **daha fazla yer** kentleşecek.)

Ö14K4 **Kısa videoları**, cep telefon oyunları ve sosyal uygulaması bunlar insanlar için çok ilginç.

(**Kısa videolar**, cep telefon oyunları ve sosyal medya uygulaması, bunlar bizim için çok ilginç.)

Ö15K2 Aynı zamanda günde **sekiz saatlik uykusunu** sağlamalıyız.

(Aynı zamanda günde **sekiz saatlik uyku** sağlamalıyız.)

- Ö14K7 Çünkü bu **dünyadaki insanları** için çok faydalıdır.
(Çünkü bu **dünyadaki insanlar** için çok faydalıdır.)
- Ö4K3 işyerindeki **entrikaları** yok.
(işyerindeki **entrikalar** yok.)

3.4.5. Cümle Uyumsuzluğu

Hatalı cümleler detaylı bir inceleme yapıldığında, cümle uyumuyla ilgili yapılan hatalar arasında özne eksikliği, özne-yüklem uyumsuzluğu gibi sorunlar karşımıza çıkmaktadır.

Özne eksikliği:

Cümlenin yapısal bütünlüğünü sağlamada oldukça önemli olan unsurların eksikliği, cümlenin anlaşılabilirliğini doğrudan etkilemektedir. Öge anlayışı yetersiz olan öğrenciler, isimlere ya da isim-fiillere gereksiz ya da yanlış ek getirmişlerdir. Bu durum, cümlenin öznesinin bulunmamasına sebep olmuştur.

- Ö1K4 Cep telefonuna **çok yakın olursa** gözleri miyopa yol açabilir.
(Cep telefonuna **çok yakından bakmak**, gözlerin miyop olmasına yol açabilir.)
- Ö11K2 Akciğer kanserine **neden olur** mümkündür.
(Akciğer kanserine **neden olması** mümkündür.)
- Ö7K1 Para olmadan toplumda **hareket etmenin** zor olacaktır.
(Para olmadan toplumda **yaşamak** zor olacaktır.)
- Ö7K3 **Köye** şehirden daha rahat ve temizdir.
(**Köy** şehirden daha rahat ve temizdir.)
- Ö12K2 **Bu sözlerin** sağlığın önemini gösteriyor.
(**Bu söz**, sağlığın önemini gösteriyor.)
- Ö15K4 Ancak değişik **iletişim yollarının** bize aktaran bilgiler açısından büyük farklılıklar gösterir.

(Ancak değişik **iletişim kanalları**, bize aktardığı bilgiler açısından büyük farklılıklar gösterir.)

Ö17K2 Gerçek hayattaki en önemli şeyler genellikle parayla, özellikle de en önemli servetimiz ve paha biçilmez hazinemiz olan **sağlığımızla** satın alınmaz.

(Gerçek hayattaki en önemli şeyler, özellikle de en önemli servetimiz ve paha biçilmez hazinemiz olan **sağlığımız** genellikle parayla satın alınmaz.)

Özne-vüklem vumsuzluğu:

Türkçede, birçok dilde olduğu gibi, özne ile vüklem arasında kişi ve sayı bakımından bir uyum bulunur. İstisnaları olsa da özne tekilse vüklem de tekildir, özne çoğul ise vüklem de çoğuldur.

Türkçenin diğer önemli bir özelliği de zamir düşüren bir dil olmasıdır. Türkçede fiil üzerindeki kişi ekleri sayesinde cümlenin öznesi düşebilir. Şahıs ekleri, öznenin kim veya ne olduğunu belirtir ve bu nedenle özne belirli bir durumda anlaşılıyorsa özne cümlenin içinde yazılmasa bile anlam yine de doğru bir şekilde iletilir. Çinli öğrencilerin bu konuda karşılaştıkları başlıca sorun, şahıs ekinin karışıklığı değil eksik kullanımıdır. Şahıs eki, cümlesinin öznesini belirtir. Şahıs ekini, öğrenciler çok temel düzeyde öğrendikleri için kullanmayı bilmelerinin öngörülmesine rağmen bu konuda çok hata yapılmıştır. Gözlemlenen hataların düzensiz olarak yapıldığı göz önüne alındığında yanılma olarak değerlendirilebilir. Hata sıklığı dikkate alındığında, söz konusu konunun öğretimine ayrı bir önem verilmesi gerektiği söylenebilir.

Ö8K6 Bundan sonra otele döndük ve akşam yemeği **yaptı**.

(Ondan sonra otele döndük ve akşam yemeği **yaptık**.)

Ö11K1 ama eğer para yoksa hasta olurken doktora **gitmeyebilir**.

(ama eğer paranız yoksa hasta olduğunuz zaman doktora **gidemezsiniz**.)

Ö12K2 Dengeli beslenme ve egzersiz yapmayı **dikkat eder**.

(Dengeli beslenmeye ve egzersiz yapmaya **dikkat etmeliyiz**.)

Ö13K5 Hemen **hareket eder**.

(Hemen **hareket edelim**.)

- Ö14K2 Son olarak, sağlıklı **beslenmeli**.
(Son olarak, sağlıklı **beslenmeliyiz**.)
- Ö16K5 Benim için kitabında en **duygulandığı** cümlelerden biri ‘‘Tüm yetişkinler önceden çocuktu, fakat sadece birkaç bunu hatırlar’’.
(Kitapta en **duygulandığım** cümlelerden biri ‘‘Tüm yetişkinler bir zamanlar çocuktu, fakat sadece birkaçı bunu hatırlar’’.)
- Ö16K5 **Bu kitap**, B613 asteroidinden gelen bir prensin gülüyle tartışmadan sonra, çeşitli gezegenlere **seyahat etti**.
(**Bu kitap**, B613 asteroidinden gelen bir prensin gülüyle tartıştıktan sonra, farklı gezegenlere seyahat etmesini **anlatıyor**.)
- Ö8K2 Çünkü sağlıklı olmazsak çok **rahatsız olmak ve hastalanıyoruz**.
(Çünkü sağlıklı olmazsak **rahatsızlanıyoruz veya hastalanıyoruz**.)
- Ö14K4 İnsanlar telefon ile **haberleşmek, oyun oynamak, müzik dinlemek, internette alışveriş yapmak**.
(İnsanlar telefon ile **haberleşiyor, oyun oynuyor, müzik dinliyor, internette alışveriş yapıyor**.)

Cümle türü ile ilgili hatalar:

Cümle türü, yüklem türü bakımından temel olarak isim cümlesi ve fiil cümlesi olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır (Demir ve Yılmaz, 2014, s. 247). Örnek vermek gerekirse, *Ali kitap okuyor* fiil cümlesiyken *Ali'nin hobisi kitap okumaktır* cümlesi isim cümlesidir. Öğrencilerin yazılı anlatımda cümle türlerinin ayırt edemedikleri ve bundan dolayı da isim cümlesinde yüklem olarak fiil kullandıkları, fiil cümlesinde ise isim/sıfat kullandıkları tespit edilmiştir.

- Ö7K3 İkincisi, hafta sonunda insanlar eğlenmek için birçok yolu vardır. Mesela arkadaşlar ile **filmi seyredirim ya da yemek yerim**.
(İkincisi, hafta sonunda insanların eğlenmek için birçok yolu vardır. Mesela arkadaşlar ile **film seyretmek ya da yemek yemek**.)

Ö13K5 Bence en sevdiğim kitap Yu Hua tarafından yazılan « canlı » olarak adlandırılır.

(En sevdiğim kitap Yu Hua Tarafından yazılan Yaşamak'tır.)

Ö17K3 Bilim ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte hayatımız daha **yoğun**.

(Bilim ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte hayatımız daha **yoğunlaştı**.)

3.4.6. Yan Cümle Kuruluşu

Türkçenin yan cümle kuruluşu oldukça karmaşıktır. İlgili zamirlerinin olmadığı Türkçede yan cümlecikler fiilimsiler yardımıyla kurulur. Her fiilimsi grubu, yan cümle kuruluşunda farklı özellikler sergiler (ayrıntı için bk. Erdem, 2022). Öğrencilerin yan cümle oluştururken sıkça yaptıkları hatalar arasında isim fiilli yan cümle hataları, sıfat fiilli yan cümle hataları, zarf fiilli yan cümle hataları ve yan cümlelerin karıştırılması gibi durumlar görülmüştür.

İsim fiilli yan cümle hataları:

İsim fiil, isim gibi cümlenin öznesi, nesnesi vs. cümlede çeşitli görevleri yerine getirebilir. Fakat fiillere özgü öge yönetebilme gücünü yitirmiştir (Demir ve Yılmaz, 2014, s. 235). Fiiller -mA, -mAk ve -Xş ekleriyle isimleşir ve ona bağlı yardımcı ögeler oluşur.

Çinli öğrencilerin isim fiilli yan cümlede yaptıkları hatalar -mA ve -mAk ile ilgilidir. Bu hatalar, **a)** ve **b)** alt gruplarına ayrılabilir. a) grubundaki hatanın sebebi, aslında isim tamlamasında yapılan hataların kaynağı ile aynıdır. b) grubuna bakıldığında, öğrencilerin -mA ve -mAk isim fiillerini karıştırdıkları görülmüştür. İki eki karıştırmamak için aşağıdaki örneklerin gösterdiği kuralı uygulamak gerekir.

Ben ders çalışmak istiyorum.	tek şahıs	-mAk istemek
Ben, senin ders çalışmanı istiyorum.	iki şahıs	-mA + iyelik eki + durum eki
Ders çalışmak için kütüphaneye gidiyorum.	tek şahıs	-mAk için
Ayşe, kızının ders çalışması için onu kütüphaneye götürüyor.	iki şahıs	-mA +iyelik eki için

Burada ciddi bir sorun, yan cümle ile ana cümledeki şahsın farklı olup olmamasının yan cümledeki fiilin biçimini etkilediği kuralının farkında olmamalarıdır.

a) Ö1K2 O zamanda **pişman olmak artık yarar** yoktur.

(O durumda **pişman olmanın artık yararı** olmaz.)

b) Ö15K5 Teyzesi Heidi'yi onun dedesinin evine getirip orada dedesiyle **yaşamayı** istiyordu.

(Teyzesi Heidi'yi onun dedesinin evine getirip orada dedesiyle **yaşamasını** istiyordu.)

Ö3K2 **Vücudumuz sağlıklı olmak için** sağlıklı yaşam çok önemlidir.
(**Vücudumuzun sağlıklı olması için** sağlıklı yaşamak çok önemlidir.)

Ö10K6 Sonra gezi **otobüsünü** hedefimize **götürmek için** sıraya girdik.

(Sonra gezi **otobüsünün** bizi gideceğimiz yere **götürmesi için** sıraya girdik.)

Ö15K4 Bu yüzden onlar **ders çalışmalarına** odaklamaz.

(Bu yüzden onlar **ders çalışmaya** odaklanamaz.)

Sıfat fiilli yan cümle hataları:

Sıfat-fiiller, sıfat gibi kullanılan fiil biçimleridir. Sıfat-fiil grubu, hem sıfat hem de fiil niteliklerini bünyesinde barındırır (Korkmaz, 2003, s. 909). Sıfat fiilli yan cümlede tespit edilen hatalar, -An ve -DXk eklerinin kullanımıyla ilgilidir. -An özne nitelemeliyken -DXk ise genellikle şahıs eki olarak nesne ve tümleç nitelemelidir. Örneklerle açıklamak gerekirse,

Çocuk yere düştü.		
Çocuk ağladı.	→	Yere düşen çocuk ağladı. (Özne nitelemeli)
Kitap okuyorum.		
Kitap çok ilginç.	→	Okuduğum kitap çok ilginç. (Nesne nitelemeli)

Hatalı cümlelerde öğrencilerin hangi yapının özneyi, **a)** hangi yapının nesne ve tümleci nitelendirdiği konusunda birbirine karıştırdıkları tespit edilmiştir. Burada dikkat edilmesi gereken bir nokta, **b)** öğrenciler özellikle *gerekmek* fiilli yan cümlede hata yapmışlardır.

Ayrıca **c)** öğrencinin *isim (yalın hal) + olan + isim ve isim (iyelik eki) + olan + isim* yapıları arasındaki farklılığa dikkat etmediği anlaşılmıştır.

a) Ö11K4 20. yüzyılda **icat ettiği** en önemli aletlerden biridir.

(20. yüzyılda **icat edilen** en önemli aletlerden biridir.)

Ö3K7 Gençler toplumumuzu **geliştirdiği** en hareketli güçtür, milletimizin ümididir.
(Gençler toplumumuzu **geliştiren** en etkin güçtür, milletimizin ümididir.)

Ö4K5 En sevdiğim bir kitap yüksek lisedeyken **okuyan** bir kitap.

(En sevdiğim kitap lisedeyken **okuduğum** bir kitap.)

b) Ö15K6 Yolculukta **gerektiğimiz** yemekler aldıktan sonra yolculuğa çıktık.
(Yolculukta **tüketmemiz gereken** yemekler aldıktan sonra yolculuğa çıktık.)

Ö16K4 Cep telefonları içinde çırpınsak fazla **gerektiği yapılan** şeyleri unutuyoruz.
(Cep telefonunu gerektiğinden fazla kullansak **yapmamız gereken** şeyleri unuturuz.)

c) Ö2K1 Çok fazla **para olan** kişi belki kötü ve mutsuz bir hayat yaşıyor.

(Çok **parası olan** kişi belki kötü ve mutsuz bir hayat yaşıyor.)

Zarf fiilli yan cümle hataları:

Zarf-fiiller, zarf işleyişine girmiş bulunan zarf olarak görev alan fiil şekilleridir. Başka bir deyişle fiillerin zarf görevi yapan yardımcıları olan sözcük grubudur (Korkmaz, 2003, s. 983). Öğrencilerin ürettikleri zarf fiilli yan cümlelerde -DXktAn sonra, -DXğX için, -mAsXnA rağmen eklerinin kullanımında ve yanlış zarf-fiil seçiminde hatalar görülmektedir. Daha ayrıntılı bir şekilde açıklamak gerekirse,

a). Öğrenciler -DXktAn sonra kalıbının fonksiyonunu bilmesine rağmen biçim olarak -DXğXnDAn, -mAktAn sonra, -mAdAn sonra uydurup hatalı yan cümle kurmuşlardır.

b). -DXğX için yapısı kullanımında yan cümledeki şahsa ilgi eki getirilmiştir. Bu durum, öğrencilerin -DXk sıfat fiilli yan cümle ya da iç içe birleşik cümlelerle karıştırmalarına bağlanabilir.

c). -mAsXnA rağmen yan cümlelerinde saptanan hatalar, öğrencilerin ana dilinden kaynaklanan hata türü olarak değerlendirilebilir. Çünkü *rağmen* sözcüğünün Çince

karşılığı 即使(jí shǐ), cümle başına konulur ve yan cümleyle bağlantı kurmak için ek gerektirmez. Bu durum, öğrencilerin Çincedeki ifadeleri tamamen aynı şekilde Türkçeye aktarmalarına neden olmuştur.

d). Ö11K1 ve Ö5K5 cümlelerindeki hatalar yanlış zarf fiil seçimiyle ilgilidir. Bu zarf-fiil eklerinin hepsi, aslında *ne zaman* cevabına verebilir. Bu yapıların benzer fonksiyona sahip olması ve öğrencilerin arasındaki farkları bilmelerinden dolayı yanlış zarf fiil ekleri tercih edilmiştir.

a) Ö1K4 Özellikle akıllı telefonların **ortaya çıktığından** insanlar daha cep telefonların ayrılması hale gelmektedir.

(Özellikle akıllı telefonlar **ortaya çıktıktan sonra** insanlar cep telefonlarından daha ayrılamaz hale gelmiştir.)

Ö3K6 Beş saatlik **sürmekten sonra** Mearkang'a varmıştık.

(Beş saat **sürdükten sonra** Mearkang'a varmıştık.)

Ö16K5 Bu kitap, B612 asteroidinden gelen bir prensin gülüyle **tartışmadan sonra**, çeşitli gezegenlere seyahat etti.

(Bu kitap, B612 asteroidinden gelen bir prensin gülüyle **tartıştıktan sonra**, farklı gezegenlere seyahat etmesini anlatıyor.)

b) Ö2K3 Ama köydeki çocuklar **ailesinin** yoksul olduğu için öğrenimini yarıda bırakıp hayata atılmak zorunda.

(Ama köydeki çocuklar **ailesi** yoksul olduğu için öğrenimini yarıda bırakıp hayata atılmak zorunda.)

Ö3K6 **Havanın** tertemiz ve serin olduğundan dolayı güzde olduğumu hissetmiştim. (**Hava** tertemiz ve serin olduğundan dolayı güzde olduğumu hissediyordum.)

c) Ö7K3 **Rağmen** çoğunun zaman şehirde geçirmesine bazen köyde yaşamını istiyorum.

(Zamanımın çoğunu şehirde geçirmeme **rağmen** bazen köyde yaşamak istiyorum.)

Ö8K4 **Rağmen** cep telefonları hayatımızı renklendiriyor, kontrollü bilinçli bir şekilde cep telefonları kullanmalıyız.

(Cep telefonu hayatımızı renklendirmesine **rağmen** kontrollü ve bilinçli bir şekilde kullanmalıyız.)

Ö13K3 **Rağmen** köyün ekonomik gelişimi şehirlerinki kadar hızlı değildir.

(**Buna rağmen** köyün ekonomik gelişimi şehirlerinki kadar hızlı değildir.)

d) Ö11K1 Ama eğer para yoksa **hasta olurken** doktora gitmeyebilir.

(Ama eğer para yoksa **hasta olduğunuz zaman** doktora gidemezsiniz.)

Ö5K5 **Her kere okur okumaz** duyarlılığım geliştirilir.

(**Her okuduğumda** duygulanırım.)

Yan cümlelerin karıştırılması:

Bu tür hatalarda **a)** iç cümlenin ve -DXğX sıfat fiilli yan cümleyle, **b)** -An sıfat fiilli yan cümlenin -mA isim fiilli yan cümleyle, **c)** -mA isim fiilli yan cümlenin iç cümleyle, **d)** -DXğX için sıfat fiilli yan cümlenin ile -mAk için isim fiilli yan cümleyle, **e)** zarf fiilli yan cümlenin şart cümlesiyle karıştırılması gibi durumlar gözlemlenmiştir.

Türkçede yan cümlenin çeşitli türleri bulunmaktadır. Yan cümlelerin karmaşık türleri arasındaki anlamsal farklılıkların anlaşılması eksik olduğu için bu karıştırılmalar meydana gelmiştir. Söz konusu karmaşıklıkların temelinde, yan cümle yapılarının işlevleri ve yan cümle içinde unsurların birbirleriyle olan ilişkilerinin idrak edilememesi yatmaktadır. Bu bağlamda yan cümlelerin karmaşıklığı, bu hataların kaynağı olarak öne çıkmaktadır.

a) Ö11K5 Beta'nın büyükannesi kötü ekme **yemeyi** gördü.

(Beta'nın büyükannesinin kötü ekme **yediğini** gördü.)

b) Ö4K4 Bu görmemiz **zayıf olan** en önemli faktörlerin biridir.

(Bu görme yetimizin **zayıf olmasının** en önemli faktörlerinden biridir.)

c) Ö2K5 Bu kitabı okumakla Sahra'daki insanların nasıl **yaşamaları** ve geleneklerini bildim.

(Bu kitabı okumakla Sahra'daki insanların nasıl **yaşadıkları** ve onların gelenekleri hakkında bilgi edindim.)

Ö8K5 Roman, hızlı değişim çağında Fugui'nin dramatik **karşılaşmasını** ve engebelli kaderi anlatır.

(Roman, hızlı değişim çağında Fugui'nin **karşılaştıklarını** ve trajik kaderini anlatır.)

d) Ö2K2 Her gün C vitamini takviyesi **yapmış olduğumuz için** bol bol sebze ve meyve yemeliyiz.

(Her gün C vitamini takviyesi **yapmak için** bol bol sebze ve meyve yemeliyiz.)

Ö8K5 Damadı Erxi çalışırken **yaralanmak için** öldü.

(Damadı Erxi çalışırken **yaralandığı için** öldü.)

e) Ö4K5 Binlerce kelime **olsa bile**, dudaklarda sadece kısa ve hafif bir cümle var. (Binlerce kelime **olmasına rağmen** mektupta sadece kısa bir cümle var.)

Ö7K4 Bu yüzden **rağmen** bizi için TV izlemek çok çekiçi, TV izleyerek geçirdiğimiz zamanı kontrol etmek zorundayız.

(Bu yüzden televizyon programları **ne kadar ilgi çekici olursa olsun** TV izleyerek geçirdiğimiz zamanı kontrol etmeliyiz.)

3.5. SÖZDİZİMSEL HATALAR

Bu bölümde sözdiziminin en temel konusu olan öge dizilişi ve öğrencilerin yaptıkları hatalara yer verilmiştir. Çinli öğrencilerin sözdizimde öge yerleştirmede, edat ve bağlaçların kullanımında hatalar yapıldığı tespit edilmiştir. Hata sayısı ise aşağıdaki gibidir.

Tablo 16. Sözdizimsel Hatalar

Ana Kategori	Alt Kategoriler	Sayı
	Öge diziliş hataları	16

Sözdizimsel hatalar	Öge eksikliği ve fazlalığı	7
	Edat ve bağlaçların kullanımıyla ilgili hatalar	10
		33 (toplam)

Sözdizimsel hata sayısının 33 olduğu tespit edilmiştir. Bu hataların büyük çoğunluğu öge dizilişiyle ilgilidir, yani öğrencilerde cümlelerin içerisindeki ögelerin doğru sıralanmasıyla ilgili sorunlar bulunmaktadır.

3.5.1. Öge Diziliş Hataları

İfade edilmesi istenenleri tam olarak iletmek için ögelerin belirli kurallara bağlı olarak yerleştirilmesi gerekmektedir. Çinli öğrencilerin yaptıkları sözdizimsel hatalar arasında, vurgulanması gereken unsurların vurgulanmaması ve ögelerin tamamen yanlış bir şekilde konumlandırılması bulunmaktadır.

Vurgulanması gereken unsurun vurgulanmaması:

Türkçede sözcüğün cümle içerisinde esnek bir yeri var ve farklı yerleştirilmesi cümlede anlamsal farklılık yaratır. Örneğin, *Ali mi vazoyu kırdı* ve *Ali vazoyu mu kırdı* cümlelerindeki soru ekinin farklı dizilişiyle sorulması istenen şeyler de farklı olur. Vurgulamak istediğimiz ögeleri yüklem önüne koymak bunu kanıtlayabilir. Aşağıdaki örnek cümlelerdeki ögelerin diziliş sırası bulunmaktadır, belki başka bağlamlarda doğru olabilir. Fakat burada öğrencilerin vurgulamak istedikleri dilsel unsurlar sözcüğün yanlış yerleşmesiyle vurgulanamamış oluyor. Bu tür hatalarda sözcüklerin esnek sırasının öğrenciler tarafından sezdirilemedikleri söz konusudur.

Ö4K1 Çünkü arabaya veya eve ihtiyacımız var **mi**?

(Çünkü arabaya veya eve **mi** ihtiyacımız var?)

Ö2K2 **Nasıl güne** başlamamız **nasıl gece** bittirmemize bağlıdır.

(**Güne nasıl başladığımız, geceyi nasıl bitirdiğimize** bağlıdır.)

Ögelerin yanlış konumda yerleştirilmesi:

Bu tür hatalarda hem **a)** dillerarası hatalar hem de **b)** dil içi hatalar görülmektedir. *bile* bağlacının yanlış yerleşmesi ana dilinden olumsuz aktarım kaynaklı hata olarak

değerlendirilebilir. Ö1K2 cümlesinin Çincece karşılığında *bile* sözcüğü cümle başına konulur. Diğer hatalar ise, öğrencilerin belirli sözcükleri yanlış bir şekilde yerleştirip hedef dilde sözdizimsel kuralları zihinlerine oturtamadıklarını göstermiştir.

a) Ö1K2 Uyku eksikliği onların yormasını, kafasının düşünmesini ve **bile** beyin kanamasını kolaylaştırır.

(Uyku eksikliği onların yorulmalarını, kafalarının düşünemez hale gelmesini ve beyin kanamasını **bile** tetikler.)

b) Ö2K1 **Uzun zamandır** en temel yaşam ihtiyaçları karşılanamamak sebeplerden biridir.

(En temel yaşam ihtiyaçlarının **uzun süre** karşılanamaması sebeplerden biridir.)

Ö1K4 Özellikle akıllı telefonların ortaya çıktığından insanlar **daha** cep telefonların ayrılması hale gelmektedir.

(Özellikle akıllı telefonlar ortaya çıktıktan sonra insanlar cep telefonlarından **daha** ayrılamaz hale gelmiştir.)

Ö1K6 Chongqing’de bir haftalık bu gezi **derinden** bana getirdiği şehrin cazibesini, turizmin mutluluğu ve sevinci hissettirmiştir.

(Chongqing’de bir haftalık gezi, bana bu şehrin cazibesini ve seyahat etmenin mutluluğunu **derinden** hissettirmiştir.)

Ö3K6 Fırsatım varsa **daha bir defa** gitmeye düşünüyorum.

(Fırsatım olursa **bir defa daha** gitmeyi düşünüyorum.)

3.5.2. Öge Eksikliği ve Fazlalığı

Bu gruptaki hatalar, morfolojik unsurları etkilemediği için sözdizimsel hatalar grubuna ayrılmıştır. Öge eksiklikleri ve fazlalıkları ilgili hataların bazıları örnek cümlelerle gösterilmiştir. Bu kategorideki hataların sebebi, cümle uyumsuzluğu kategorisindeki benzerdir. Öğrencilerde öge anlayışının eksik olması, cümledeki ögelerin doğru bir şekilde konumlandırılması yönünde sorunlara sebebiyet vermiştir.

Öge eksikliği:

- Ö1K2 Hayatımızın mutluluğu **olup olmadığı için** birçok kriter vardır ama sağlık her şeyden önce koyunmalıdır.
(Hayatımızın mutlu **olup olmadığını değerlendirmek için** birçok kriter vardır ama sağlık her şeyden önce gelmelidir.)
- Ö8K1 Para insanlara getirirken mutluluk getirebilir.
(Para insanlara **problem** getirirken mutluluk da getirebilir.)
- Ö12K1 Bana göre bu insanlar için **zengin olurlarsa** mutlu olmayacaklar.
(Bana göre bu insanlar **zengin olurlarsa bile** mutlu olmayacaklar.)
- Ö16K6 Böylece yanında kitap raflardan kitap alabilir.
(Böylece **müşteriler** yanındaki kitap raflarından kitap alabilir.)

Öge fazlalığı:

Burada dikkat edilmesi bir hata, cümlede edilgen anlam taşıyan fakat etken fiil olan *mahvolmak* sözcüğünün ardından *tarafından* sözcüğünün kullanılmasıdır. *Hallolmak*, *kaybolmak* gibi sözcükler öğretimi, bu gibi hataların ortaya çıkabileceği göz önünde bulundurularak yapılmalıdır.

- Ö15K1 Parayla satın alabilen şeyler, insanların gerçek mutluluğunun **anası mümkün değildir**.
(Parayla satın alınabilen şeyler, insanların gerçek mutluluğunun kaynağı **değildir**.)
- Ö15K1 En değerli şeyleri kaybetti ve hayatları da kendiler **tarafından** mahvoldu.
(En değerli şeyleri kaybederler ve hayatları mahvolur.)

3.5.3. Edat ve Bağlaçların Kullanımıyla İlgili Hatalar

Edat ve bağlaçların kullanımıyla ilgili hatalar arasında eksik kullanımı, gereksiz ya da fazla kullanımı ve yanlış kullanımı gibi hatalı durumlar saptanmıştır.

Edat kullanımında görülen hatalar:

Edat; tek başına anlamı olan sözcükler ve öbeklerden sonra kullanılan, başka sözcüklerle sözdizimsel ve anlamsal ilişkileri belirten sözcük türüdür (Demir ve Yılmaz, 2014, s. 231). Kompozisyonlarında tespit edilen hatalar, **a) gibi** edatının eksik ve **b) için** edatının gereksiz kullanımıyla ilgilidir. Öğrencinin gibi edatını kullanmamasıyla karşılaştırma fonksiyonu gerçekleşmemiş olmuştur. *İçin* edatı amaç ve neden belirtmek amacıyla kullanılır. Ancak öğrenciler bu bilgilere sahip olmadan edatları yanlış durumda kullanmışlardır.

a) Ö7K3 Köyde şehirdeki fazla araba yok ve pastoral vardır.

(Köyde şehirdeki **gibi** fazla araba yok ama pastoral manzara vardır.)

b) Ö15K2 Üstelik, spor yapmak **için** iyi bir durumda işe gitmemize yardımcı olur.

(Üstelik, spor yapmak iyi bir halimizle işe gitmemize yardımcı olur.)

Ö7K4 Şu anda dünyada olup biten **haberleri için** televizyon üzerinde takip edebiliriz.

(Şu anda dünyada olup biten **haberleri** televizyon üzerinden takip edebiliriz.)

Bağlaç kullanımında görülen hatalar:

Bağlaç; eşdeğer ya da karşıt dilsel birimleri bir araya getirmeye yarayan sözcük türüdür (Sebzecioğlu, 2016, s. 355). Kapalı sınıfta yer alan bağlaçların sınırlı sayısı bulunmaktadır. Buna rağmen öğrenciler anlaşılması kolay bağlaçları **a)** eksik, **b)** gereksiz ve **c)** yanlış yerde kullanıp ögeler arasındaki ilişkileri doğru gösterememişlerdir. Bağlaçların cümle içindeki kullanım işlevlerini gerektiği ölçüde bilmemeleri, yapılan hataların esas sebebini oluşturmaktadır.

a) Ö10K7 Çin'de hala birçok yiyecek, kültürel kalıntı ve anıt vardır.

(**Bunların dışında** Çin'de birçok güzel yemek, kültürel miras ve tarihi kalıntı vardır.)

Ö16K2 Ahmet bu kadar **genç** **sağlıksız**.

(Ahmet bu kadar genç **ama** sağlıksız.)

Ö8K4 Rağmen cep telefonları hayatımızı renklendiriyor, **kontrollü bilinçli** bir şekilde cep telefonları kullanmalıyız.

(Cep telefonu hayatımızı renklendirmesine rağmen onu **kontrollü ve bilinçli** bir şekilde kullanmalıyız.)

Ö9K1 Alışveriş, yemek **ve** sayahatı, ulaşım için paraya ihtiyacımız var.

(Alışveriş, yemek, seyahat **ve** ulaşım için paraya ihtiyacımız var.)

b) Ö17K1 Ödüllendirilmek için çok para ödememizi gerektiren şeyler **ve** genellikle ebedi olmayan şeylerdir.

(Çok para ödememizi gerektiren şeyler, genellikle ebedi olmayan şeylerdir.)

c) Ö13K1 Şimdi birçok insan zengin olmak istiyor, **paradan dolayı** çok şey satın alabilirler.

(Günümüzde birçok insan zengin olmak istiyor, **çünkü** para ile çok şey satın alabilirler.)

3.6. SÖZCÜKSEL-ANLAMSAL HATALAR

Öğrenciler sözcük düzeyinde yanlış sözcük seçimi, gereksiz ve eksik sözcük kullanımı; cümle düzeyinde ise mantık hatası, cümleye katmak istediği anlamı ifade edememe gibi anlamsal hatalar yapmaktadır. Bu tablo her alt kategorideki hata sayısını ortaya koymaktadır.

Tablo 17. Sözcüksel-anlamsal Hatalar

Ana Kategori	Alt Kategoriler	Sayı
Sözcüksel-Anlamsal hatalar	Yanlış sözcük seçimi	164
	Gereksiz sözcük kullanımı	23
	Eksik sözcük kullanımı	9
	Mantık hataları	9
	İfade edememe	39
		244 (toplam)

Bu kategorideki hata sayısı, toplam hatalar içinde ikinci sırada yer almaktadır. Öğrencilerin yazılı anlatımlarında 244 sözcüksel-anlamsal hata tespit edilmiştir. Bu

hatalar incelendiğinde, en çok hata sözcük seçiminde yapılmıştır. Ayrıca Çinli öğrenciler cümle düzeyinde kendini ifade etmede ciddi bir sorun da yaşamaktadır.

3.6.1. Yanlış Sözcük Seçimi

Yanlış sözcük seçiminde sözcüklerin karıştırılması, eşdizimsel hatalar ve sınırlı sözcük dağarcığından kaynaklanan hatalar gibi sorunlar tespit edilmiştir. Bu tür hatalar; öğrencilerin sözcükleri anlam ve tür bakımından karıştırmaları, eşdizimsel ifadeleri bilmemeleri, sözcüğün fonksiyonlarını bilmemeleri ve sınırlı sözcük dağarcığına sahip olmalarına bağlı olarak meydana gelmiştir. Bir sözcüğü gerçek anlamda kavramak; anlamı ve türü nedir, ne zaman kullanılır, genellikle hangi sözcükle birlikte kullanılır (eşdizim) gibi sorulara cevap verebilmek demektir. Bu hataların hepsi, öğrencilerin bu sorulara cevap veremediklerini ve hedef dilde zengin bir sözcük dağarcığına sahip olmadıkları göstermektedir.

Sözcüklerin karıştırılması:

Öğrenciler tarafından sözcüğün **a)** anlamı ve **b)** türünün karıştırılmasından dolayı yanlış sözcük tercih edilmiştir.

a) Ö14K2 **Bunlardan sonra** sigara içmeyin ve alkol kullanmayın.

(**Bunlardan başka** sigara içmeyin ve alkol kullanmayın.)

Ö15K2 **Bundan sonra** sağlığımız için uyku düzenini sağlamalıyız.

(**Bundan başka** sağlığımız için uyku düzenini sağlamalıyız.)

Ö13K1 Ama **hala** paranın satın alamayacağı birçok şey var.

(Ama **yine** paranın satın alamayacağı birçok şey var.)

Ö16K4 **Zaten** kitap okumayı ve ders çalışmayı gibi daha anlamlı şeyleri yapabiliriz.

(**Oysa** kitap okumak, ders çalışmak gibi daha anlamlı şeyleri yapabiliriz.)

Ö1K2 Sağlığına **dikkat çek**.

(Sağlığına **dikkat et**.)

Ö7K4 Şu anda dünyada olup biten haberleri için televizyon **üzerinde** takip edebiliriz.

(Şu anda dünyada olup biten haberleri televizyon **üzerinden** takip edebiliriz.)

Ö8K3 Köyde sıkıcı olmasına rağmen trafik çok **gelişmiş** değil.

(Köy sıkıcı olmasına rağmen trafik çok **yoğun** değil.)

b) Ö13K1 Para itaat almak mümkün ama **sadık** almak mümkün değil.

(Parayla itaat almak mümkün ama **sadakat** almak mümkün değil.)

Ö15K2 İnsanların **yaşama kalitesi** büyük ölçüde ilerliyor.

(İnsanların **yaşam kalitesi** büyük ölçüde ilerliyor.)

Eşdizimsel hatalar:

Eşdizim, sözcüklerin bir araya gelişinin rastlantısal olmayan sıklıkta görüldüğü sözcük birliğidir (Metin ve Karaoğlu, 2016, s. 254). Eşdizimler, nedensizdir ve önemli bir etkiye sahiptir. Öğrenciler var olan eşdizimleri kullanmak yerine sözcükleri rastgele getirip yanlış kombinasyon oluşturmuşlardır.

Ö11K4 Birçok konuda **bilgi edebiliriz**.

(Birçok konuda **bilgi edinebiliriz**.)

Ö1K1 Para hayatımdaki birçok **acıyı çözebilir**.

(Para hayatımdaki birçok **acıyı hafifletebilir**.)

Ö2K4 Televizyon programları karşımıza çıktıktan sonra hayatımızı **derin derin etkiler**.

(Televizyon programları karşımıza çıktıktan sonra hayatımızı **derinden etkiler**.)

Ö15K4 Onlar insanların yaşamını birçok konuda **derin etkiler**.

(Onlar insanların yaşamını birçok konuda **derinden etkiler**.)

Ö5K2 Çok fazla para da **yaramaz**.

(Çok fazla para da **işe yaramaz**.)

Ö5K5 Ama ben kitap okumayı **alışkanlık etmeyi** çalışırım.

(Ama kitap okuma **alışkanlığı edinmeye** çalışırım.)

- Ö8K1 Para **ihtiyaçlarımı memnun edebilir** ve istediğimi elde edebilir.
(Para, **ihtiyaçlarımı karşılayabilir** ve istediklerimi elde ettirebilir.)

Yanlış sözcük seçiminde diğer hatalar:

Öğrencilerin sınırlı bir sözcük dağarcığına sahip olmak, öğrencilerin farklı sözcükler arasında seçim yaparken sınırlı bir seçenekle karşılaşmalarına neden olabilir. Yeterli sözcük bilgisine sahip olmadıklarında, anlatmak istedikleri düşünceleri ifade etmek için uygun olmayan sözcükleri kullanma eğilimindedir.

- Ö1K3 Taksiler, otobüsler, metrolar ve diğer ulaşım araçları insanların dışarına çıkmasını **korur**.
(Taksiler, otobüsler, metrolar ve diğer ulaşım araçları insanların dışarıya çıkmasını **kolaylaştırır**.)
- Ö2K2 Bu, diş çürükleri gibi bazı temizlik **hakkında** hastalıkları önleyebilir.
(Bu, diş çürükleri gibi temizlik **kaynaklı** hastalıkları önleyebilir.)
- Ö3K7 İkinci olarak, yanımda her ufak tefek şeyler içinde, ülkemizin **görüntünü** korurum.
(İkinci olarak, her ufak tefek şeyde ülkemizin **imajını** korurum.)
- Ö4K2 Sağlığımız birçok **elemandan** etkilenir.
(Sağlığımız birçok **faktörden** etkilenir.)
- Ö4K5 Çok tantanasız bir hikâye ama **duygudaşı getirir**.
(Çok sıradan bir hikâye ama **duygudaşlık yaratır**.)
- Ö5K6 Sonra **pek gittiğimiz** için çabuk yorulduk.
(Sonra **çok yürüdüğümüz** için çabuk yorulduk.)
- Ö6K5 Onlar üzgün olduklarında **duygularını paylaşabilirim**.
(Onlar üzgün olduklarında ben de **aynı duyguyu yaşıyorum**.)
- Ö7K5 Bu kitap bana çok fazla **duygu kazandı**.
(Bu kitap bende çok fazla **duygu uyandırdı**.)

- Ö8K6 Çok **mesut, unutmaz ve sevecen** bir seyahattir.
(Çok **mutlu, unutulmaz ve keyifli** bir seyahatti.)
- Ö13K5 Bu kitap bana birçok **düşünce sağladı**.
(Bu kitap bana birçok **fikir verdi**.)
- Ö12K7 **Kırsal emeklilik**, sağlık sigortası ve ücretsiz eğitim gibi bir sistemi uygulamaya koymuştur.
(**Köyde yaşlı bakımı**, sağlık sigortası ve ücretsiz eğitim gibi birçok sistemi uygulamaya koymuştur.)
- Ö14K4 Mesela telefon **ile** cüzdan kullanmıyoruz.
(Mesela telefon **sayesinde** artık cüzdan kullanmıyoruz.)
- Ö15K1 İnsanlar her zaman **takımsız** olarak istedikleri şeylere sahip oluyor.
(İnsanlar her zaman **sorunsuz (güçlük çekmeden)** istedikleri şeylere sahip oluyor.)
- Ö16K4 Cep telefonları, **zaman boşalmasına** neden olur.
(Cep telefonları, **zaman israfına** neden olur.)

3.6.2. Gereksiz Sözcük Kullanımı

Örnek olarak gösterilen **a)** grubundaki cümlelerde Çincenin etkisi görülmüştür. Ö3K1 cümlesindeki *yeterli fazla* direkt 足够(yeterli)多(fazla) ifadesinden çevrilmiştir. 因为 (çünkü) ……所以 (bu yüzden) kalıp ifadesi Türkçeye aktarılarak Ö4K1 cümlesi üretilmiştir. **b)** grubundaki hatalı cümlelerde ise sözcük kullanımında yetersiz bilgilerden dolayı oluşan düşünce akışı zayıf olmaları, cümlede eksiklik hissine kapılmalarına ve bu eksikliği kapatmak için gereksiz sözcük kullanmalarına yol açmıştır.

- a) Ö3K1** **Yeterli fazla** para olursanız diğer kişi sizin için şeyler yapabilir.
(**Yeterli** paranız olursa diğer kişi sizin için çok şey yapabilir.)
- Ö4K1 **Çünkü** bizce elimizde bu para varsa istediğimiz hayatı yaşayabiliriz, **bu yüzden** çok para kazanmak isteriz.

(Bizce elimizde para varsa istediğimiz hayatı yaşayabiliriz, **bu yüzden** çok para kazanmak isteriz.)

b) Ö1K5 **En sevdiğim** bir kitap söz konusu olduğunda beni **en etkileyen** kitap 1984'tür.

(**Sevdiğim** bir kitap söz konusu olduğunda beni en etkileyen kitap 1984'tür.)

Ö3K1 İnsanlar gıda ürünler, giyimler, evler, arabalar **vs. dahil** günlük ihtiyaçları satın alabilirler.

(İnsanlar gıda ürünleri, giyim, ev, araba **vs.** günlük ihtiyaçları satın alabilirler.)

Ö8K4 Telefonlarıyla haber almak, arkadaşlarıyla sohbet etmek, filmleri seyretmek **vb. gibi** şey yapabilir.

(Telefonlarıyla haber takip etmek, arkadaşlarıyla sohbet etmek, filmleri seyretmek **gibi** şeyler yapabiliriz.)

Ö4K1 **Elbette şüphesiz** mutlu yaşamda para çok önemli.

(**Elbette** mutlu bir yaşam için para çok önemli.)

Ö11K4 Çünkü televizyon aile bireylerini birlikte vakit geçirebilecekleri ekonomik ve **eğlendirici bir eğlence aracıdır.**

(Çünkü televizyon, aile bireylerinin birlikte vakit geçirebilmelerini sağlayan ekonomik ve **eğlendirici bir araçtır.**)

Ö8K1 **Bence** para için hayatta daha önemli bir şey kaybetmemiz gerektiğini **düşünmüyorum.**

(Bence para için hayatta daha önemli şeyler kaybetmememiz gerekir.)

Ö17K3 Ama **bence** şehirde yaşamamanın köyde yaşamaktan daha iyi olduğunu **düşünüyorum.**

(Ama şehirde yaşamamanın köyde yaşamaktan daha iyi olduğunu düşünüyorum.)

3.6.3. Eksik Sözcük Kullanımı

Öğrencilerin yazma sürecinde karşılaştıkları zorluklardan biri, cümlelerde yer alması gereken sözcüklerin eksik biçimde kullanılmasıdır. Bu tür hatalar, cümlelerin tam olarak anlaşılmasını engeller. Bu hataların çoğu, **a)** grubundakilerin gösterildiği gibi, öğrenciler akıllarında oluşan düşünceleri aktarmak istediklerini yazıya dökerken kullanma gereğini duymadıkları ya da önemli sözcükleri atladıkları için yapılmıştır. **b)** Son örneğimizde ana dilinin girişimi gözlemlenmiştir. Ö9K4 cümlesinde asıl ifade etmek istediği *çalışmayı olumsuz etkilemek*. Fakat *etkilemek* fiilinin Çince karşılığı zaten olumsuz anlamını taşıdığı için *olumsuz* sözcüğü kullanılmamıştır.

a) Ö10K6 Okulda birçok harika insan var, ama **ben değilim**.

(Okulumuzda birçok başarılı mezun yetiştirildi, ama **ben onlardan değilim**.)

Ö1K3 İnsanlar durumlarına göre sevdiği hayatı seçebilir.

(İnsanlar **kendi** durumlarına göre sevdiği hayatı seçebilir.)

Ö3K5 Diğersi yazarın mavi hakkında düşünceleri ve alıntı yaptığı paragraflardır.

(Diğerleri ise yazarın mavi hakkında **başka** düşünceleri ve alıntı yaptığı paragraflardır.)

b) Ö9K4 Ama televizyonun kontrolsüz kullanılması halinde kişiyi pasivize etmesi, zaman öldürmeye neden olması ve **çalışmayı etkilemesi gibi** zararları da var.

(Ama televizyonun kontrolsüz kullanılması halinde kişiyi olumsuz etkilemesi, zaman israfına neden olması, **çalışmayı olumsuz etkilemesi** gibi zararları var.)

3.6.4. Mantık Hataları

Öğrencilerin olayın sıralanması, amaç-sonuç ilişkisini kurma, sebep-sonuç ilişkisini kurma gibi konularda mantıksal hataları yapmaktadır. Öğrenciler, düşünce süreçlerini organize etme veya düzenleme konusunda zorluk yaşamıştır. Öncelik-sonralık, amaç-sonuç ve neden-sonuç ilişkilerini akıllarında net bir şekilde organize etme yeteneği gelişmemiş olmaları, bağlantı anlayışı zayıf olmaları mantıksal hatalar yapmalarına yol açmıştır.

Olayın sıralanmasında mantık hataları:

- Ö7K1 Ayrıca ailelerini uzun süre göremediler ve evden uzaktadırlar.
(Ayrıca evden uzakta yaşarlar ve ailelerini uzun süre görmezler.)
- Ö11K5 Bu kitabı, **çocukluğundan beri teyzesi tarafından** büyütülen ve beş yaşından büyükbabasıyla birlikte yaşamak için dağlara gönderilen, **annesi ve babasını kaybeden** Heidi'nin hikayesini anlatıyor.
(Bu kitap, **annesi ve babasını kaybeden, çocukluğundan beri teyzesi tarafından büyütülen** ve beş yaşında büyükbabasıyla birlikte yaşamak için dağlara gönderilen Heidi'nin hikayesini anlatıyor.)

Amac-sonuç ve sebep-sonuç ilişkisini yanlış kurma:

- Ö11K5 İnatçı ve şüpheli büyükbabasına **yardım etmek için sevgiyi kullandı.**
(İnatçı ve şüpheli büyükbabasına **sevgi göstermek için çok yardım etti.**)
- Ö17K3 O kadar çok insan şehirden köylere dönmeyi düşünmeye başladı ki, köydeki hayatın daha kolay ve mutlu olacağını düşünüyorlar.
(O kadar çok insan köy hayatının daha kolay ve mutlu olacağını düşünüyor ki, şehirden köye dönmeye başladı.)

Mantık akışında gözlemlenen diğer hatalar:

- Ö12K1 Yemek yemek, seyahat etmek, giyinmek, **çalışmak vb. para kullanımından ayrılmaz.**
(Yemek yemek, seyahat etmek, giyinmek vb. para kullanımından ayrılamaz.)
- Ö1K1 Para, insanlara **mutlusuz ettiriyorsa**, yoksulluğun acısını hissetmemeli.
(Para, insanları **mutlu ediyorsa**, yoksulluğun acısını hissettirmez.)
- Ö14K3 Bana göre gelecekte daha fazla yerleri kentleşecek ve renkli şehir yaşamından hoşlanıyorum.
(Renkli şehir yaşamından hoşlanan biri olarak bana göre gelecekte daha fazla yer kentleşecektir.)

3.6.5. Diğer Anlamsal Hatalar

Bu kategoride, öğrencilerin kurdukları anlam bakımından kısmen ya da tamamen anlaşılabilir cümleler yer almaktadır. İlk iki cümle hiç anlaşılabilir, cümlenin kompozisyonunun bağlamından da anlamı çıkarılamamış, düzeltilmesi de mümkün değildir. Diğer hatalı cümlelerin anlaşılabilirliği de söz konusudur, özellikle uzun cümlelerde daha sık görülmüştür. Yani uzun ve doğru bir cümle kurmada zorlanmaktadır. Bu hatalar, ana dilinden aktarım kaynaklı değildir. Hedef dilde kalıp cümle yapısı bilmemeleri, uygun sözcükleri seçememeleri, düşünceleri organize edememeleri, uzun cümle yazarken öğeleri doğru yerleştirememeleri ve mantıklı bir akış sağlayamamaları gibi birçok nedenle okunabilirliği düşük cümleler oluşturulmuştur.

Ö5K7 Sadece samimiyet ve doğru evraklarımızı birbirine bağlar.

Ö16K4 Telefon çalarken kimi mesaj göndermesi için tıkladık.

Ö1K1 Parayı sevmediğim neden düşünemiyorum? (Para neden sevmeyeyim ki?)

Ö1K6 Gün doğumu ve batımı, insanların gönülleri nehrin yüzesi güneş ışığını bir ayna gibi yansıttığı için ferah hale gelirdir.

(Gün doğumu ve batımında nehrin yüzeyi güneş ışığını ayna gibi yansıtır ve bu da insanların gönüllerinin ferah olmasını sağlar.)

Ö7K3 İnsanlar aç kalmaktan duyma endişelenmezler, yardım alacak yerleri yoktur ve eve gidemeyecekler için endişelenmezler.

(İnsanların aç kalacakları, yardım alamayacakları ve eve gidemeyecekleri için endişelenmelerine gerek yok.)

Ö15K4 Onların toplumdaki moda ve ahlakı yöneltmesi, belirli değer yargıları savunması ve toplumun kamuoyunu etkilemesini sağlıyor.

(Onlar, toplumdaki modayı ve ahlaki yargıları yönlendirebilir, belirli değer yargılarını savunabilir ve toplum kamuoyunu etkileyebilir.)

Ö15K4 Bir yandan internetteki insanların ifade ettikleri sözleriyle insanların devletlerin kararları hakkında ne düşündüklerini görebilir devletlerin işlerini iyileştirmesine ve politikalarını oluşturmasına yardımcı olabilir ve insanların denetime katılma hakkını sağlayabilir.

(Bir yandan, insanların internette ifade ettikleri sözlerle onların devletin kararları hakkında ne düşündüklerini gösterip devletin işlerini iyileştirmesine ve politikalarını oluşturmasına yardımcı olabilir, bu süreçte denetleme hakkını da kullanmış olur.)

Ö16K4 Cep telefonları yanımızdayken kontrolsüzlü onula oynuyoruz.
(Cep telefonu yanımızdayken ona bakmaktan kendimizi alamıyoruz.)

Ö17K1 Bu yüzden sadece nasıl para kazanacağımızı bilemeyiz.
(Bu yüzden sadece para kazanmaya odaklanmamalıyız.)

Ö17K4 Cep telefonları düşmanlarımız veya dostlarımızdır.
(Cep telefonu düşmanımız mı dostumuz mu?)

Ö17K4 ılımlı bir şekilde kullanmayı öğrendiğimiz sürece, doğru miktarda yiyecek yediğimiz ve kilo almayacağımız sürece, cep telefonunu doğru kullanmayı öğrendiğimiz ve cep telefonunu ılımlı bir şekilde kullandığımız sürece, cep telefonu bizim arkadaşımızdır.
(Cep telefonunu kontrollü bir şekilde kullandığımız sürece o bizim arkadaşımız olur.)

Ö17K7 Bugün hala ‘Qingming civarında kavun ve fasulye dikmek’ diyoruz.
(Bugün hâlâ Qingming mevsimine kavun ve fasulye dikme mevsimi diyoruz.)

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Çinli öğrencilerin yazılı anlatımda yaptıkları hataları tespit etmek ve hatalara iyileştirici önerileri sunmak amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda Çinli öğrenciler tarafından ders kapsamında yazılan kompozisyonlar toplanıp verilere ulaşılmış ve kompozisyonlardaki hatalar saptanmıştır. Hatalar tespit edildikten sonra dilsel özellikleri açısından sınıflandırılıp yazım ve noktalama hataları, sesbilgisel hatalar, biçimbilgisel hatalar, biçim-sözdizimsel hatalar, sözdizimsel hatalar, sözcüksel-anlamsal hatalar olmak üzere toplam 6 kategoride toplanmıştır. Ardından her hata kendi içinde alt kategoriye ayrılarak hata yapmalarının nedenleri de analiz edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen bulgulara dayanılarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Çalışma kapsamında elde edilen verilere göre Çinli öğrencilerin yazılı anlatımda yaptıkları hatalar, sayıca şu şekilde sıralanabilir:

Tablo 18. Ana Kategori Olarak Hataların Sıralanması

Ana kategori	Sayısı
Biçim-sözdizimsel hatalar	299
Sözcüksel-anlamsal hatalar	244
Biçimbilgisel hatalar	131
Yazım ve noktalama hataları	60
Sözdizimsel hatalar	33
Sesbilgisel hatalar	25

2. Alt kategori olarak hataların sıralanması ise şöyledir:

Tablo 19. Alt Kategori Olarak Hataların Sıralanması

Alt Kategori	Sayısı
Yanlış sözcük seçimi	164
Yan cümle kuruluşu	86
Cümle uyumsuzluğu	74

Durum eki hataları	52
Sözcüklerin yanlış yazımı	39
Diğer anlamsal hatalar	39
İsim tamlaması hataları	37
Çokluk eki hataları	31
Zaman eki hataları	29
Çatı eki hataları	28
Eklerin yanlış yazımı	27
Diğer biçimbilgisel hatalar	24
Gereksiz sözcük kullanımı	23
Sıfat tamlaması hataları	22
Kip eki hataları	20
Öge diziliş hataları	16
Noktalama hataları	15
Ünlü uyumu hataları	15
Edat ve bağlaçların kullanımıyla ilgili hatalar	10
Eksik sözcük kullanımı	9
Mantık hataları	9
Öge eksikliği ve fazlalığı	7
Büyük ve küçük harf hataları	5
Yardımcı seslerle ilgili hataları	5
Ünlü düşmesi hataları	3
Ünsüz ötümlüleşmesi hataları	2
Birleşik ve ayrı yazım hatası	1

3. Öğrencilerin hata yapmalarındaki sebepler, anadilinden olumsuz aktarım, hedef dilin kurallarının yetersiz öğrenilmesi ve dikkatsizlik gibi faktörlere dayanabilir. Ayrıca hataların çok küçük bir kısmında İngilizcenin girişimi de görüşmüştür.

Verilerin analizi sonucunda, ana kategori olarak biçim-sözdizimsel hataların sayı bakımından en yüksek hata türü olduğu tespit edilmiştir. Alt kategorilere baktığımızda, yanlış sözcük seçimi, yan cümle kuruluşu ve cümle uyumsuzluğu gibi hataların öne çıktığı görülmüştür. Bu durum öğrencilerin sınırlı sözcük dağarcığına sahip olduklarını, özellikle yan cümle kurmada zorlandıklarını ve cümle düzeyinde öge anlayışı yetersiz olduklarını göstermektedir. Öğrencilerin sözcük dağarcığında ve cümle düzeyinde eksikliklerinin, hatalar yapmalarına ve dolayısıyla iletişimde sorunlar yaşamalarına sebebiyet verdiği görülmüştür.

Yazım ve noktalama hatalarının dördüncü sırada yer alması beklenmedik bir durum olarak önümüze çıkmaktadır. Bu durum, öğrenciler erken aşamada öğrenmiş olmaları gereken yazımsal kuralların kullanımını öğrenemeyip bu aşamaya taşımıştır. Ayrıca tamlama gibi bazı yapılar çok temel düzeyde öğretilmesine rağmen öğrenciler yine hata yapmaktadır. Özellikle hata sayısına bakıldığında dikkat edilmesi gereken bir husus olarak değerlendirilebilir.

Her kategorideki hataların nedenleri incelendiğinde dikkatsizlik, ana dilinden hedef dile olumsuz aktarım ve hedef dildeki kuralların yetersiz kavranılması hata kaynakları olarak belirlenmiştir.

Dikkatsizlik kaynaklı hataların tespit edilmesini gerekli kılan, öğrencilerin yazılı anlatımda hata yaptıklarının farkında olmamaları ve bu nedenle de düzeltememeleridir. Bu bakımdan dikkatsizlik kaynaklı hataların saptanması ve buna göre müdahale edilmesi büyük anlam teşkil eder. Mesela tamlama ve şahıs ekleri konusu çok temel düzeyde anlatılmasına rağmen bu konularda yine hatalar ortaya çıkmıştır. Yazı kağıtlarında da tamlama ve şahıs eklerinin bazen doğru bazen yanlış kullanıldığı gözlemlenmiştir. Bu da öğrencilerin bu yapıyı bildiklerini, fakat dikkatsizlikle hata yaptıklarını, hata yaptıklarının farkına varamadıklarını ve düzeltemediklerini yansıtmaktadır. Bunun dışında, öğrencilerin yazılı anlatımda ana dilinden etkilendikleri de görülmüştür. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler, hedef dilde dilbilgisel kurallara tam hâkim olmadan ana dilinin kurallarından yola çıkarak anlatma eğilimindedir ve bu eğilim, hataların yapılmasına neden olur. Hedef dilin kurallarının tam anlamıyla öğrenilmemesi ise başka bir hata kaynağı olarak tespit edilmiştir. Öğrenciler hedef dilde öğrenilmiş olan kurallardan hareketle aşırı genelleme yaparak, yeni kuralları uydurarak, kuralları birbirine

kariştirarak uygunsuz durumlarda uygular ve bundan dolayı hata yaparlar. Hataların çok küçük bir parçası, İngilizcenin etkisiyle ortaya çıkmıştır. Bazı sözcükler ve yapılar hem Türkçede hem de İngilizcede bulunmaktadır. Bu durumda öğrenciler önce İngilizce öğrenmiş oldukları için İngilizcenin kurallarını Türkçedeki kurullarla kariştırmışlardır.

Dil öğrenme sürecinde hatalar kaçınılmazdır. Hataları tespit etmek ve analiz etmek, dil öğrenme sürecinde büyük bir öneme sahiptir. Bu çalışma yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Çinli öğrencilerin yazılı anlatımda yaptıkları hataları dilsel özellikleri açısından analiz etmiş ve bu hataların nedenlerini belirlemeye yönelik bir adım atmıştır. Bu çalışmada Çinli öğrencilerin Türkçe öğrenme sürecinde karşılaştıkları sorunlar konusunda önemli bilgiler sunulmuştur. Fakat öğrencilerin kompozisyonlarında tutarsızlık, ana fikir cümlesinin desteklenmemesi, düşünce geliştirme becerisinin eksik olması ve konuyla ilgisi olmayan bilgilerin yer alması gibi daha üst seviyedeki hatalar da bulunmaktadır. Bu hatalarının üzerinde durulmaması, bu çalışmanın bir sınırlılığı ve eksikliği olarak kabul edilir. Gelecekte yapılacak çalışmalarda, bu boyutlardaki hataların da ele alınması ve çalışmanın kapsamının daha da genişletilmesi beklenmektedir.

ÖNERİLER

Tespit edilen hataların azaltılması için önlemlerin alınması gerekmektedir. Çalışmada elde edilen bulgulara dayanılarak öğretmenlere, materyal geliştiricilere, araştırmacılara ve öğrencilere yönelik aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

Öğretmenlere Yönelik Öneriler:

1. Öncelikle her tür hataya dair şu şekilde öneriler verilebilir.

a. **Yazım ve noktalama hataları:** Türkçe yazım ve noktalama öğretimi, temel seviyede doğru bir şekilde yapılmalı. Yanlış kullanımda bu hataların hemen fark edilmesi ve düzeltilmesi önemlidir. Hatalı yazım ve noktalama kullanımının ileri seviyelere taşınması ve kalıcı hatalara dönüşmesine izin verilmemelidir. Bu konuda yapılan hataların anında düzeltilmesi, yanlış alışkanlıkların oluşmasını engeller, Türkçenin doğru yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin kullanılması için sağlam bir temel oluşturup daha az hata yapmalarını sağlar.

b. **Sesbilgisel hatalar:** Türkçedeki ses uyumları ve ses olayları dikkatli bir şekilde aktarılmalıdır. Özellikle sesbilgisi açısından varyantları olan eklerin hangi varyantının nasıl seçilmesi gerektiği konusunda hassas davranılmalıdır. Bol miktarda örnek kullanmak, öğrencilerin dinleme ve konuşma pratiği yapmalarını teşvik etmek, sesbilgisel kuralların daha iyi pekiştirilmesine yardımcı olabilir.

c. **Biçimbilgisel ve Biçim-sözdizimsel hatalar:** Çinli öğrencilerin bu konuda zorlanmalarının nedeni, eklerin formlarını veya fonksiyonlarını bilmemeleri ve karıştırmalarıdır. Bu sorunlara karşı öncelikle ek öğretiminde kolaydan zora, basitten karmaşığa, en sık kullanılan yapı az kullanılan yapıya doğru ilerleme öğretim ilkelerine dikkat edilmelidir. Sözelimi çokluk eki, zaman ekleri, şahıs ekleri, tamlama gibi yapıların öğretimi temel seviyede verilmeliyken çatı ekleri, yan cümle gibi yapılar daha ileri seviyede öğretilmelidir.

İkinci olarak, öğrencilerin karışıklık yaşamamaları için her seferinde yalnızca tek bir dilbilgisi yapısı üzerinde durulmalıdır. Eklerin tüm işlevleri aynı anda verilmemelidir. Ana işlevi öğretildikten sonra yan işlevlerine geçilebilir. Örneğin, yeterlilik kipinin öğretiminde aşağıda önerilen sıra takip edilebilir.

Halil bu işi başarabilir. (Yeterlilik, ana işlevi)

Okula geç kaldık, hoca bize kızabilir. (Olasılık, yan işlevi)

Hocam, içeri girebilir miyiz? (İzin alma, yan işlevi)

Tabii, girebilirsiniz. (İzin verme, yan işlevi)

Evladım, pencereyi kapatabilir misin? (Rica etme, yan işlevi)

Üçüncü olarak, ek öğretiminde hem formları hem de fonksiyonları dikkate alınmalıdır. Öğretim yapılırken bol miktarda örnekler verilmeli. Bu süreçte metinlerden, diyaloglardan, karşıtlıklardan yararlanılabilir. Cümle kurma, hata düzeltme, boşluk doldurma gibi alıştırmalar yapılabilir.

d. Sözdizimsel hatalar: Çinli öğrenciler Türkçenin temel cümle yapısında (SOV) zorlanmaz daha çok öğelerin diziminde, edat ve bağlaçların kullanımında hata yaparlar. Bir ögenin bulunmaması gereken bir yere taşıma, virgülemek istediği bir ögeyi yanlış bir yere yerleştirme gibi hatalara yönelik, aynı sözcük cümlelerin farklı yerlerine konularak ortaya çıkan hata ya da anlamsal değişiklik öğrencilere sezdirilmelidir. Edat ve bağlaç gibi kapalı sınıftaki sözcüklerin cümle içerisinde bulunduğu yer dikkate alınarak öğretim yapılmalıdır.

e. Sözcüksel-anlamsal hatalar: Bu gruptaki hatalar hem sözcük düzeyini hem de cümle düzeyini ilgilendirir. Yanlış sözcük seçimi, eksik ve gereksiz sözcük kullanımı gibi hatalar yapmalarının esas nedeni, yeterli sözcük dağarcığı sahip olmalarıdır. Bir sözcüğü kavramış olmak; bu sözcüğün anlamını, türünü, hangi bağlamda ve genellikle hangi diğer sözcüklerle birlikte kullanıldığını (eşdizim) bilmek demektir. Bu nedenle, sözcük öğretimi söz konusu unsurlar göz önünde bulundurularak yapılmalıdır. Öğrencilerde görülen diğer sorun ise anlamlı cümle kuramamaları ve kendini ifade edememeleridir. Cümle düzeyinde yetersizlik sorunu gidermek için örnek metin gösterilerek öğrencilere bir cümlelerin nasıl oluşturulması ve nasıl anlamlı hale getirilmesi gerektiği gösterilmelidir. Ana dilinden direk çevirme gibi tekniklere başvurularına izin verilmemelidir. Bir cümleyi anlamı koruyarak farklı yapı ve sözcüklerle ifade etme gibi alıştırmalar yapılabilir.

2. Yazmadan yazma becerisinin geliştirilmesi mümkün değildir. O yüzden eğitim programlarında yazma etkinlikleri artırılmalıdır. Yazma etkinliği düzenlenirken hem yazma türleri hem de yazma süreçlerine önem verilmelidir.
3. Yapılan hataların tekrarlanmaması ve kalıcı hâle gelmemesi için öğrencilere anında düzeltici dönütler verilmelidir. Öğrencilere yapıcı geribildirim sağlamak, öğrencilerin eksikliklerini anlamalarına ve gidermelerine yardımcı olur.
4. Öğretim sürecinde Türkçe ve Çince arasındaki temel farklılıkları göz önünde bulundurarak öğretmekte fayda vardır. Öğrencilerin ana dili ile hedef dili arasındaki benzerlik ve farklılıklara hâkim olmak, ana dilinden hedef dile olası olumsuz aktarımı önleyecek şekilde planlama yaparak yazma çalışmalarında kolaylıklar sağlayacaktır. Bunun dışında hem Türkçede hem de İngilizcede bulunan ama yazılışı farklı olan sözcükler ya da çelişen yapılar öğretilirken bu farklılıklar dikkate alınmalıdır.
5. Yazma ve diğer beceriler birbirinden bağımsız düşünülmemeli. Öğretim faaliyetlerinde tüm becerilerin birlikte kazandırılması hedeflenmelidir. Öğrencilere Türkçenin dilbilgisel kuralları öğretilirken bu kuralların pratik uygulamasını sağlayan diğer temel becerilere yönelik etkinliklere yer vermek de çok önemlidir. Böylelikle yazma becerisi, diğer becerilerin geliştirilmesiyle birlikte geliştirilmiş olur.

Materyal geliştiricilere Yönelik Öneriler:

1. Yazma becerisinin kapsamlı bir şekilde geliştirilebilmesini sağlamak için materyal oluşturulurken amaç, seviye, kazanım, tema gibi temel unsurlar dikkate alınmalıdır.
2. Öğrencilerin yazım, sesbilgisi, biçimbilgisi, sözdizim gibi tüm alanlarda hata yaptıkları görülmüştür. Bu hataları en aza indirebilmek için öğrencilerin eksik ve ihtiyaçlarına göre materyallerin belirlenmesi gerekir. Çinli öğrencilere yönelik hazırlanacak ders kitapları ve materyalleri, hata sıklığı dikkate alınarak oluşturulmalıdır. Bu materyaller, en sık yapılan hataların etkin bir şekilde ele alınmasına imkân tanıyacak niteliklere sahip olmalıdır. Özellikle hataların yoğun olduğu konular için örnek cümleler, uygun metinler ve etkinliklerle desteklenmelidir.
3. Yazma etkinlikleri tasarlanırken hem yazma türleri hem de yazma sürecine önem verilmelidir. Temel düzeyden ileri düzeye kadar farklı yazma türleri tasarlanmalıdır. Örneğin, temel düzey için daha çok gündelik hayatta iletişim kurmak için form, e-posta,

mektup, özgeçmiş gibi yazı türlerine yer verilebilir; seviyeleri ilerledikçe dilekçe, haber yazısı, rapor gibi daha zor yazı türleri yazdırılabilir. Yazma süreçlerine gelince sözcük çalışması, kullanılacak dilbilgisi yapısı çalışması, örnek metin gösterme gibi yazma öncesi çalışması tasarlanabilir, yazma çalışmalarında ise açık ve net yönerge verilmeli, yazma sonrası çalışması olarak ise değerlendirme listesi verilebilir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler:

1. Türkçe ile Çincenin tipolojik özelliklerinin karşılaştırılması ve Türkçenin tipolojik özelliklerinin Çinli öğrencilerin öğrenme süreçlerine etkileri üzerine çalışmalar yapılabilir.
2. Çinli öğrencilerin yazılı anlatımda yaptıkları daha üst seviyedeki hatalara (metinde tutarsızlık, ana fikir cümlesinin desteklenmemesi, düşünce geliştirme becerisinin eksik olması ve konuyla ilgisi olmayan bilgilerin yer alması gibi hatalar) odaklanılarak çalışmalar yapılabilir.
3. Çinli öğrencilerin yazılı anlatımda yaptıkları hatalar için veri tabanı oluşturulup daha spesifik iyileştirici adımlar önerilebilir.

Öğrencilere Yönelik Öneriler:

1. Öğrenciler, öğretmenden geri bildirim aldıktan sonra sık yaptıkları hatalar belirlemeli ve bu sorunlara karşı iyileştirilmesi gereken konulara odaklanmalıdırlar.
2. Yazılı anlatımda dilbilgisi açısından doğru ve anlamlı cümle kurabilmek için Çincenin kurallarından yola çıkarak yeni kurallar uydurmak yerine hedef dilde öğrenmiş oldukları kuralları uygulamalıdır.
3. Yazılacak konu üzerine örnek metinler incelemek faydalı olur. Örnek metinlerdeki mantık akışı, cümle yapıları, sözcük kullanımı ve noktalama işaretleri gibi unsurları analiz etmek, öğrencilere fikir verebilir.
4. Öğrenciler, yazma alışkanlığı edinmelidir. Düzenli olarak yazma pratiği yapmak, öğrenmiş oldukları yapı ve sözcükleri kalıcı hale getirebilir.

KAYNAKÇA

- Akbaba R.S. ve Ayaz, H. (2017). Süreç Temelli Yazma Yaklaşımı ile İlgili Yapılan Çalışmalara İlişkin Bir Derleme. *Researcher*, 5 (9), 344-361.
- Akçay C. Arapça Konuşma Öğretiminde Hata Çözümlemesi ve Değerlendirmesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2016, 5(15): 107-120.
- Akyol, Hayati (2006). *Yeni Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Al-khresheh, M. (2016). A Review Study of Error Analysis Theory. *International Journal of Humanities and Social Science Research*, 2(1), 49-59.
- Aslan, S. (2012). Türkiye Türkçesinde ol- Yardımcı Fiilli Yapıların Görünüş-Zaman Bildirimindeki İşlevleri. *Bilig*, 63, 11-30.
- Bağcı, H. & Başar, U. (2018). Yazma Eğitimi. Durmuş M. ve Okur A. (Ed). *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı (2. Baskı)* (s. 311-333). Ankara: Grafik Yayınları.
- Bargezar, M. (2013). Persian EFL Students' Error Analysis. *Asian Journal of Social Sciences & Humanities*, 2 (4), 322-334.
- Barın, E. (2003). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Temel Söz Varlığının Önemi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, S. XIII, 311-317.
- Bölükbaş, F. (2011). Arap Öğrencilerin Türkçe Yazılı Anlatım Becerilerinin Değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 6 (3), 1357-1367.
- Brown, H. D. (2000). *Principles of Language Learning and Teaching (Vol. 4)*. New York: Longman.
- Büyükkız, K.K. & Hasırcı, S. (2013). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarının Yanlış Çözümleme Yaklaşımına Göre Değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(4), 51-62.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri (13. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.

- Corder, S. P. (1967). The Significance of Learners' Errors. *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 5, 161-170.
- Corder, S. P. (1973). *Introducing Applied Linguistics*. Harmonds Worth: Penguin.
- Çakır, İ. (2010). Yazma Becerisinin Kazanılması Yabancı Dil Öğretiminde Neden Zordur?. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(28), 165-176.
- Çetin, D. (2017). Dil Becerileri- Anlatma (Konuşma ve Yazma Becerileri). H. Develi, C. Yıldız, M. Balcı, İ. Gültekin ve D. Melanlıoğlu (Ed.) *Uygulamalı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi El Kitabı* (s. 359-424). İstanbul: Kesit Yayınları.
- Çetinkaya, G. (2015). Yanlış Çözümlemesi: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen B2 Düzeyindeki Öğrencilerin Yazılı Anlatım Metinlerine İlişkin Görünümler. *International Journal of Language's Education and Teaching*, 3 (1), 164-178.
- Dede, M. (1985). Yabancı Dil Öğretiminde Karşılaştırmalı Dilbilim ve Yanlış Çözümlemesinin Yeri. *Türk Dili Dergisi-Dil Öğretimi Özel Sayısı*, 47(379-380), 123-135.
- Demir, N. & Yılmaz, E. (2014). *Türk Dili El Kitabı (7. Baskı)*. Ankara: Grafiker.
- Demirel, Özcan. (2012). *Yabancı Dil Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Durmuş, M. (2013). *Yabancılar Türkçe Öğretimi*. Grafiker Yayınları.
- Durmuş M. (2018). Dil Öğretiminin Temel Kavramları Üzerine Düşünceler: Yabancılar Türkçe Öğretimi Mi, Yabancı Dil veya İkinci Dil Olarak Türkçe Öğretimi Mi?. *Türkbilig*, 35, 181-190.
- Durmuş, M. (2019). *Dil Öğretiminde Öğretici Yeterlilikleri ve Pedagojik Muhakeme Becerisi*. Ankara: Grafiker.
- Ellis, R. (1994). *The Study of Second Language Acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- Ellis, R. (1997). *Second Language Acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- Erdem, M. (2006). Historical Development of Passives in Turkish. László Károly (Ed.), Demir, N.; E. Yılmaz (Papers selected by) *Turkology in Turkey*, Szeged, s. 199-210.

- Erdem, M. (2009). Biçim bilgisi. Nurettin Demir ve Emine Yılmaz (ed.) *Türk Dili Yazılı ve Sözlü Anlatım*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, s. 91-107.
- Erdem, M. (2011). Türkçede Çekim ve Yapım Eklerinin Özellikleri ve Sınırları. *bilig* 58:71-90.
- Erdem, M. (2017). Sözlüksel Kelime Yapımı II: Fiilden Fiil Yapma Ekleri. Pilancı, Hülya (Ed.) *Türkçe Biçimbilgisi*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayını, s. 140-158.
- Erdem, M. (2022). Sözdizimi. Mustafa Durmuş, Hüseyin Göçmenler, Gül Uluğtekin (Ed.), *Türk Dili Ders Kitabı*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları, s 211-236.
- Erdoğan, V. (2005). Contribution of Error Analysis To Foreign Language Teaching. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 261
- Erol, H. F. (2016). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazma Becerisi. F. Yıldırım ve B. Tüfekçioğlu (Ed). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar-Yöntemler-Uygulamalar* (s. 176-218). Ankara: Pegem Akademi.
- Gedik, Ümit. (2019). *Yabancı Dil Olarak Farsça Öğrenen Türk Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarının Hata Çözümlemesi Yöntemine Göre Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Göçer, A. (2010). Türkçe Öğretiminde Yazma Eğitimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(12), 178-195.
- Güneş, F. (2013) Türkçe Öğretiminde Metin Seçimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1 (1), 1-12.
- Güneş, F. (2021). *Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller (9.baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Gürler, Mesude. (2019). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Suriyeli Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarında Hata Çözümlemesi*. Yüksek Lisans Tez, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Huthaily, K. (2003). *Contrastive Phonological Analysis of Arabic and English*. Yüksek Lisans Tezi, University of Montana, Montana.

- Işık, P. & Işık, Ö. F. (2020). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Çinli Öğrencilerde Alfabe Sorunu: Zhejiang Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi Örneği. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi (ESTÜDAM) Eğitim Dergisi*, 5 (1), 1-12.
- Johanson, Lars. (2007). *Türkçe Dil İlişkilerinde Yapısal Etkenler* (N. Demir, Çev.). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Keshavarz, M. H. (1997). *Contrastive Analysis and Error Analysis*. Tehran: Rahnama Press.
- Korkmaz, Z. (2003). *Türkiye Türkçesi Grameri*. Ankara: TDK Yayınları.
- Lado, R. (1957). *Linguistics Across Cultures*. Michigan: University of Michigan Press.
- Lado, R. (1964). *Language Teaching: A Scientific Approach*. McGraw-Hill.
- Liu, Xiaoyan. (2022). The Expressions of Plural in Chinese. *Modern Linguistics*, 10(7), 1539-1542
- Liu, Yanmei. (2020). The Linear Model of The Voice System of Chinese Grammar and A Panoramic Grammar Teaching Idea. *Chinese as a Second Language Research*, 9(1), 119-141.
- Metin, S. K., & Karaoğlan, B. (2016). Türkiye Türkçesinde Eşdizimlerin İstatistiksel Yöntemlerle Belirlenmesi. *Bilig*, (78), 253-286.
- Oller Jr, J. W., & Ziahosseiny, S. M. (1970). The Contrastive Analysis Hypothesis and Spelling Errors. *Language learning*, 20(2), 183-189.
- Özbay, M. (2007) *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri II. (2.baskı)*. Ankara: Öncü Yayınevi.
- Richards, J. C., & Schmidt, R. W. (2013). *Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics*. Routledge.
- Rustipa, K. (2011). Contrastive Analysis, Error Analysis, Interlanguage And The Implication to Language Teaching. *Ragam Jurnal Pengembangan Humaniora*, 11(1), 16-22.
- Sakallı, E. (2016). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Türk Soylu Öğrencilerle Türk Soylu Olmayan Öğrencilere Durum Eklerinin Öğretilmesi Meselesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 101-108.

- Sebzecioğlu, T. (2004). Türkçede Kip Kategorisi ve -yor Biçimbiriminin Kipsel Değeri. *Dil Dergisi*, (124), 18-33.
- Sebzecioğlu, T. (2016). *Dilbilim Kavramlarıyla Türkçe Dilbilgisi*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Shen, Zhixing ve Işık, Ö. Faruk. (2020). Çin'deki Türkoloji Çalışmaları. *Türk Dili ve Edebiyat Dergisi*, 60 (2), 587-608.
- Sridhar, S. N. (1976). Contrastive Analysis, Error Analysis and Interlanguage. Kenneth Croft (Ed.). *Reading English as a Second Language* (s. 258-281). USA: Winthrop Publisher Inc.
- Subaşı, D. A. (2010). TÖMER'de Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Arap Öğrencilerin Kompozisyonlarında Hata Analizi. *Dil Dergisi*, (148), 7-16.
- Sun, C., & Feng, G. (2009). Process Approach to Teaching Writing Applied in Different Teaching Models. *English Language Teaching*, 2(1), 150-155.
- Tabak, G. ve Göçer, A. (2013). 6-8. Sınıflar Türkçe Dersi Öğretim Programının Ürün ve Süreç Odaklı Yazma Yaklaşımları Çerçevesinde Değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 147-169.
- Temizkan, M. ve Yalçınkaya, M. (2013). İlköğretim 6. 7. 8. Sınıf Türkçe Öğretmenlerinin Yaratıcı Yazma Etkinliklerini Uygulama Durumları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 70-91.
- Tiryaki, E. N. (2013), Yabancı Dil Olarak Türkçe Eğitiminde Yazma Becerisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1 (1), 38-44.
- Telc-MEB. (2013). *Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi-Öğrenim, Öğretim ve Değerlendirme*. Frankfurt/Main: telc GmbH.
- Tok, M. (2013). Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarındaki Yazma Çalışmalarının Değerlendirilmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 253-283.
- Vardar, Berke. (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Wardhaugh, R. (1970). The Contrastive Analysis Hypothesis. *TESOL Quarterly*, 4(2),123-130.

Yılmaz, F. & Bircan, D. (2015). Türkçe Öğretim Merkezinde Okuyan Yabancı Öğrencilerin Yazılı Kompozisyonlarının “Yanlış Çözümleme Yöntemi”ne Göre Değerlendirilmesi. *International Journal of Language Academy*, 3(1), 113-126.

Zaki, M. (2015). Implications of Contrastive Analysis and Error Analysis in Second Language Acquisition. *Journal in English Language Teaching*, 2(1), 1-14.

İNTERNET KAYNAKLARI

<https://www.mfa.gov.tr/turkiye-cin-halk-cumhuriyeti-ekonomik-iliskileri.tr.mfa>

01.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

<https://asian.bfsu.edu.cn/info/1050/1236.htm> 02.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

<http://www.saas.shisu.edu.cn/p2262c2086/list.htm> 02.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

http://smes.bisu.edu.cn/art/2021/11/5/art_10744_287189.html 02.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

http://zsb.blcu.edu.cn/art/2021/6/24/art_16228_1162961.html 02.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

https://ryxy.gdufs.edu.cn/local/B/3B/67/F779665233A18A9A730C9896C47_FC08EFD_B_DD28C.pdf 02.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

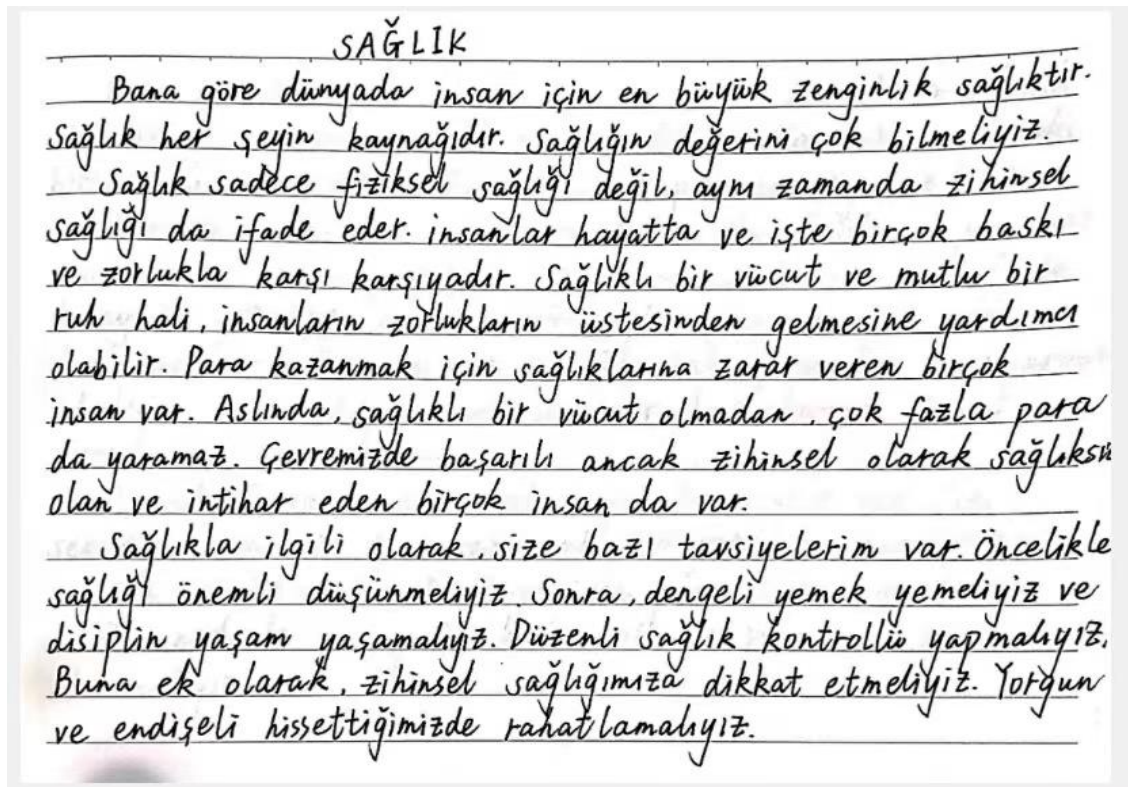
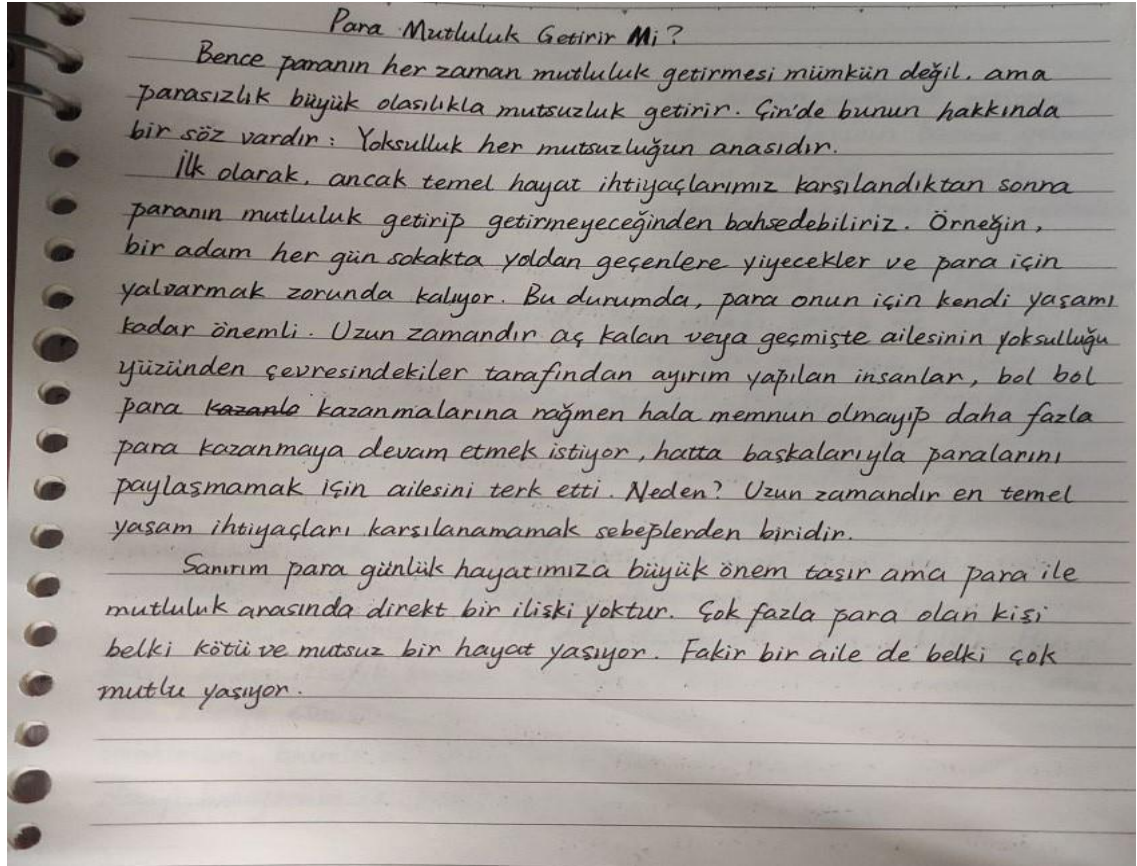
<https://sfl.pku.edu.cn/jxgl/fx/jxjh1/53189.htm> 02.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

[土耳其国际中文教育本土化的路径\(people.com.cn\)](http://people.com.cn) 02.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

<https://www.mfa.gov.tr/turkiye-cin-halk-cumhuriyeti-siyasi-iliskileri.tr.mfa> 02.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

TDK <https://sozluk.gov.tr/>. 02.06.2023 tarihinde erişilmiştir.

EK 1. Örnek Kompozisyon Kağıtları

Köy hayatı ve şehir hayatı

Bilim ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte hayatımız daha yoğun, o kadar çok insan şehirden köylere dönmeyi düşünmeye başladı ki, köydeki hayatın daha kolay ve mutlu olacağını düşünüyorlar, ama bence şehirde yaşamak daha iyi olacak.

Her şeyden önce, şehirde yaşamak hayatımızı daha kolay hale getirebilir ve eğitim ve tıbbi durumlarımızı daha iyi. İkincisi şehirde yaşamak hayatımızı zenginleştirebilir, en son bilimsel ve teknolojik başarıların tadını çıkarabilir, ayrıca en son sergilere ve çeşitli kültürel etkinliklere katılabiliriz. Son olarak, şehirde yaşamak beni daha motive edebilir, daha fazla insan ve şey tanımanı sağlayabilir. ve gelişmeye devam ederim.

Herkesin bu konuda farklı bir görüşü var, ama bence şehirde yaşamamanın köyde yaşamaktan daha iyi olduğunu düşünüyorum.

En Sevdiğim Bir Kitap

En sevdiğim bir kitap Heidi'dir. Heidi, İsveçli çocuk edebiyatı yazarı Johanna Spyri'nin bir romanıdır. Bu kitap böyle bir hikâyeyi anlatıyor - bu kitabın kahramanı Heidi küçükken onun babası ve annesi vefat etti bu yüzden Heidi onun teyzesi tarafından yetiştirilip büyüdü. Sonra, teyzesi şehirde bir işi buldu ama teyzesini işe alan adam çocuğun sahibinin evine getirilmesini -nin kaydı koydu. Teyzesi ancak bu şartı kabul ederse o bu işe sahip olabilir. Bundan dolayı, teyzesi Heidi'yi onun dedesinin evine getirip orada dedesiyle yaşamayı istiyordu. Fakat böyle beklenmedik oldu ki dedesi Heidi'nin kendi evinde kalmasını istemiyordu. Sonunda, teyzesi Heidi'yi orada bırakmak ve gelice koymak zorunda kaldı. Heidi giderek dedesinin evine yerleştiği hayata alıştı ve dedesiyle iyi geçiniyordu. Aynı zamanda, Heidi birçok iyi arkadaş edindi. Ne yazık ki, 8 yaşındayken teyzesi Heidi'yi doğulan şehre götürüp 12 yaşında Clara adlı bir kötüküm kıza eşlik etmeyi istedi, Heidi Clara'yla birlikte eğlendi ve ders çalıştı. Heidi orada birçok bilgi edindi ama Heidi Alpler'deki dedesiyle mutlu hayatını özlemeye başladı ve sıla hasreti nedeniyle Heidi de giderek zayıfladı ve uyarıcıya yakalandı. Sonunda, Clara'nın babası ve doktor Heidi'nin dedesinin yanına geri dönme isteğini kabul etti, Heidi, Clara'nın ailesinin onlara verdiği hediyelerle Alpler'e döndü. Heidi Clara'nın yanından ayrıldıktan sonra Clara kendini yalnız buldu ve babasının rızasını aldıktan sonra Clara ve ninesi Alpler'deki Heidi'nin dedesinin evine gitti. Heidi ve Clara her gün birlikte koyunları götürdü, iyi yemeklerin tadına baktı, çiçekleri topladı ve akşam kızılığını izledi. Zamanla Clara'nın fiziksel durumu yavaş yavaş düzeldi ve daha canlı ve neşeli hale geldi. Clara'nın tekrarlanan denemelerinden sonra o ayağa kalktı.

EK 2. Etik Kurul İzni

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Rektörlük

Tarih: 03/05/2023 11:49
Sayı: E-35853172-000-00002824983

Sayı : E-35853172-000-00002824983
Konu : Xiaohu JIANG Hk. (Etik Komisyon İzni)

3.05.2023

TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 11.04.2023 tarihli ve E-26674787-000-00002793378 sayılı yazımız.

Enstitünüz Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Programı öğrencisi **Xiaohu JIANG**'ın **Prof. Dr. Mevlüt ERDEM** danışmanlığında yürüttüğü "**Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Çinli Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarında Hata Çözümlemesi**" başlıklı tez çalışması Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun **25 Nisan 2023** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Sibel AKSU YILDIRIM
Rektör Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: 4BE8784F-6A93-4551-94CA-2D21347AA7AE

Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/hu-ebys>

Adres: Hacettepe Üniversitesi Rektörlük 06100 Sıhhiye-Ankara

Bilgi için: Duygu Didem İLERİ

QRKOD

E-posta: yazim@hacettepe.edu.tr İnternet Adresi: www.hacettepe.edu.tr Elektronik

Bilgisayar İşletmeni

Ağ: www.hacettepe.edu.tr

Telefon: ..

Telefon: 0 (312) 305 3001-3002 Faks:0 (312) 311 9992

Keş: hacettepeuniversitesi@hs01.kep.tr

EK 3. Orijinallik Raporu

Form No: 9

 <p>HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU</p>	
<p>HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA</p>	
Tarih: 01/11/2023	
<p>Tez Adı: YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRENEN ÇİNLİ ÖĞRENCİLERİN YAZILI ANLATIMLARINDA HATA ÇÖZÜMLEMESİ</p> <p>Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 107 sayfalık kısmına ilişkin, 31/10/2023 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 6'dır.</p> <p>Uygulanan filtrelemeler:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, 2- Kaynakça hariç 3- Alıntılar hariç 4- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç <p>Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.</p> <p>Gereğini saygılarımla arz ederim.</p>	
01/11/2023	
<p>Adı Soyadı: Xiaohui JIANG</p> <p>Öğrenci No: N21129357</p> <p>Anabilim Dalı: Türkiyat Araştırmaları</p> <p>Programı: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi</p> <p>Statüsü: ☒ Y. Lisans ☐ Doktora ☐ Bütünleşik Dr.</p>	
<p><u>DANIŞMAN ONAYI</u></p> <p>UYGUNDUR</p> <p>_____</p>	

EK 4. Turnitin Benzerlik İndeksi

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Çinli Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarında Hata Çözümlemesi

ORJİNALLİK RAPORU

%6 BENZERLİK ENDEKSİ	%6 İNTERNET KAYNAKLARI	%1 YAYINLAR	%3 ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ
--------------------------------	----------------------------------	-----------------------	-------------------------------

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	%1
2	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	%1
3	Submitted to The Scientific & Technological Research Council of Turkey (TUBITAK) Öğrenci Ödevi	%1
4	alonot.com İnternet Kaynağı	<%1
5	uscnetu.net İnternet Kaynağı	<%1
6	www.researchgate.net İnternet Kaynağı	<%1
7	docplayer.biz.tr İnternet Kaynağı	<%1
8	musiad.org.tr İnternet Kaynağı	<%1

www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080